

Nr 288.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till vissa undervisningssjukhus m. m.; given Stockholms slott den 30 april 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gösta Bagge.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 april 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen samt t. f. chefen för försvarsdepartementet anför härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge följande:

Under punkterna 69, 74 och 75 i 1942 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att i avbidan på den proposition i ämnet, som bleve riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43

dels till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar ett förslagsanslag av 783,500 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar ett förslagsanslag av 4,044,000 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader ett förslagsanslag av 3,200,000 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar ett förslagsanslag av 1,680,000 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader ett förslagsanslag av 1,700,000 kronor;

dels ock till Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala ett förslagsanslag av 400,000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen (kapitalbudgeten: bilaga 6, punkten 2) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till Nybyggnad för de teoretiska institutionerna m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet beräkna för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Jag tillåter mig nu ånyo anmäla dessa anslagsfrågor. Tillika anhåller jag att få anmäla fråga om anslag till viss ombyggnad och utrustning vid serafimerlasarettet.

I. Besparings- och rationaliseringsåtgärder vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

1 Inledning.

Karolinska sjukhuset började tagas i bruk år 1937, under vilket år verksamheten upptogs vid radiumhemmet. Därefter har, framförallt från och med år 1940, driften successivt kommit i gång vid övriga kliniker och avdelningar. För närvarande är hela sjukhusanläggningen tagen i bruk för avsett ändamål utom en del av ögonklinikens lokaler. Till sjukhuset är såsom ett filialsjukhus knutet garnisonssjukhuset, vilket tillsammans med militära vårdavdelningar vid karolinska sjukhuset bildar de s. k. garnisonsavdelningarna. Från och med innevarande budgetår ha forskningsavdelningarna av Konung Gustaf V:s jubileumsklinik (radiofysiska och radiopatologiska institutionerna) inlemmats i karolinska sjukhuset, där de anslagsmässigt delvis redovisas för sig. Från serafimerlasarettet ha två kliniker överflyttats till karolinska sjukhuset, men lasarettets verksamhet har endast i mindre grad minskats i omfång. De förutvarande ögonkliniklokaler vid lasarettet äro under omändring för att användas för den neurokirurgiska kliniken.

Efter den nuvarande krisens inträde ha vissa besparingsåtgärder vidtagits i fråga om karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, dock endast i speciella avseenden. En allmän utredning rörande möjliga besparings- och rationaliseringsåtgärder vid dessa två sjukhus har nu verkställts av särskilda av *besparingsberedningen tillkallade sakkunniga*, i det följande benämnda »de sakkunniga». De sakkunniga ha i skrivelse den 10 december 1941 med redogörelse för resultatet av nämnda utredning framlagt därav föranlett förslag till åtgärder. Utlåtanden angående sakkunnigförslaget ha inhämtats från *direktionen för karolinska sjukhuset, medicinalstyrelsen, kanslern för rikets universitet, statskontoret, allmänna lönenämnden samt direktionen över gymnastiska centralinstitutet*, varjämte *svensk sjuksköterskeförening* beretts tillfälle avgiva yttrande över förslaget och inkommit med sådant yttrande. Ett flertal utlåtanden i anledning av sakkunnigför-

slaget ha vidare avgivits, bland annat av *överläkare* och *avdelningsföreståndare* vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. I den mån dessa utlåtanden i det följande icke särskilt återgivas, torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Beträffande de båda ifrågavarande sjukhusens och det även i viss mån berörda karolinska mediko-kirurgiska institutets organisation m. m. torde få hänvisas till statsliggaren, sid. 435 ff. Här skall endast återgivas en av de sakkunniga upprättad översikt över sjukhusens organisation och vårdkapacitet.

Karolinska sjukhuset.

Kliniker och avdelningar	Antal vårdplatser		
	Allmänna	Enskilda	Summa
<i>En medicinsk klinik, omfattande,</i> sex allmänna vårdavdelningar om vardera 25 platser, två enskilda vårdavdelningar om vardera 12—13 platser centrallaboratorier, behandlingsavdelningar och poliklinik.	150	25	175
<i>En kirurgisk klinik, omfattande,</i> sex allmänna vårdavdelningar om vardera 25 platser, två enskilda vårdavdelningar om vardera 12—13 platser fyra kirurgiska garnisonsavdelningar om vardera 25 all- männa och 2 enskilda platser	150	25	175
operationsavdelning, poliklinik samt olycksfalls- och in- tagningsavdelning.	100	8	108
<i>En kvinnoklinik, omfattande,</i> två allmänna obstetriska vårdavdelningar om vardera 25 platser, en allmän septisk vårdavdelning om 20 platser, en enskild obstetrisk vårdavdelning om 12 platser, en förlossningsavdelning om 9 platser, två allmänna gynekologiska vårdavdelningar om vardera 26 platser, en enskild gynekologisk vårdavdelning om 13 platser operationsavdelning och poliklinik.	131	25	156
<i>En öron-, näs- och halsklinik, omfattande,</i> tre allmänna vårdavdelningar om vardera 25 platser, en enskild vårdavdelning om 14 platser	75	14	89
operationsavdelning, behandlingsavdelningar och poli- klinik.			
<i>En ögonklinik, omfattande,</i> tre allmänna vårdavdelningar om vardera 24—25 platser, en enskild vårdavdelning om 9 platser (en allmän vårdavdelning om 25 platser har ej öppnats)	73	9	82
operationsavdelning och poliklinik.			
<i>Konung Gustaf V:s jubileumsklinik, omfattande,</i> dels radiumhemmet med 5 allmänna vårdavdelningar om vardera 25 platser, en enskild vårdavdelning om 13 platser	125	13	138
operationsavdelning, behandlingsavdelningar och poli- klinik, dels två forskningsavdelningar, en radiofysisk och en svulstpatologisk.			

Kliniker och avdelningar	Antal vårdplatser		
	Allmänna	Enskilda	Summa
<i>En psykiatrisk klinik, omfattande, sex allmänna vårdavdelningar om vardera 16—17 platser, en enskild vårdavdelning om 12 platser samt poliklinik.</i>	97	12	109
<i>En isoleringsavdelning</i>	10	—	10
<i>En sjukavdelning för elever</i>	14	—	14
<i>En röntgendiagnostikavdelning jämte fotografi- och ritavdelning</i>			
<i>En gymnastikavdelning</i>			
<i>En tandpoliklinik</i>			
<i>En patologisk avdelning</i>			
Summa vårdplatser	925	131	1,056

Av de allmänna vårdplatserna disponera enligt mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms stad och Stockholms läns landsting träffade avtal Stockholms stad 315 och Stockholms län 110.

Serafimerlasarettet.

Kliniker och avdelningar	Antal vårdplatser		
	Allmänna	Enskilda	Summa
Medicinska kliniken	150	25	175
Kirurgiska kliniken	109	16	125
Neorokirurgiska avdelningen	42	9	51
Neurologiska kliniken	66	14	80
Summa vårdplatser	367	64	431

Genom den beslutade ombyggnaden av serafimerlasarettets förutvarande ögonklinikbyggnad till neurokirurgisk klinik komma vårdplatserna vid sistnämnda klinik enligt gjorda beräkningar att ökas med (23 allmänna och 4 enskilda) 27 till 78, varjämte kirurgiska kliniken genom övertagande av neurokirurgiska avdelningens nuvarande lokaler kommer att erhålla ytterligare 51 vårdplatser.

2. Allmänna överväganden.

a) Besparingsförslagets grundlinjer. Jämförelse av vissa kostnader m. m.

De sakkunnigas förslag bygger på en ingående granskning av karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets organisation och verksamhet samt på jämförelser med förhållandena vid andra likartade sjukhus. De sakkunniga föreslå åtgärder för att nedbringa belastningen av omkostnadsanslagen för förstnämnda två sjukhus samt för att öka deras inkomster genom höjda avgifter med mera, men de största beräknliga besparingarna stå enligt de

sakkunniga att vinna genom indragning av viss personal, utbyte av åtskilliga befattningar i högre lönegrad mot sådana i lägre lönegrad samt genom bättre tillvaratagande av personalens arbetskraft. Förslagets tyngdpunkt ligger alltså i sådana åtgärder, vilka äro ägnade att minska belastningen av avlöningsanslagen för de två sjukhusen. De besparings- och rationaliseringsåtgärder, som de sakkunniga föreslå, kunna enligt deras mening vidtagas utan att sjukhusens möjligheter att motsvara sina uppgifter inskränkas.

De sakkunniga ha för att vinna en utgångspunkt för sina fortsatta beräkningar samt förslag företagit en undersökning av driftkostnaderna per dag och patient vid vissa sjukhus. Undersökningsresultaten ha de sammanfört i följande tabell:

Dagkostnad vid vissa sjukhus.

Utgiftsdetalj	Karolinska sjukhuset	Serafimerlasarettet	Lunds lasarett	Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg
	1940/41	1940/41	1940	1940
Avlöningar	7,98	10,08	4,15	6,16
Kosthåll	2,22 10,20	2,60 12,68	2,07 6,22	2,48 8,64
Förbrukningsartiklar för sjukvården	1,73	1,55	0,72	1,11
Läkemedel	0,61	0,88	0,63	0,57
Värme, lyse, vatten	1,50	1,20	0,72	1,31
Expeditionskostnader	0,30	0,26	0,10	0,25
Tvätt och renhållning	0,13	0,14	0,14	0,66
Inventariers inköp och komplettering	0,41	0,94	0,50	0,59
Fastighetens underhåll	0,23	0,39	0,31	0,29
Diverse	0,03	0,05	0,04	0,10
Summa kronor	15,14	18,09	9,38	13,52

Eftersom dagkostnaden erhöles genom att fördela totalkostnaderna på antalet underhållsdagar för patienter, inverkade beläggningsförhållandena i betydande mån på dagkostnadssiffrorna. Till följd av speciella förhållanden hade sjukhusen i Göteborg och Lund osedvanligt låg beläggning år 1940 utan att utgifterna kunnat minskas i samma mån; dagkostnaden för dessa sjukhus hade därför blivit högre än vid normal beläggning. Beläggningen vid de jämförda sjukhusen hade under samma tidsperioder utgjort respektive 100,5, 94,4, 90,4 och 86,2 procent av det tillgängliga antalet ordinarie platser.

Dagkostnadssiffrorna för Lunds lasarett och Sahlgrenska sjukhuset avsågo kalenderåret 1940 och hade sålunda rönt mindre inverkan av kristidens prisförhöjningar. Sjukhusen vore därtill belägna i olika dyrorter, vilket medförde olika lönekostnader. Kostnaderna för värme m. m. samt tvätt och renhållning för Sahlgrenska sjukhuset hade reducerats med hänsyn till att däri inginge ränta å anläggningars värde samt avskrivningar. I fråga om posterna inventariers underhåll och komplettering samt fastigheters underhåll erinrades om, att karolinska sjukhuset vore nytt och försett med nya inventa-

rier, medan de andra sjukhusen, åtminstone till största delen, vore äldre och därför tarvade mera underhåll.

För att möjliggöra ett fullständigare bedömande av avlöningskostnaderna lämnades följande uppgift på antalet anställda, uppdelade på olika huvudgrupper.

Personal vid vissa sjukhus.

	Karolinska sjukhuset	Serafimerlasarettet	Lunds lasarett	Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg
Antal vårdplatser	1,056	431	1,101	1,056
Personal:				
Läkare	95	46	55	58
Sjuksköterskor	280	111	136	264
Elever och provsköterskor	238	77	112	318
Övrig sjukvårdspersonal (biträden, städerskor m. fl.)	229	116	375	176
Sjukgymnaster	6	5	12	9
Husmödrar och föreståndarinnor	3	2	3	3
Kuratorer	3	1		4
Tekniska biträden	36	3	8	12
Vaktmästare, sjukbärare, telefonister, portvakter	25	22	27	23
Kontors- och kanslipersonal	47	20	11	48
Ekonomipersonal	190	105	172	218
Summa	1,152	508	911	1,133
Per vårdplats	1,09	1,13	0,83	1,07

Personalen vid Sahlgrenska sjukhuset hade i slutet av år 1940 börjat reduceras och hade inom kort minskats med ett 50-tal befattningshavare, varav hälften vore sköterskor. I tabellen angäves enligt stat inrättade platser. Hänsyn till vakanser och dylikt hade sålunda icke tagits. Vid Lunds lasarett förekomme på vissa avdelningar ständig överbeläggning av de ordinarie vårdplatserna, varför personalen torde vara avvägd därefter. Ekonomipersonalen vid Sahlgrenska sjukhuset hade beräknats som om sjukhuset haft egen ångcentral och egen tvättinrättning, vilket icke vore fallet.

Beträffande dagkostnaden vid serafimerlasarettet ha de sakkunniga särskilt anfört bland annat:

Att serafimerlasarettet hade högre avlöningskostnader än karolinska sjukhuset berodde delvis på att det senare sjukhuset hade fler personalbostäder, vilket medförde större avdrag för kost- och bostadsersättning. Den neurokirurgiska kliniken på lasarettet förfogade över 27 procent mer personal än den allmänna kirurgiska kliniken och belastade dessutom den röntgendiagnostiska avdelningen i ovanligt hög grad. Personalens storlek hade motiverats med att denna specialvård krävde särskilt stor personal. Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar krävde mindre personal än övriga avdelningar och bekostades delvis genom anslag på fjärde huvudtiteln. Poliklini-

kerna vid serafimerlasarettet droge relativt sett något mer personal än de vid karolinska sjukhuset. Lasarettets polikliniker besöktes numera av ungefär hälften så många patienter som för ett par år sedan men syntes icke desto mindre draga större kostnad än förut. Utgifterna för uppvärmning och städning hade stegrats. Personalen hade visserligen inskränkts men icke i proportion till patientminskningen. Arbetstidsregleringen och prisstegringarna hade givetvis också bidragit till att omkostnaderna vid poliklinikerna icke kunnat sänkas i proportion till minskningen i patientantalet. Lasarettets poliklinikverksamhet torde likväl i förhållande till antalet inläggande patienter vara den mest omfattande i landet. Kosthållet vid lasarettet hade varit något dyrbarare än vid karolinska sjukhuset. Direktionen ämnade emellertid övergå till det vid karolinska sjukhuset tillämpade systemet, varigenom en årlig besparing av 40,000 kronor beräknades uppstå. Dagkostnaden för läkemedel vid lasarettet vore också högre. Denna torde, liksom vid karolinska sjukhuset (jfr nedan), kunna avsevärt nedbringas.

Direktionen för karolinska sjukhuset (angående skiljaktiga meningar, se nedan) har till en början anfört:

Direktionen ansåge det vara sin skyldighet att söka tillvarataga alla möjligheter till rationalisering av driften vid de under direktionen ställda sjukhusen och att i övrigt vidtaga alla de besparingar i fråga om kostnaderna för sjukhusen, som icke menligt påverkade sjukhusens möjligheter att fylla de olika viktiga uppgifter, för vilka de vore avsedda. Direktionen ansåge det emellertid jämväl vara sin plikt att tillse, att de stora värden, som sjukhusen och deras utrustning representerade, bleve på bästa och mest effektiva sätt tillvaratagna och utnyttjade. Vid bedömande av de sakkunnigas olika förslag till rationaliserings- och besparingsåtgärder hade direktionen ansett sig böra följa dessa riktlinjer. Direktionen tillstyrkte således de av de sakkunnigas förslag, som kunde leda till besparingar utan att sjukhusens förmåga att fylla sina uppgifter allvarligt tillbakasattes, men ansåge sig icke kunna tillstyrka förslag, som enligt direktionens uppfattning kunde allvarligt skada sjukhusens uppgifter såsom vårdanstalter för sjuka och såsom karolinska institutets undervisningsanstalter för utbildande av läkare.

Direktionen hade emellertid för avsikt att med ledning av vunna erfarenheter genom sina egna sakkunniga organ göra en ingående utredning om möjligheten till ytterligare besparingar utöver dem av de sakkunniga föreslagna, som direktionen nu ansåge sig kunna förorda. Direktionen ville därvid ägna uppmärksamhet såväl åt den medicinska verksamheten som åt sjukhusens administration och förvaltning.

Direktionen ville därjämte framhålla, att direktionen, då den nu tillstyrkte eller föreslog indragning eller nedflyttning i lägre lönegrad av vissa befattningar, förutsatte, att någon ändring i lönevillkoren för ordinarie eller extra ordinarie innehavare av dessa befattningar icke skulle ifrågakomma, förrän vederbörande befattningshavare avginge från tjänsten eller förflyttades till annan befattning vid sjukhusen.

Beträffande driftkostnaderna vid karolinska sjukhuset har direktionen yttrat i huvudsak:

Om de under fjärde huvudtiteln uppförda avlöningskostnaderna för vissa befattningshavare vid garnisonsavdelningarna medräknades, skulle dagkostnaden vid karolinska sjukhuset stegras till 15 kronor 30 öre. Beträffande Lunds lasarett framhölls bland annat, att dess verksamhet företedde stora olikheter med karolinska sjukhusets. I Stockholm måste också hänsyn tagas

till löneförhållandena vid stadens sjukhus. Sahlgrenska sjukhuset vore icke någon undervisningsanstalt.

Dagkostnaden vid karolinska sjukhuset syntes icke vara påfallande hög. Jämförelse borde göras med de kommunala sjukhusen i Stockholm. Dagkostnaden under år 1940 hade vid Sabbatsbergs sjukhus utgjort 14 kronor 78 öre och vid Maria sjukhus 15 kronor 14 öre eller således i det närmaste samma belopp som vid karolinska sjukhuset, oaktat forskning och undervisning endast i ringa grad förekomme vid de kommunala sjukhusen. De således jämförelsevis låga kostnaderna vid karolinska sjukhuset kunde förklaras av att sjukhuset vore så nytt men berodde ej på ovanligt hög beläggning. Den av de sakkunniga angivna ovanligt höga beläggningssiffran för sjukhuset torde ha erhållits genom att de sakkunniga förbisett, att det från sjukhuset uppgivna antalet underhållsdagar avsett även garnisonssjukhuset; med inräknande härav uppginge beläggningen till något över 91 procent av hela antalet tillgängliga ordinarie platser.

Beträffande dagkostnaden vid serafimerlasarettet har direktionen bland annat uttalat:

Direktionen vitsordade riktigheten av vad de sakkunniga anfört beträffande de förhållanden, som ogynnsamt påverkat dagkostnaden vid serafimerlasarettet. Särskilt ville direktionen understryka vad de sakkunniga anfört om poliklinikverksamhetens förhållande till antalet vårdplatser och intagna patienter och detta förhållandes ogynnsamma inverkan på kostnaden för underhållsdag.

Poliklinikverksamheten vore emellertid av utomordentlig betydelse för undervisningen. Den borde dock ej vara större än vad undervisningen krävde samt de lokala förhållandena och tillgänglig personal medgäve. Antalet besökande syntes numera ej blott vara ganska väl avpassat efter lokalernas storlek och personaltillgången utan även stå i god proportion till antalet vårdplatser och intagna patienter samt motsvara undervisningens behov. En ytterligare minskning av besöksfrekvensen vid dessa polikliniker vore därför icke önskvärd. Direktionen hade vid granskning av personalstaten för poliklinikerna ej funnit möjligt att minska personalen utom med en elev vid kirurgiska polikliniken.

Riktigheten av vad de sakkunniga anfört om utgifterna för kosthåll och medicin ville direktionen likaledes vitsorda. Det vore att hoppas, att de åtgärder som vidtagits i syfte att minska dessa utgifter, skulle giva ett gynnsamt resultat. Den medicinska kliniken vid lasarettet omfattade en större del av vårdplatserna än den medicinska kliniken gjorde vid karolinska sjukhuset, vilket förhållande sannolikt även i fortsättningen komme att ge en högre dagkostnadssiffra vid lasarettet.

Skiljaktiga meningar ha anförts inom direktionen av *borgarrådet Karlsson* och *riksdagsmannen Forsslund*, vilka förklarar sig icke kunna biträda förslag till nedflyttningar i tjänstegrad eller förändring från ordinarie till extra ordinarie i fråga om sjukhusens personal.

Det vore ingen anledning till brådskanie beslut i dessa personalfrågor, eftersom de föreslagna besparingarna i stort sett icke kunde åstadkommas förrän vid befattningshavares avgång. I förhållande till statförslagets storlek vore det endast ett ringa belopp, som omedelbart kunde sparas. Berörda personalfrågor borde bli föremål för prövning först i samband med den allmänna översyn av besparingsmöjligheterna, som direktionen beslutat att själv låta vidtaga.

I ett av *överläkare och avdelningsföreståndare vid karolinska sjukhuset* gemensamt avgivet betänkande, till vilket dock överläkaren professorn Nordenson icke anslutit sig, hava anvisats en del mindre ingripande besparingsåtgärder, medan en bestämt avvisande hållning intagits till flertalet av de i sakkunnigförslaget förordade åtgärderna, framför allt dem, som beröra personalen, vilka betecknats som ägnade att rubba sjukhusets organisation och minska dess effektivitet. Efter en ingående kritik av de sakkunnigas beräkningar och jämförelser rörande dagkostnaderna vid karolinska sjukhuset och vid andra sjukhus anföres:

Genomförande av de sakkunnigas besparingsförslag skulle medföra en betydande reduktion av personalens såväl kvantitet som kvalitet. Denna reduktion skulle beträffande sköterskor drabba så gott som samtliga sjukhusets vårdavdelningar och beträffande kanslipersonalen nästan alla kliniker, avdelningar och institutioner. En dylik allvarlig försämring av arbetsbetingelserna vid sjukhuset skulle innebära, att sjukhuset icke längre kunde på ett tillfredsställande sätt fullgöra de uppgifter, som anförtrotts detsamma, och skulle i sista hand drabba de sjuka.

Det föreläge ej heller något motiv för vidtagande av speciella besparingsåtgärder särskilt vid karolinska sjukhuset. De sakkunniga hade vid sin jämförelse av dagkostnaderna vid karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet, Lunds lasarett och Sahlgrenska sjukhuset lämnat ett flertal omständigheter obeaktade, som väsentligt influerade på jämförbarheten, och jämförelsen vore på vissa betydelsefulla punkter direkt missvisande eller vilseledande. Inga hållbara bevis hade av de sakkunniga förebragts för att dagkostnaden vid karolinska sjukhuset överstege motsvarande kostnad vid Sahlgrenska sjukhuset och Lunds lasarett i annan mån än som betingades av ofrånkomliga olikheter i sjukhusens uppgifter och verksamhet. Däremot syntes en jämförelse av dagkostnaderna vid karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet, Sabbatsbergs sjukhus och Maria sjukhus visa, att dagkostnaden vid karolinska sjukhuset ingalunda kunde anses särskilt hög.

Överläkaren professorn Nordenson har uttalat:

Med hänsyn till det ekonomiska läget och till den omständigheten, att statens kostnader för undervisningssjukhusen i huvudstaden vore sjudubbelt så stora som dess kostnader för de tillsammanantagna likstora undervisningssjukhusen i Uppsala och Lund, ansåge Nordenson kravet på besparingar mycket berättigat. Det vore så även ur den synpunkten, att karolinska sjukhuset verkade normerande för sjukvården i landet. Ytterligare besparingar hade kunnat vinnas, därest de sakkunniga ej så gott som helt lämnat förvaltningen och ekonomien utanför sin granskning och därest de behandlat de olika klinikerna lika.

Medicinalstyrelsen anser, att genomförande av besparingsåtgärder mot vederbörande överläkares åsikt icke bör ske utan stöd av ytterligare utredning.

För att kunna taga ställning till sakkunnigförslagets detaljer måste man, enligt styrelsens mening, under en ej allt för kort tid följa verksamheten på de skilda avdelningarna. Då arbetet i övrigt inom styrelsen icke tillåtit, att därför lämplig person verkställt en sådan undersökning, hade styrelsen ansett sig böra tillråda, att endast de besparingsåtgärder vidtoges, varom de sakkunniga och de hörda avdelningscheferna voro ense, och att, om ytterligare

sådana åtgärder ansåges erforderliga, desamma föreginges av ytterligare utredning. I varje fall torde icke de sakkunnigas tydligen något hastiga uppskattning kunna anses bindande gentemot chefläkarnas på sakkännedom grundade gensagor. Flera av de föreslagna åtgärderna syntes i själva verket kunna komma att medföra motsatsen till besparingar; i andra fall betydde de otvivelaktiga risker för sjukvården.

Statskontoret har i allt väsentligt anslutit sig till de av de sakkunniga förordade besparingsåtgärderna, även om ämbetsverket anser mera vittgående åtgärder i vissa hänseenden kunna ifrågasättas.

Statskontoret hade upprepade gånger framhållit, att statens årskostnader för sjukhusen blivit väsentligt större än de beräknade, främst beroende på att sjukhusen syntes ha utrustats med en personal, som till antalet betydligt överstigit den ursprungligen beräknade. Vidare hade statskontoret framhållit, att det helt ändrade statsfinansiella läge, som försakats av krigsutbrottet, gjort det ofrånkomligt, att vittgående rationaliseringsåtgärder utan dröjsmål vidtoges i syfte att nedbringa de avsevärda statliga utgifterna för sjukhusen. De sakkunnigas utredning bestyrkte statskontorets uppfattning, att en minskning av utgifterna främst måste ske genom reducering av personalen och genom utbyte av personal i högre löneställning mot befattningshavare i lägre.

Beträffande vad sjukhusdirektionen anfört rörande ändring i lönevillkoren för ordinarie eller extra ordinarie innehavare av befattningar, som föreslås skola indragas eller nedflyttas i lägre lönegrad, har statskontoret yttrat:

Då ordinarie tjänst flyttades till lägre lönegrad, borde den nuvarande tjänstinnehavaren överföras på övergångsstat. I anmärkning till personalförteckningen borde därvid angivas, att den nya ordinarie tjänsten skulle hållas obesatt, så länge den till övergångsstat förda befattningshavaren kvarstode i sin tjänst. Vad åter beträffade de ordinarie befattningar, som skulle indragas, torde, därest möjlighet icke erbjöde sig att placera ordinarie innehavare av sådan befattning på annan motsvarande tjänst vid sjukhusen, befattningen böra bibehållas i personalförteckningen. Dock borde i förteckningen anmärkas, att befattningen skulle vid inträffad ledighet indragas.

I fråga om icke-ordinariepersonalen ägde staten fastställa nya, mindre förmånliga avlöningsbestämmelser liksom ock uppsäga personal för inplacering efter nyanställning i lägre lönegrader. För extra ordinarie tjänsteman, som utan eget förvållande förflyttades till extra ordinarie tjänst inom lägre lönegrad, gällde i dylikt fall enligt 9 § civila icke-ordinariereglementet, att han ägde bibehålla den placering i löneklass han i den föregående tjänsten innehade, dock att lönen icke i något fall finge utgå enligt högre löneklass än den högsta för den nya tjänsten fastställda. Statskontoret måste bestämt avstyrka att i fall, där extra ordinarie befattning vid sjukhusen nedflyttades i lönegrad, särskilda anordningar vidtoges utöver de i reglementet angivna för att garantera befattningshavarna en förmånligare löneställning.

Allmänna lönenämnden har icke funnit det möjligt för nämnden att ingå på någon närmare granskning av de sakkunnigas förslag. Nämnden har fördenskull — under erinran om att personalorganisationen tillkommit relativt nyligen — inskränkt sig till att uttrycka tvekan rörande lämpligheten av vissa nedskärningar.

b) Sammanfattning av besparingsförslaget.

I nedanstående tablå har gjorts en sammanställning av de sakkunnigas förslag och sjukhusdirektionens utlåtande däröver. Tablåen avser föreslagna besparingsåtgärder, oberoende av om de kunna genomföras från och med nästa budgetår eller först senare.

De sakkunniga		Sjukhusdirektionen	
Besparingsåtgärd	Besparing (ev. ökning) kronor	Besparingsåtgärd	Besparing (ev. ökning) kronor
I. Karolinska sjukhuset:			
A. Avlöningar:			
1. Indragning av 1 laborator på medicinskt-bakteriologiska laboratoriet	— 7,500 ¹		
2. Indragning av 2 andre underläkare (Ex 22) på radiumhemmet ²	— 13,632		
3. Läkarpersonal m. m. på gymnastikavdelningen:			
indragning av 2 biträdande läkare	— 12,000		
indragning av 1 tredje underläkare (Ex 18)	— 13,206		
indragning av 1 sjukgymnast (A 9)			
, 1 , (Eo 9)			
nyanställande av 1 andre underläkare (Ex 22)	+ 6,816		
4. Kanslipersonal på klinik- och poliklinik-expeditioner:			
indragning av 1 föreståndarinna (A 11)		1 föreståndarinna nedflyttas från A 11 till A 8 = de sakkunniga	
indragning av 1 kameralbiträde (Eo 8)			
indragning av 3 sjuksköterskor (A 7)		2 sjuksköterskor (A 7) indragas	
indragning av 6 kontrollbiträden (A 7)		2 kontrollbiträden (A 7) indragas	
indragning av 4 kanslibiträden (A 7)		3 kanslibiträden (A 7) indragas	
indragning av 3 kontrollbiträden (Eo 7)		2 kontrollbiträden (Eo 7) indragas	
indragning av 8 kanslibiträden (Eo 7)	— 24,747	= de sakkunniga	— 14,600
indragning av 2 kontrollbiträden (Ex 7)			
nyanställande av 1 biträdande kurator (A 7)			
nyanställande av 10 kontorsbiträden (A 4)		6 kontorsbiträden (A 4) nyanställas	
nyanställande av 1 kontorsbiträde (Eo 4)		1 halvtidstjänst för kontorsbiträde (Eo 4) inrättas.	
nyanställande av 9 skrivbiträden (A 2)		3 skrivbiträden (A 2) nyanställas	
nyanställande av 5 skrivbiträden (Eo 2)			

¹ Ev. en laborator i bakteriologi å karolinska institutets stat (besparing 9,000 kronor).

² Ev. indragning av endast 1 (besparing 6,816 kronor).

De sakkunniga		Sjukhusdirektionen		
Besparingsåtgärd	Besparing (ev. ökning) kronor	Besparingsåtgärd	Besparing (ev. ökning) kronor	
5. Sjukvårdspersonal och städerskor: inskränkning av antalet röntgenundersökningar, utsträckning av arbetstiden: besparing 87,000 kr. ¹ , indragning av:				
1 assistent (A 14)	— 245,162	1 föreståndarinna nedflyttas från A 11 till A 8	— 34,300	
1 föreståndarinna (A 11)		12 sjuksköterskor (A 7) indragas		
1 instrumentmakare (A 10)		1 assistentsköterska (Eo 5) indragas		
61 sjuksköterskor (A 7)				
21 assistentsköterskor (Eo 5)				
7 röntgenbiträden (A 6)				
3 » (Eo 6)				
2 » (Ex 6)				
8 sjukvårdsbiträden (Eo 2)				
2 » (Ex 2)				
4 provsköterskor (arv.)				
1 laboratoriebiträde (arv.)				
nyanställande av:				
2 förste vaktmästare (A 7)				1 halvtidstjänst för sjuksköterska (Eo 7) inrättas
7 röntgenbiträden (A 4)				
3 » (Eo 4)				
2 » (Ex 4)				
1 badföreståndarinna (A 2)		2 tandsköterskor (U 2) nyanställas		
3 tandsköterskor (Eo 1)				
14 barnsköterskor (U 1)				
7 sköterskebiträden och städerskor (U 1)		10 elever/provsköterskor (arv.) nyanställas		
3 elever (arv.)				
6. Inbesparing av arbetskraft genom diskning med diskmaskiner på vårdavdelningarna	— 27,000			
7. Inskrivningsexpeditioner och patientbokföring: centralisering av patientbokföringen:				
1 kanslibiträde (Eo 7) utbytes mot	— 4,008			
1 kontorsbiträde (A 4)				
1 kanslibiträde (Eo 7) indragas,				
inbesparing av arbetskraft genom användning av maskinella hjälpmedel vid patientbokföringen samt genom att låta patienterna själva ombesörja ärenden vid utskrivningen.				
8. Arvodena åt direktionens vice ordf. och ledamöter sänkas till 6 kr. pr sammanträde	— 3,800			

¹ Ej formligt förslag.

De sakkunniga		Sjukhusdirektionen	
Besparingsåtgärd	Besparing (ev. ökning) kronor	Besparingsåtgärd	Besparing (ev. ökning) kronor
9. Kassakontrollantens arvode sänkes från 1,800 till 900 kr.	— 600 ¹	= de sakkunniga	— 600
		Direktionens kansli, sysse- lmannskontoret och köks- expeditionen:	
		1 kontorsbiträde (A 4) er- sättes med 1 skrivbi- tråde (Eo 2)	— 900
		1 kontorsbiträde (Eo 4) er- sättes med 1 skrivbi- tråde (Eo 2)	
B. Omkostnader:			
1. Bränsle, lyse och vatten: kontroll över förbrukningen av värme, elektrisk ström och vatten, tillsyn att för starka glödlampor ej användas, föreskrift utfärdas för personalen att spara på varmvatten, tillsyn å fönster och vädring, utredning verkställes om lämpligheten att tillvarata värmen vid sopför- bränningen.		= de sakkunniga	
2. Förenkling av blanketter	— 6,000	= de sakkunniga	
3. Medicinförbrukningen förbilligas genom användande av lösningar, ampullfla- skor, beredningar, framställda på apo- tek m. m.		= de sakkunniga; bespa- ring 30,000 kr.	
C. Inkomster.			
1. Höjning av poliklinikavgifterna: a) återbesökstaxan höjes från kr. 1.50 till 2.—, b) särskilt tillägg vid operativa in- grepp, c) särskild avgift för laboratorieunder- sökningar, d) samma taxor vid psykiatriska poli- kliniken som vid övriga polikliniker		= de sakkunniga	
2. Höjning av bostadshyror: inkomstök- ning 30,000 kr.		= de sakkunniga	
	— 350,839		— 50,400
II. Serafimerlasarettet.			
A. Avlöningar.			
1. Sänkning av kassakontrollantens ar- vode	— 300	= de sakkunniga	— 300
2. Indragning av 1 andre underläkare på öron-, näs- och halspolikliniken (Ex 22)	— 6,816	= de sakkunniga	— 6,816

¹ Besparing på serafimerlasarettets stat 300 kr., jfr nedan.

De sakkunniga		Sjukhusdirektionen	
Besparingsåtgärd	Besparing (ev. ökning) kronor	Besparingsåtgärd	Besparing (ev. ökning) kronor
3. Indragning av 1 sjukgymnast (Ex 9) på gymnastikavdelningen	— 3,465	= de sakkunniga	— 3,465
4. Kanslipersonalen på klinik- och poli- klinikexpeditioner: indragning av 3 sjuksköterskor (A 7)	— 5,085	2 sjuksköterskor (A 7) in- dragas	— 2,500
indragning av 6 kanslibiträden (Eo 7)		2 kanslibiträden (Eo 7) in- dragas	
indragning av 1 kontorsbiträde (Ex 4)		4 kontorsbiträden (Eo 4) ny- anställas	
nyanställande av 4 kontorsbiträden (A 4)			
nyanställande av 3 kontorsbiträden (Eo 4)			
nyanställande av 2 skrivbiträden (A 2)			
nyanställande av 1 skrivbiträde (Eo 2)			
5. Personalen på sysslomanskontoret m. m.: indragning av 1 kameralbiträde (A 8)	— 3,837	= de sakkunniga	— 3,837
1 förste vaktmästare (A 7) ersättes med 1 kontorsbiträde (A 4)	— 549	= de sakkunniga	— 549
1 förste vaktmästare (A 7) utbytes mot 1 vaktmästare (A 5)	— 369	= de sakkunniga	— 369
		1 kameralbiträde (Ex 8) er- sättes med 1 kanslibi- tråde (A 7)	+ 36
6. Utökning av sjukvårdspersonalens ar- betstid; besparing 43,500 kr. ¹			
<i>B. Omkostnader:</i>			
1. Förenkling av blanketter.			
2. Förenkling av kosthållet.		= de sakkunniga	
<i>C. Inkomster:</i>			
1. Höjning av poliklinikavgifter liksom vid karolinska sjukhuset.		Se ovan beträffande inkom- ster vid karolinska sjuk- huset	
2. Höjning av bostadshyror; inkomstök- ning 5,800 kr.			
	— 20,421		— 17,800
	— 371,260 ²		— 68,200 ³

¹ Ej formligt förslag.² Härtill komma besparingar å rörligt tillägg samt genom ev. utökning av sjukvårdspersonalens arbetstid, vidare till beloppet ej angivna besparingar samt ökade inkomster.³ Härtill komma besparingar å rörligt tillägg, till beloppet ej angivna besparingar samt ökade inkomster.

Innan jag övergår till att redogöra för och taga ställning till de olika avsnitten i den utredning med förslag till besparings- och rationaliseringsåtgärder vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, som framlagts av besparingsberedningens sjukhussakkunniga vill jag i korthet beröra bakgrunden till denna besparingsutredning samt grundlinjerna i de sakkunnigas utlåtande och däröver avgivna yttranden ävensom klargöra min allmänna inställning till de sakkunnigas förslag.

Redan innan karolinska sjukhuset under år 1940 i huvudsak trädde i verksamhet, anbefalldes ett förnyat övervägande av sjukhusets personalorganisation. Det är delvis denna utredning, som besparingsberedningens sjukhussakkunniga nu verkställt, varför deras förslag alltså icke föranletts enbart av den statsekonomiska situationen. Emellertid bör det från början framhållas, att den föreslagna besparings- och rationaliseringsundersökningen väsentligen motiverats av det statsfinansiella läget. De sakkunnigas förslag utgör således närmast ett led i den allmänna översyn av statsförvaltningen, som företages för att så långt sig göra låter genom besparingar motverka den fortgående utgiftsstegringen.

De sakkunniga hålla före, att de av dem efter ingående undersökningar samt jämförelser med förhållandena vid andra sjukhus föreslagna besparingsåtgärderna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet kunna vidtagas utan att vägande sjukvårds- och undervisningsintressen trädas för nära. Beträffande ett flertal av åtgärderna uttalas emellertid en motsatt uppfattning av direktionen för karolinska sjukhuset samt av de två sjukhusens överläkare och avdelningsföreståndare, vilka jämväl påpekat praktiska hinder för genomförandet av vissa föreslagna besparingsåtgärder. Att jag, såsom av det följande kommer att framgå, på åtskilliga punkter icke ansett mig kunna förorda de sakkunnigas förslag, har också främst berott på att jag funnit mig böra fästa vikt vid de noggrant motiverade utlåtanden, vilka avgivits av direktionen samt de ansvariga läkarna och vilka i huvudsak gått i avstyrkande riktning. Då jag sålunda nödgats intaga en avböjande ståndpunkt till åtskilliga förslag till betydande och i och för sig högst önskvärda besparingar, är jag angelägen framhålla, att detta skett först efter ingående granskning av varje enskilt förslag samt därav berörda förhållanden, varvid det omfattande utredningsmaterial, som sakkunnigutlåtandet och de däröver avgivna yttrandena utgöra, kompletterats vid överläggningar med representanter för de sakkunniga och för sjukhusen. Jag vill också betona, att jag, då i flera fall lämpligheten av ifrågasatta besparingsåtgärder syns mig synnerligen svårbedömd och tveksam, tagit fasta på direktionens förklaring, att direktionen ämnar låta genom egna organ verkställa en fortsatt undersökning rörande besparingsmöjligheter vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Frågan om besparings- och rationaliseringsåtgärder vid ifrågavarande två sjukhus är därför icke nu slutligt avgjord. Det förebragta utredningsmaterialet bör i väsentliga hänseenden kunna läggas till grund

för den fortsatta undersökningen och därav föranledda framtida avgöranden. Jag förutsätter, att resultat i vissa hänseenden av detta fortsatta besparingsarbete skola föreligga redan i sjukhusdirektionens anslagsäskanden för budgetåret 1943/44.

Karolinska sjukhuset är statens undervisningssjukhus; det har såväl i fråga om personal som beträffande lokaler och annan utrustning blivit väl tillgodosett. Sjukhusets standard återspeglas helt naturligt i driftkostnaderna, vilka måste anses höga, även om man till fullo beaktar sjukhusets karaktär av undervisningssjukhus samt uppmärksammar, att de utgifter för garnisonssjukvården, vilka belasta sjukhusets stat och som uppgå till omkring en miljon kronor årligen, icke motvägas av några inkomster. I än högre grad än tidigare är det emellertid under nuvarande förhållanden nödvändigt, att återhållsamhet iakttages beträffande utgifter och att varje möjlighet till besparingar tillvaratages, även om detta skulle leda till en viss sänkning av nuvarande standard. Vad nu sagts gäller även i tillämpliga delar serafimerlasarettet.

De sakkunniga finna besparingar av större omfattning möjliga endast vid karolinska sjukhuset; ett genomförande av deras förslag har beräknats medföra en årlig besparing för sjukhusets del av något mer än 350,000 kronor, medan motsvarande belopp för serafimerlasarettets del utgör endast omkring 20,000 kronor. Härtill komma dock enligt de sakkunniga i fråga om båda sjukhusen till beloppet ej beräkneliga utgiftsminskningar och inkomstökningar.

Besparingsförslagets tyngdpunkt ligger, såsom förut framhållits, i de ifrågasatta indragningarna av personal och utbyte av dyrare arbetskraft mot billigare sådan. Beträffande den ojämförligt viktigaste personalfrågan, som gäller möjligheten att inbespara omkring 245,000 kronor av avlöningskostnaderna för sjukvårds- och städpersonal vid karolinska sjukhuset, har emellertid, såsom av det följande kommer att närmare framgå, klarlagts, att stora praktiska svårigheter utgöra hinder för att de sakkunnigas förslag på denna punkt för närvarande genomföres. Jag har i fråga om de båda sjukhusens avlöningskostnader funnit möjligt att uppnå en besparing av för karolinska sjukhusets del i runt tal 60,000 kronor och för serafimerlasarettets del i runt tal 18,000 kronor.

För nedbringande av de båda sjukhusens omkostnader ha de sakkunniga framlagt vissa förslag till omedelbara åtgärder, vilkas beräknade ekonomiska betydelse dock är relativt ringa. De ha vidare föreslagit åtskilliga kontrollåtgärder och undersökningar. Jag har icke funnit anledning till erinran mot förslagen.

De sakkunniga föreslå slutligen vissa nya eller höjda poliklinikavgifter samt höjda hyror för personalbostäder men ha som nämnts icke funnit möjligt beräkna den ökning i inkomster, som förslagets genomförande i denna

del skulle medföra för sjukhusen. Av förslagen kunna enligt min mening en del antagas till genomförande, medan andra icke torde kunna slutgiltigt prövas förrän efter ytterligare utredning.

Slutligen vill jag framhålla, att de föreslagna besparingsåtgärderna i vad de förutsätta personalförändringar till stor del icke kunna genomföras förrän vid befattningshavares avgång eller förflyttning och att således besparingen för nästa budgetår under alla förhållanden icke kan bliva betydande. Vad beträffar tillsatta extra ordinarie tjänster utgår jag ifrån att förändring av sådana till ordinarie eller extra ordinarie befattningar i lägre lönegrad i allmänhet bör genomföras redan från och med nästa budgetår. Tjänstinhavaren bör i dessa fall få bibehålla sin löneklassplacering och kommer i så fall icke att vidkännas någon omedelbar löneminskning. Om tillsatt extra ordinarie befattning indrages utan att annan tjänst inrättas i stället, bör vidare indragningen icke alltid genomföras omedelbart utan torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande kunna få anstå under en övergångstid, i avvaktan på att befattningshavaren erhåller annan sysselsättning eller avgår av annan orsak.

3. Avlöningar vid karolinska sjukhuset.

a) *Läkarpersonal m. m.*

De sakkunniga ha ansett läkartjänster kunna indragas endast i ett fåtal fall. Sjukhuset vore visserligen liksom serafimerlasarettet tämligen väl utrustat med läkare jämfört med andra sjukhus i landet, men detta förhållande vore att betrakta så, att den erkända knapphet på läkare, som i regel rådde vid sjukhusen, i dessa två fall lyckligtvis icke föreläge. Läkartillgången vid karolinska sjukhuset vore avpassad med hänsyn även till sjukhusets karaktär av undervisningssjukhus och forskningsanstalt. Beträffande antalet poliklinikläkare ha de sakkunniga emellertid velat framhålla, att detta icke borde rättas efter patienttillströmningen, vilken tenderade att ökas, utan att tillströmningen borde begränsas så, att den motsvarade undervisningsintresset. Vid studium av läkarnas verksamhet hade de sakkunniga vidare konstaterat, att de lokaler, som inretts för överläkarnas-professorernas enskilda mottagning, användes endast i mycket begränsad omfattning. Det måste emellertid enligt de sakkunnigas mening vara en fördel för sjukvården, att överläkaren såvitt möjligt förlade sin privata verksamhet till sjukhuset, så att han stode till förfogande där under längre tid av dagen.

Kanslern för rikets universitet har beträffande läkarbehovet vid poliklinikerna anfört:

Överläkarna hade vitsordat, att vid vissa polikliniker läkarkrafterna icke räckte till för att både meddela undervisning på tillfredsställande sätt och omhändertaga de sjuka. Samtidigt framhölle de vikten av ett stort klientel från undervisningens synpunkt. Kanslern delade åsikten, att det vore med hänsyn till läkarutbildningen önskvärdt, att klientelet vid poliklinikerna vore stort och mångsidigt. Men framför allt vore det av vikt, att proportionen mellan läkare och patienter icke bleve sådan, att läkarna på grund av bristande tid förhindrades ge den handledning åt de studerande, som vore avsedd.

Statskontoret har ifrågasatt en omprövning av fördelningen av underläkarna på olika grader i riktning mot en minskning av antalet förste och andre underläkare samt en ökning av antalet tredje underläkare.

C e n t r a l l a b o r a t o r i e r n a .

Vid karolinska sjukhuset finnas tre centrallaboratorier, nämligen ett medicinskt-kemiskt, ett medicinskt-fysiologiskt och ett medicinskt-bakteriologiskt. Vid vart och ett av centrallaboratorierna finnes anställd en laborator med ett arvode av 7,500 kronor.

På karolinska institutets stat finnes därjämte uppförd en ordinarie befattning såsom laborator i bakteriologi vid patologisk-anatomiska institutionen (lön 6,000 kronor, tjänstgöringspenningar 3,000 kronor). Denna institutions bakteriologiska laboratorium är förlagt till patologiska avdelningen vid karolinska sjukhuset. Professorn i patologisk anatomi vid karolinska institutet är tillika föreståndare för den patologiska avdelningen vid nämnda sjukhus.

De sakkunniga ha föreslagit, att medicinskt-bakteriologiska centrallaboratoriet vid karolinska sjukhuset skulle sammanslås med karolinska institutets bakteriologiska laboratorium på sjukhusets patologiska avdelning.

Genom beslut den 5 september 1941 hade Kungl. Maj:t medgivit, att laboratorn vid medicinskt-bakteriologiska centrallaboratoriet finge för tiden den 1 juli 1941—den 30 juni 1942 förordnas även som laborator i bakteriologi.

De sakkunniga förordade, att centrallaboratoriet överflyttades till och uppginge i det bakteriologiska laboratoriet på den patologiska avdelningen. Härigenom bereddes — utom det att en laboratorstjänst kunde indragas — säkerligen också möjligheter till ytterligare besparingar genom viss reduktion av laboratoriepersonalen i övrigt. På sakens nuvarande stadium ansåge de sakkunniga sig ej kunna ingå på närmare detaljer härvid.

De sakkunnigas förslag skulle innebära en besparing av minst 7,500 kronor på sjukhusets stat eller 9,000 kronor på karolinska institutets stat.

Sjukhusdirektionen har avstyrkt de sakkunnigas förslag och anför:

Läkarutbildningssakkunniga hade (statens offentliga utredningar 1941: 27, sid. 260 f.) föreslagit inrättande av en professur i bakteriologi vid karolinska institutet. Intill dess beslut fattats om detta förslag, syntes den pro-

visoriska anordningen med samma innehavare av båda ifrågavarande laboratoriefattningar böra äga bestånd. Men även om en självständig bakteriologisk institution bleve inrättad inom den patologiska institutionens lokaler, föreläge behov av ett till medicinska kliniken anslutet bakteriologiskt laboratorium för sådant rutinarbete, varmed institutets teoretiska institution för bakteriologi icke borde belastas. I övrigt åberopades ett av professorn Nanna Swartz avgivet utlåtande i ärendet (se handlingarna).

Kanslern för rikets universitet har även avstyrkt de sakkunnigas förslag, vars genomförande skulle föregripa lösningen av den alltjämt aktuella frågan om inrättande av en professur i bakteriologi. Universitetsberedningen hade givit tanken på en dylik professur sitt stöd.

Jag ansluter mig till den av sjukhusdirektionen och universitetskanslern anförda meningen, att spørsmålet om sammanslagning av ifrågavarande två laboratorier bör avgöras i sammanhang med behandlingen av läkarutbildningssakkunnigas förslag om inrättande av en professur i bakteriologi. Det må för övrigt framhållas, att den nuvarande provisoriska anordningen med samma innehavare av båda laboratoristjänsterna innebär en besparing av 4,000 kronor för år.

Departement-
schefen.

J u b i l e u m s k l i n i k e n .

De sakkunniga ha föreslagit indragning av en underläkartjänst på radiumhemmet, där antalet läkare syntes vara oproportionerligt stort.

Läkarpersonalen på radiumhemmet utgjordes för närvarande av 2 överläkare, 2 biträdande läkare och 8 underläkare.

Antalet läkare vore proportionsvis större än på något annat svenskt kliniskt sjukhus. Det borde visserligen beaktas, att radiumhemmet i likhet med jämförbara sjukhus, utom vården av ineliggande patienter, utövade en stor poliklinisk verksamhet och med systematiska efterundersökningar noggrant följde sina patienter. Men även om hänsyn härtill toges, vore det ingalunda lätt att förstå, att en så stor mängd läkare verkligen kunde vara erforderlig, helst som dessa till sitt förfogande hade skrivhjälp som kvantitativt och kvalitativt avsevärt överstege vad som eljest plägade förekomma. Med en väl genomförd organisering av läkarnas arbete, med ett punktligt iakttagande av tiderna för ronder etc., torde minst en och sannolikt två underläkartjänster kunna indragas. De underlydande läkarnas minst tvååriga tjänstgöring vid sjukhuset syntes skaffa dem en fullt nöjaktig underbyggnad för deras kommande specialistverksamhet och detta även om de icke — såsom nu tycktes vara fallet — samtliga eller så gott som samtliga vore närvarande vid varje falls demonstration av överordnad läkare. Detta gällde så mycket mera, som det klientel, som årligen passerade genom radiumhemmets klinik och poliklinik, vore mycket stort och omväxlande.

Radiumhemmets chef hade som grund för behovet av det stora antalet underordnade läkare framhållit nödvändigheten av en talrik, högt kvalificerad arbetskraft vid apparatinställningen av de talrika röntgenbehandlingarna (varvid även ett stort antal sjuksköterskor vore behjälpligt) och den utländska korrespondensen (för vars tillgodoseende även högt kvalificerad kontorshjälp ansetts behövlig och blivit anställd). De sakkunniga

kunde dock icke uraktlåta att till jämförelse nämna några siffror beträffande läkarstabens storlek vid å ena sidan radiumhemmet, å andra sidan några större kirurgiska sjukhusavdelningar i landet (där antalet läkare måste vara relativt stort).

Radiumhemmet	1 läkare på 12 patienter
Kirurgiska avdelningen av:	
serafimerlasarettet	1 » » 15 »
karolinska sjukhuset	1 » » 16 »
Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg	1 » » 22 »
Örebro lasarett	1 » » 26 »
Lunds »	1 » » 27 »
St Görans sjukhus i Stockholm	1 » » 28 »

Med reduktion av en läkare på radiumhemmet skulle proportionen läkare till patienter där uppgå till ungefär 1 på 13, med reduktionen av två till ungefär 1 på 14. De sakkunniga förordade indragning av åtminstone en av underläkartjänsterna därstädes. Det större antal underordnade läkare, som sålunda skulle finnas på radiumhemmet även efter denna reduktion, ansågo de sakkunniga motiverad av arbetets särart, efterundersökningar m. m.

Indragning av en andre underläkartjänst medförde en besparing av 6,816 kronor och av två andre underläkartjänster 13,632 kronor.

Sjukhusdirektionen har avstyrkt de sakkunnigas förslag och uttalat:

Om jämförelse med andra sjukhusavdelningar gjordes med avseende på arbetsprestationerna per läkare, beräknat på antalet patienter, kunde läkarantalet vid radiumhemmet endast anses motsvara sjukvårdsbehovet. Vårdtiden vore nämligen kortare än på någon annan klinik. Antalet läkare vore också proportionsvis lägre än vid de övriga radioterapeutiska anstalterna i landet.

Radiumhemmets chef professorn *Berven*, som avgivit särskilt utlåtande över sakkunnigförslaget, biträder de av direktionen gjorda uttalandena och anför vidare — utöver vad av de sakkunniga återgivits — följande synpunkter:

Det vore ej möjligt att utan vidare jämföra antalet underläkare vid radiumhemmet och vid en kirurgisk avdelning. En underläkare, som anställes vid en avdelning av sistnämnda slag vore alltid genom såväl grundlig teoretisk utbildning som förvärvad praktisk färdighet beredd att omedelbart taga del i arbetet, medan en nyanställd underläkare vid radiumhemmet icke erhållit någon som helst undervisning i radioterapi och vore fullständigt oerfaren om radioterapeutiska indikationer och behandlingsteknik, varför han måste ägna minst ett års studier åt denna specialgren av medicinen, innan något självständigt terapiarbete kunde anförtros honom. En läkare vore helt sysselsatt med inställningsarbete å röntgenavdelningarna och en med radiumbehandlingar nattetid och som natthavande. För det löpande sjukhusarbetet funnes alltså endast 10 läkare disponibla, d. v. s. en på 14 vårdplatser. Vid radiumhemmet funnes icke såsom vid andra kliniker några tjänstgörande medicine kandidater som biträden åt läkarna. Dessas arbetsbörda kunde icke ökas. Såväl överläkare som underläkare måste beredas möjlighet till fortsatta studier inom sitt arbetsområde, vilket ständigt riktades med nyare erfarenheter, samt till vetenskaplig verksamhet. Om icke det stora och för utvecklingen av kampen mot kräftsjukdomarna betydelsefulla materialet vid radiumhemmet bleve vetenskapligt tillvarataget och bearbetat och om icke nya

metoder bleve försökta, skulle ett stillastående och en tillbakagång inom detta för sjukvården ytterst viktiga område snabbt inträda. I själva verket möjliggjordes det omfattande och resultatrika forskningsarbetet vid radiumhemmet endast därigenom att personalen å radiumhemmets övervaknings- och kontrollavdelning vore i stånd att från läkarna avlasta det expeditjonsarbete, som vid andra radiologiska kliniker i landet åvilade läkarna.

Statskontoret har funnit det av de sakkunniga förebragta utredningsmaterialet tillfyllest motivera indragning av två underläkartjänster.

Jubileumskliniken, omfattande radiumhemmet med dess forskningsavdelningar, har från början haft till uppgift att vara ej blott en sjukvårdsanstalt för behandling av kräftsjuka utan även och icke minst en institution för forskning rörande kräftsjukdomarna och metoderna för deras bekämpande. Radiumhemmet har, på grund av denna sin dubbla uppgift, blivit frikostigt tillgodosett, bland annat i fråga om läkarpersonal. Trots de skäl, som sjukhusdirektionen och radiumhemmets chef anfört till stöd för bibehållande av nuvarande antal underläkare vid hemmet, torde frågan om en begränsning av läkarpersonalen tarva ytterligare utredning, varvid torde böra närmare övervägas, vilka organisatoriska anpassningsåtgärder, som böra vidtagas, därest antalet underläkare på förslaget sätt minskas, ävensom konsekvenserna i övrigt av en sådan åtgärd. Jag är sålunda icke beredd att nu tillstyrka indragning av någon läkarbefattning vid hemmet, men utgår från att denna fråga ägnas särskild uppmärksamhet vid den fortsatta besparingsutredning, som sjukhusdirektionen ämnar verkställa.

Departementschefen.

Gymnastikavdelningen.

De sakkunniga ha föreslagit, att personalen reduceras med 2 biträdande läkare, 1 tredje underläkare och 2 sjukgymnaster men i stället ökas med 1 andre underläkare.

Vid gymnastikavdelningen finnes bland annat följande personal:

1 överläkare (avlönas på annan stat)		
2 biträdande läkare	arvode	6,000
1 tredje underläkare	lönegrad	Ex 18
3 sjukgymnaster	»	A 9
3 »	»	Eo 9

Den å gymnastiska centralinstitutets personalförteckning upptagne läraren i sjukgymnastik med sjukdomslära (A 26) vore i denna egenskap överläkare å avdelningen. Innehavaren av nämnda lärarbefattning vore även biträdande föreståndare vid gymnastiska centralinstitutet med ett arvode av 500 kronor och fullgjorde i denna egenskap föreståndarens åligganden i vad avsåge sjukgymnastlinjen. De båda biträdande läkarna uppbure i egenskap av biträdande lärare för centralinstitutets sjukgymnastelever dessutom ett arvode av 2,800 kronor. Till sjukgymnasterna utginge i deras egenskap av instruktionsgymnaster särskilda arvoden, till en första instruktionsgymnast 1,700 kronor och till övriga fem gymnaster 1,100 kronor.

På karolinska institutets stat finnes vidare upptaget ett arvode av 3,000 kronor till biträdande lärare i medicinsk rörelsebehandling. Denna befattning innehades av överläkaren på avdelningen.

Gymnastikavdelningen syntes vara i hög grad överorganiserad. Det där bedrivna *sjukvårdsarbetet* bestode i behandling av från sjukhusets kliniker och polikliniker hänvisade patienter (öppen mottagning förekomme icke). Omfattningen av detta arbete under tiden mars 1940—februari 1941 framginge av följande siffror: antal nyremitterade patienter 1,866, antal patientbesök på gymnastikavdelningen (för undervisning eller behandling eller bådadera) 13,083, antal sjukgymnastiska behandlingar 30,004 samt antal konsultationer 292.

Härtill komme 101 gipsningar — en behandlingsform, som brukade och mycket väl kunde ombesörjas av vederbörande sjukhusavdelning eller kirurgiska avdelningen (respektive polikliniken). I den mån konsultativt eller terapeutiskt bistånd av rent ortopedisk art vore påkallat, syntes det vara självfallet, att den i omedelbar anslutning till karolinska sjukhuset belägna ortopediska kliniken (vanförestalten) tillhandaginge härmed.

Undervisningen utgjordes av: 1) obligatorisk undervisning åt gymnastiska centralinstitutets elever (övningar i sjukgymnastikens propedeutik, föreläsningar i sjukdomslära, kliniska och polikliniska demonstrationer), 2) för medicine kandidater avsedda frivilliga kurser i medicinsk rörelsebehandling och 3) auskultantundervisning. Varje år utbildades två gymnastkurser, på vardera 25 deltagare, elever från gymnastiska centralinstitutet. Dessa vore så fördelade, att båda kurserna (d. v. s. 50 elever) samtidigt tjänstgjorde på sjukhuset under 3 månader, under det att blott en kurs (25 elever) tjänstgjorde på sjukhuset under återstoden av läsåret.

Veterligen hade icke något annat svenskt sjukhus (utom serafimerlasarettet, varest en läkare funnes) särskild läkare anställd eller hade pretenderat på att erhålla en sådan för ledandet och övervakandet av den sjukgymnastiska behandlingen. Denna ombesörjdes helt av vid sjukhusen anställda sjukgymnaster och fullgjordes efter ordination och kontroll av vederbörande remitterande avdelningsläkare. Undantaget för karolinska sjukhusets vidkommande torde vara helt motiverat av sjukhusets karaktär av undervisningsanstalt för såväl läkare som sjukgymnaster. De till överläkarens föfogande ställda färdigutbildade sjukgymnasterna hade att ombesörja själva behandlingsarbetet. Kontrollen av detta komme i sista hand vid detta som vid andra sjukhus att vila på den remitterande läkaren. Under sådana förhållanden borde undervisningen, såväl den obligatoriska åt gymnastiska centralinstitutets elever som den frivilliga åt medicine kandidater, till huvudsaklig del kunna ombesörjas av gymnastikavdelningens överläkare-lärare. Att han härvid, och särskilt med hänsyn till nödiga förberedelser för föreläsningar och demonstrationer, liksom också i den dagliga sjukgymnastiska handledningen hade biträde av en underläkare syntes vara lämpligt och rimligt. I övrigt bleve det de anställda sjukgymnasterna, som åt eleverna hade att meddela den praktiska sjukgymnastikens detaljer. Vilka arbetsuppgifter, som skulle kunna falla på två biträdande läkare, vore svårt att förstå.

Vad slutligen de 6 sjukgymnasterna anginge, så försigginge arbetet i princip så, att eleverna under månaderna mars—december arbetade under daglig övervakning av sjukgymnaster, men under månaderna januari—maj så till vida på egen hand, som blott den första sjukgymnastiska behandlingen av ett fall skedde under sjukgymnasts övervakning, men de återstående behandlingarna i huvudsak självständigt av vederbörande elev. Arten av de sjukgymnastiska handgreppen vore icke mera komplicerad, än att en dylik

arbetsfördelning syntes fullt rationell och tillfredsställande. Arbetet under ferierna förefölle redan vara utformat på ett även ur utbildningssynpunkt lämpligt sätt: i juni 1941 hade 10, under återstoden av sommaren 1 till 3 elever gått kvar. Behovet av sjukgymnaster vid karolinska sjukhuset torde därför vara fullt tillgodosett med 4 heltidstjänstgörande sjukgymnaster; två av de nuvarande kunde undvaras.

De sakkunniga föresloge alltså, att personalen å denna avdelning reducerades med

2 biträdande läkare	arvode	6,000
1 tredje underläkare	lönegrad	Ex 18
1 sjukgymnast	»	A 9
1 sjukgymnast	»	Eo 9

men samtidigt ökades med

1 andre underläkare	lönegrad	Ex 22.
---------------------------	----------	--------

Förslaget innebure, om hänsyn ej toges till rörligt tillägg och kristillägg, en årlig besparing med på karolinska sjukhusets stat 18,390 kronor samt på gymnastiska centralinstitutets stat 7,800 kronor.

Kanslern för rikets universitet har anfört, att ett av lärarkollegiet vid karolinska institutet framlagt förslag till omläggning av verksamheten på gymnastikavdelningen borde prövas, innan ståndpunkt toges till de sakkunnigas förslag.

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet har förklarat sig intet ha att erinra mot att tredje underläkartjänsten indroges. Då direktionen tidigare framhållit betydelsen av att vid gymnastikavdelningen inrättades utbildningsplatser för gymnastikläkare, ville direktionen föreslå, att den ena biträdande läkartjänsten utbyttes mot en andre underläkartjänst. Förslaget att minska antalet sjukgymnaster ansåge direktionen sig ej utan en närmare utredning kunna taga ställning till.

Skiljaktig mening har anförts av ordföranden i direktionen, professorn *Abramson*, som biträtt de sakkunnigas förslag och uttalat, att undervisningen vid gymnastikavdelningen på ett fullt tillfredsställande sätt kunde ombesörjas av den av de sakkunniga föreslagna personalen.

Gymnastikavdelningens föreståndare, professorn *Söderlund*, samt överläkaren i sjukgymnastik vid karolinska sjukhuset, docenten *Silfverskiöld*, hava båda avstyrkt de sakkunnigas indragningsförslag och hävdad, att avdelningens personal, om den reducerades, icke skulle kunna lämna den vård och den undervisning, som vid avdelningen skulle meddelas.

På de båda biträdande läkarna, av vilka den ene representerade kirurgisk sjukgymnastisk kunskap och den andre intern medicinsk sådan, ankomme bland annat att mottaga de till avdelningen remitterade patienterna, avgöra indikationerna för sjukgymnastisk behandling — patienterna remitterades icke för ovillkorlig behandling, tvärtom utfördes ofta all verklig undersökning å avdelningen — giva direktiv för behandlingarnas utförande samt övervaka dessa. Det finnes icke möjlighet för överläkaren att med bistånd endast av en andre underläkare övertaga de biträdande läkarnas arbete. På

överläkaren vilade en exceptionellt stor undervisningsskyldighet. De sakkunniga syntes icke ha beaktat de krav, som ställdes på avdelningen i dess egenkap av landets enda statliga institution för sjukgymnastisk utbildning av såväl sjukgymnastelever som medicine kandidater. Praktiskt taget samtliga blivande svenska läkare genomginge kurserna vid avdelningen.

Att på fyra instruktionsgymnaster lägga den arbetsbörda, som nu åvilade sex, borde ej heller komma i fråga. Var och en av de sex hade att dagligen övervaka behandlingen av omkring 22 patienter inom olika avdelningar av sjukhuset samt att dessutom själv behandla upp till 12 patienter, detta under de tider, då elever funnes att tillgå. Under mellanterminerna hade de sex gymnasterna att utan extrahjälp utföra det behandlingsarbete, som eljest delades mellan 31 å 56 personer.

Departementschefen.

Intill år 1934 var utbildningen vid gymnastiska centralinstitutet gemensam för gymnastiklärare och sjukgymnaster. Nämnda år förelade emellertid Kungl. Maj:t riksdagen (propositionen 1934: 157) ett förslag till omorganisation av utbildningen vid institutet; denna skulle enligt förslaget i fortsättningen äga rum på två linjer, gymnastiklärarlinjen för utbildning av lärare i gymnastik med lek och idrott samt sjukgymnastlinjen för utbildning av sjukgymnaster. Den sjukgymnastiska undervisningen skulle givas vid serafimerlasarettets gymnastiska avdelning enligt särskilt mellan institutets och lasarettets direktionser upprättat avtal. Riksdagen (skrivelsen 1934: 269) biföll i huvudsak Kungl. Maj:ts förslag. Omorganisationen genomfördes därefter successivt från och med den 1 juli 1934. Sedan karolinska sjukhusets byggnader färdigställdes, överflyttades den sjukgymnastiska undervisningen från serafimerlasarettet till därför avsedda lokaler inom det nya sjukhuset.

Av universitetskanslerns utlåtande framgår, att ett förslag till ytterligare omläggning av den sjukgymnastiska utbildningen nu framlagts av lärarkollegiet vid karolinska institutet. Detta förslag innebär enligt vad jag inhämtat huvudsakligen, att utbildningen skulle skiljas från gymnastiska centralinstitutet och omhänderhavas av ett statens sjukgymnastiska institut, som dock skulle vara underställt karolinska institutet, samt att den undervisning, som nu åligger överläkaren såsom lärare både vid gymnastiska centralinstitutet och vid karolinska institutet, skulle till större delen överflyttas på de två biträdande läkarna. Omläggningen skulle icke medföra någon merkostnad för statsverket. Förslaget har icke ingivits till Kungl. Maj:t och är för övrigt föremål för remissbehandling. Den omständigheten, att nämnda förslag, vilket förutsätter bibehållande av den nuvarande personalorganisationen, kan komma att underställas Kungl. Maj:ts prövning, torde icke böra utgöra hinder för att de sakkunnigas, av krisläget föranledda förslag redan nu upptages till behandling.

Gymnastikavdelningens uppgift är trefaldig, nämligen att meddela sjukvård, läkarutbildning och sjukgymnastutbildning. Sjukvården ombesörjes av fyra läkare, sex sjukgymnaster samt sjukgymnastelever. Undervisningen för medicine kandidater, vilken är frivillig, omhänderhavas av över-

läkaren, som därför uppstår särskilt arvode. Utbildningen av sjukgymnaster, avdelningens huvudsakliga undervisningsuppgift, ankommer till största delen på överläkaren men även i någon mån på de två biträdande läkarna vilka representera sakkunskap på skilda områden, nämligen den ene företrädesvis på det kirurgiska, den andre åter företrädesvis på det medicinska. I fråga om behandlingstekniken meddelas undervisningen av instruktionsgymnasterna.

Den omläggning av utbildningen, som skett i enlighet med 1934 års riksdagsbeslut, torde ha varit ägnad att stärka sjukgymnastikens ställning såsom komplement till andra grenar av läkarvetenskapen. Erfarenheterna av de specialutbildade sjukgymnasternas verksamhet synas ge vid handen, att vid ett flertal sjukdomar den för återvinnande av full arbetsförmåga erforderliga tiden kunnat — särskilt tack vare de moderna metoderna för rörelsebehandling — avsevärt förkortas. Det synes mig av vikt, att denna utveckling icke äventyras. Under nuvarande statsfinansiella förhållanden torde visserligen en begränsning av de vid undervisningen biträdande läkarkrafterna få anses ofrånkomlig, men jag är icke beredd att tillstyrka, att beskränningen går så långt som de sakkunniga föreslagit. Jag förordar allenast en sådan förändring i personalorganisationen, att arvodet till en av de biträdande läkarna, nämligen den vars sakkunskap företrädesvis ligger på det medicinska området, tills vidare indrages. En dylik besparing torde även ur sjukvårdssynpunkt kunna försvaras. Tillräckliga skäl att förändra den nuvarande tredje underläkartjänsten, vilken delvis är en typisk utbildningsbefattning, till en andre underläkartjänst synas mig icke föreligga.

De sakkunnigas förslag om minskning av antalet sjukgymnaster anser jag mig — i likhet med direktionen över gymnastiska centralinstitutet — icke kunna taga ställning till utan en mera ingående utredning. Behovet av sjukgymnaster bör ingående undersökas vid direktionens fortsatta besparingsundersökningar, därvid särskilt böra övervägas möjligheterna att öka sjukgymnasternas arbetstid.

Vad här föreslagits medför även en besparing av 2,800 kronor på gymnastiska centralinstitutets avlöningsanslag.

*b) Övrig personal å kliniker och
avdelningar.*

**Kanslipersonalen å klinik- och poliklinik-
expeditioner.**

De sakkunniga ha beträffande denna personal föreslagit utbyte av 28 tjänster mot 26 befattningar i lägre lönegrader på sätt framgår av följande sammanställning.

Kanslipersonal på kliniker och avdelningar.

Avdelning	Nuvarande förhållanden ¹								De sakkunnigas förslag				Sjukhusdirektionens förslag							
	Föreståndarinna		Kameralbiträde	Sjuksköterska	Kansli- eller kontrollbiträde		Kontorsbiträde		Bitr. kurator	Kanslibiträde	Kontorsbiträde ²		Skrivbiträde ²	Föreståndarinna	Sjuksköterska	Kansli- eller kontrollbiträde		Kontorsbiträde	Skrivbiträde	
	A 11	Eo 8	A 7	A 7	Eo 7	Ex 7	A 4	Eo 4	A 7	A 7	A, Eo 4	A, Eo 2		A 8	A 7	A 7	Eo 7	A 4	Eo 4	A 2
Gemensam exp. för med. o. kir. klin.	—	—	—	(1)	1(0)	—	1	2(1)	—	1	1	1	—	—	—	—	2	1	1	—
Biblioteken	—	—	—	—	1(0)	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Med. klin.: Kem. lab.	—	—	—	1(0)	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
» » Fys. »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Bakt. »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Polikl.	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Fysikal. avd.	—	—	1	—	—	—	—	(1)	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Kir. poliklin.	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Kvinnoklin.	—	—	—	(1)	1(0)	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Kvinnopoliklin.	—	—	—	1(0)	(1)	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Öronklin.	—	—	—	(1)	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—
Öronpoliklin.	—	—	—	1(0)	(1)	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Ögonklin.	—	—	—	(1)	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1/3	—
Ögonpoliklin.	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Psyk. klin.	—	—	—	1	—	—	—	1(0)	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	1
Psyk. poliklin.	—	—	—	—	—	—	—	(1)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tandpoliklin.	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Gymnastikavd.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Patol. lab.	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Röntg. diagn. avd.	—	—	—	2	(1)	—	—	3(2)	—	1	2	2	—	—	—	2	—	—	3	—
Sociala hjälpb.	—	—	—	—	1	—	(1)	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—
Radiumhemmet:																				
Gyn. avd.	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	1	—
Allm. avd.	1	—	—	5	2	2	—	1	—	1	3	6	1	—	3	1	3	2	1	—
Radiopat. inst.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Radiofys. »	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Summa	1	1	3	13	11	2	4	8	1	4	24	14	1	1	9	9	12	8 1/3	3	
				43	(46)						43						43 1/2			

¹ När den verkliga personalorganisationen avviker från den fastställda personalstaten, anges förhållandet enligt den fastställda personalstaten inom parentes. ² De sakkunniga ha ej uppdelat dessa tjänster i ordinarie och extra ordinarie men förutsatt, att 2/3 skulle bli ordinarie.

Beträffande denna personalgrupp på ett 50-tal anställda hade de sakkunniga främst övervägt frågan om behovet av kanslibiträden och med dem i arbets- och lönehänsende jämförda kontrollbiträden. Dessa vore placerade i 7 lönegraden eller i samma lönegrad som avdelningssköterskorna. De sistnämnda hade treårig specialutbildning och hade ett strävsamt och ansvarsfyllt arbete i förmansställning. Kanslipersonalen på klinik- och poliklinik-expeditioner samt på laboratorier hade däremot ingen teoretisk specialutbild-

ning och hade i regel ett jämförelsevis lugnt och icke alltför påfrestande arbete utan större självständighet och ansvar. Det vore därför uppenbart, att kanslibiträden och kontrollbiträden vore en för dyr arbetskraft och att de på några undantag när kunde utbytas mot kontors- och skrivbiträden. På andra håll i landet hade de, som skötte kontors- och expeditjonsarbetet å klinik- och poliklinikexpeditioner, laboratorier etc. lägre löneställning än sjuksköterskorna. Vid statens övriga verk betalades kvinnliga biträden med liknande arbetsuppgifter som de på karolinska sjukhuset här avsedda lägre än kanslibiträden. Ett kanslibitråde borde finnas endast där behov föreläge av ett biträde i förmansställning. Fordran på särskild teoretisk utbildning torde icke behöva uppställas för här ifrågavarande befattningshavare annat än i undantagsfall.

De sakkunniga ville kraftigt understryka det oriktiga i att sköterskor och läkare användes till utförande av löpande expeditjonsarbete. Det vore missbruk av arbetskraft när dylik personal med sin dyrbara specialutbildning sattes att syssla med arbetsuppgifter, som på snabbare sätt kunde utföras av billigare kontorspersonal. Sköterskor, som endast toges i anspråk för expeditjonsarbete, borde utbytas mot kontorspersonal.

Beträffande de föreslagna personalförändringarna på de olika klinik- och poliklinikexpeditionerna vore följande att anföra:

För *medicinska och kirurgiska klinikernas gemensamma expedition* syntes det behöfligt med ett kanslibitråde, som ledde och fördelade arbetet, medan övrig personal kunde utgöras av ett kontorsbiträde och ett skrivbiträde.

För *hela sjukhuset* torde behov föreligga av ett väl kvalificerat biträde, som på ett relativt självständigt sätt kunde handha utländsk korrespondens, biblioteksgöromål och dylikt. Därför förordades bibehållande av ännu ett kanslibitråde i anslutning till medicinska och kirurgiska klinikernas expedition.

I stället för i stat beräknat extra ordinarie kontorsbiträde hade på *medicinska klinikens kemiska laboratorium* placerats ett ordinarie kanslibitråde. Utan tvivel vore detta en onödigt högt kvalificerad arbetskraft. Det hade beräknats, att denna arbetskraft skulle medhinna expeditjonsgöromålen även för *fysiologiska och bakteriologiska laboratorierna*. De sakkunniga hyste den uppfattningen, att expeditjonsgöromålen på det kemiska laboratoriet mycket väl kunde fullgöras av ett skrivbiträde, och denna arbetskraft borde tills vidare stå till förfogande även för det fysiologiska laboratoriet. Vad det bakteriologiska laboratoriet anginge, hade de sakkunniga i annat sammanhang förordat, att detta skulle sammanslås med patologiska institutionens bakteriologiska laboratorium. Expeditjonsarbetet vid det sammanslagna laboratoriet borde kunna medhinnas av kontorsbiträdet på patologiska institutionen.

Å *såväl medicinska som kirurgiska polikliniken* tjänstgjorde en sköterska (i A 7) jämte ett kontorsbiträde (inalles 4 anställda). I stort sett fullgjorde dessa icke annat än rent expeditjonsarbete. Uppgiften att hänvisa sökande till rätt poliklinik kunde, enligt vad erfarenheten visat, en icke sköterskeutbildad person mycket väl fullgöra. De två sköterskorna borde därför utbytas mot två kontorsbiträden.

De två kanslibiträderna å *kvinnoklinikens* och *kvinnopoliklinikens expeditioner* kunde med hänsyn till dem åliggande arbetsuppgifter ersättas med kontorsbiträden.

Enligt vad de sakkunniga inhämtat av *öronklinikens* chef, hade de båda för expeditionsgöromålen på kliniken anställda biträdena samma arbetsuppgifter och borde fylla samma kvalifikation; någon anledning att placera den ena som kanslibitråde finnes sålunda icke, utan båda borde ha kontorsbiträdes ställning. På *den tillhörande polikliniken* kunde, likaledes enligt klinikens chef, ett kontorsbitråde mycket väl ensamt sköta expeditionsarbetet, som nu handhades av ett kanslibitråde och ett extra skrivbitråde (ej upptaget i tabellen). De sakkunniga förordade därför, att de två kanslibiträddestjänsterna måtte utbytas mot kontorsbiträdestjänster och den extra skrivbiträdestjänsten indragas.

Expeditionsarbetet och uppbörden för *ögonkliniken* och *ögonpolikliniken* hade hittills medhunnits av ett kanslibitråde. Det i staten ytterligare beräknade extra ordinarie kanslibiträdet på polikliniken kunde säkerligen indragas och den tillsatta kanslibiträddestjänsten ersättas med en kontorsbiträdestjänst.

För *psykiatriska kliniken* och *polikliniken* hade i staten beräknats ett ordinarie kanslibitråde och ett ordinarie kontorsbitråde. De sakkunniga ansåge, att å kliniken behövdes ett kontorsbitråde och ett skrivbitråde. Därest, såsom de sakkunniga i annat sammanhang förordade, avgift komme att införas vid denna poliklinik, kunde detta möjligen medföra behov av ett särskilt kontorsbitråde för polikliniken, men de sakkunniga upptog för närvarande icke sådant bitråde i beräkningen.

För utförande av registrerings- och expeditionsarbeta å *tandpolikliniken* samt å *patologiska laboratoriets expedition* kunde kontorsbiträden ersätta de två kanslibiträderna.

På *röntgendiagnostiska avdelningens expedition* utgjordes personalen för närvarande av två ordinarie kanslibiträden och tre extra ordinarie kontorsbiträden. Det syntes de sakkunniga lämpligt och motiverat att uppdraga åt ett kanslibitråde att förestå expeditionen samt att leda och fördela arbetet för övriga biträden. Dessa senare — vilkas arbete mest bestode i utskrift efter diktafon av läkarnas utlåtanden och i att arkivera journaler och film — borde lämpligen utgöras av två kontorsbiträden och två skrivbiträden.

På *sociala hjälpbyrån* utförde kanslibiträdet i rätt stor utsträckning kuratorsgöromål. De sakkunniga ansåge det lämpligt att kanslibiträdesbefattningen, vars innehavare för övrigt hade kuratorsutbildning, omändrades till en biträdande kuratorsbefattning, och att kontorsbiträdesbefattningen — med hänsyn till sannolikheten av att arbetet på denna expedition komme att avsevärt öka — utbyttes mot en skrivbiträdesbefattning.

Radiumhemmets kanslibiträden benämndes kontrollbiträden. Av sådana finnes nu elva (sex ordinarie, tre extra ordinarie och två extra). Därjämte finnes en föreståndarinna för övervaknings- och kontrollavdelningen (i A 11) och ett e. o. kontorsbitråde, tillsammans sålunda tretton befattningshavare. De sakkunniga hade undersökt möjligheterna att till antalet nedbringa denna stora expeditionspersonal men funnit, att detta skulle kunna ske endast under förutsättning att den övervakning och kontroll av patienterna, som sedan lång tid tillbaka i vetenskapligt syfte utövats, i viss utsträckning

uppgåves. En fortlöpande sjukdomsberättelse och en kontinuerlig kontroll ansågs av läkarna vid radiumhemmet absolut nödvändig.

De sakkunniga hade därför icke ansett sig kunna föreslå annan personalminskning än indragning av ett kontrollbiträde, vars uppgift till betydande del låge i handhavandet av biblioteket. Någon tvekan om att detta kontrollbiträdes göromål mycket väl skulle kunna fördelas på flertalet av hennes kamrater syntes icke kunna råda. Medan expeditiönsarbetet icke tillåte större reducering av personalen, kunde det däremot utan hinder utföras av personal i lägre löneställning än för närvarande. Föreståndarinnan för kontrollavdelningens expedition avlönades som kansliskrivare i A 11 men det vore fullt tillräckligt med ett kanslibitråde i A 7. Av de övriga biträdena kunde de som utförde mera självständigt arbete med statistik, mottagning och inskrivning av patienter, med uppbörd av poliklinikavgifter samt bibliotekets handhavande avlönas som kontorsbiträden. Det biträde, som mera självständigt arbetade på operationsavdelningen och röntgenavdelningen, borde likställas med kontorsbiträdena å andra sjukhusets klinikexpeditioner. De båda biträden, som på gynekologiska avdelningen inom radiumhemmet handhade klinik- och poliklinikexpeditionen, borde också placeras som kontorsbiträden. Övrig personal sysslade mest med utskrift av diktat, införande i journaler av anteckningar om prover, in- och utsortering av journaler och dylikt, d. v. s. med ett arbete, som kunde utföras av skrivbiträden. De sakkunniga ville därför för radiumhemmet föreslå en expeditiönspersonal av ett kanslibitråde, fem kontorsbiträden och sex skrivbiträden.

Ett vid *radiopatologiska institutionen* placerat kanslibitråde borde kunna ersättas med ett kontorsbiträde.

Med den från och med den 1 juli 1941 nyinrättade befattningen som extra ordinarie kameratebiträde vid *radiofysiska institutionen* (Eo 8) vore enligt de sakkunnigas åsikt icke förbundna andra göromål än dem som åvilade det stora flertalet av kanslipersonalen å kliniker och polikliniker. Ett kontorsbiträde borde därför kunna ersätta kameratebiträdet.

Skillnaden mellan den fastställda personalstaten och de sakkunnigas förslag vore 24,747 kronor, vartill komme besparing i det rörliga tillägget och kristillägget med för närvarande 5,692 kronor (vid 23 procent) ävensom minskade utgifter för semester, sjukavlöning, pension och dylikt.

Sjukhusdirektionen har framhållit behovet av rutinerad personal och — såsom framgår av tablån på sid. 26 — endast delvis biträtt de sakkunnigas förslag.

Efter ingående överläggningar med sjukhusets överläkare hade direktiven kommit till den uppfattningen, att vissa reduktioner i fråga om kanslipersonalens tjänsteställning kunde genomföras, men att man i detta avseende icke kunde gå så långt, som de sakkunniga föreslagit, utan risk för allvarliga rubbningar i arbetet. I detta arbete inginge införande av åtskilliga uppgifter i journalerna, vård av journalarkiv, expedition av handlingar, korrespondens och andra sekreterargöromål, biträde vid det vetenskapliga arbetet (t. ex. utdrag ur journaler och vetenskapliga tidskrifter och självständigt förberedande arbete med sammanställning av material), förberedande arbete med utlåtanden, handhavande av den fortlöpande statistiken m. m. En sänkning av kanslipersonalens löneställning i den utsträckning, som de

sakkunniga föreslagit, skulle sannolikt leda till försämring av rekryteringen och täta personalombyten. När det gällde personal med den specialutbildning i arbetsuppgifterna på varje särskild klinik, som arbetet därstädes krävde, vore det synnerligen angeläget, att täta personskiften undvekes och att i varje fall en av varje kliniks ifrågavarande personal innehade en löneställning, som möjliggjorde, att hon en längre tid kvarstannade i sin tjänst på kliniken och därmed uppehölle kontinuitet i arbetet. Av denna anledning nödgades direktionen avstyrka de sakkunnigas förslag om kanslibiträdernas utbytande mot annan arbetskraft å *kvinnokliniken, öronkliniken, psykiatriska kliniken, patologiska avdelningen* (laboratoriet) samt *radio-patologiska institutionen*. Tjänsteställningen för övriga kanslibefattningar på klinikerna syntes i allmänhet kunna sättas i lägre lönegrad. För rekryteringstjänster torde därvid skrivbiträdesgraden i vissa fall kunna ifrågasättas. Beträffande de särskilda klinikernas och institutionernas behov av kanslipersonal ville direktionen vidare framhålla följande:

Med hänsyn till den specialisering som genomförts i arbetet på *medicinska och kirurgiska klinikernas expedition* och behovet av snabbt och kontinuerligt arbete där, kunde direktionen icke tillstyrka reducering av vare sig personalens antal eller tjänsteställning på denna expedition. I stället hemställde direktionen, att en ordinarie kontorsbiträdestjänst förändrades till extra ordinarie kanslibiträdetsjänst för medicinska kliniken, så att denna i likhet med övriga kliniker finge en befattning i denna lönegrad. Det för bibliotekens skötsel avsedda kanslibiträdet vore helt sysselsatt i detta arbete.

De sakkunnigas förslag beträffande *medicinska och kirurgiska poliklinikernas expeditioner* kunde direktionen biträda, om i sjukhusets entréhall anordnades en upplysningscentral skött av en sjuksköterska, till vilken patienterna kunde vända sig med förfrågningar om de olika poliklinikerna.

Den på *fysikaliska avdelningen* placerade sköterskan, vilken av de sakkunniga ansetts böra ersättas med ett skrivbiträde (se tabellen) fullgjorde sjukvårdsarbete i betydande omfattning. Expeditionsarbetet på avdelningen skulle icke bereda ett skrivbiträde full sysselsättning. Den föreslagna ändringen kunde därför ej tillstyrkas.

För *ögonklinikens och ögonpoliklinikens* del borde — särskilt i betraktande av den arbetsökning, som komme att inträda, om den avdelning av kliniken, som enligt av Kungl. Maj:t meddelad föreskrift tills vidare hölles stängd, toges i bruk — annan förändring beträffande kanslipersonalen ej vidtagas än att den till indragning föreslagna kanslibiträdetsbefattningen utbyttes mot en halvtidstjänst i kontorsbiträdesgraden. Den redan tillsatta extra ordinarie kanslibiträdetsbefattningen borde bibehållas.

Beträffande *röntgendiagnostiska avdelningens* expeditionspersonal nödgades direktionen avstyrka de sakkunnigas förslag med hänvisning till ett av överläkaren å avdelningen, professorn *Åkerlund*, avgivet utlåtande. (I detta framhålles expeditionens arbetets å avdelningen specialiserade karaktär och stora omfattning samt betydelsen för hela sjukhuset av att nämnda arbete bleve snabbt och säkert utfört.)

Tillräcklig anledning till det av de sakkunniga föreslagna utbytet av befattningar på *sociala hjälpbyrån* syntes ännu icke föreligga.

Då ett stort antal biträden vore anställda på *radiumhemmets allmänna avdelning*, borde föreståndarinnan tillerkännas högre löneställning än ett

kanslibiträdes; direktionen ville föreslå lönegrad A 8. Med hänsyn till de erforderliga kvalifikationerna för radiumhemmets övriga expeditionspersonal och behovet av rutinerad arbetskraft kunde direktionen endast i viss omfattning biträda de sakkunnigas förslag i övrigt beträffande denna personal (jfr tabellen).

Den extra ordinarie kameralbiträdesbefattningen vid *radiofysiska institutionen* borde utbytas mot en ordinarie kanslibiträdesbefattning.

En annan mening än direktionens företrädes av överläkaren professorn *Nordenson*, som anförde:

Då det enda bärande skälet för bibehållande av kanslipersonal i kanslibiträdes ställning syntes vara behovet av biträde i det vetenskapliga arbetet, borde direktionens grundsats, att en av varje kliniks kanslipersonal skulle ha kanslibiträdes ställning, inskränkas att gälla de kliniker, vilka ej hade särskilt vetenskapligt biträde.

I utlåtande av *arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse* hemställes, att kanslibiträdet på tandpolikliniken, som av de sakkunniga ansetts kunna ersättas med ett kontorsbiträde, måtte bibehållas, samt att på grund av den förstärkta försvarsberedskapen omedelbart måtte på samma poliklinik anställas även ett kontorsbiträde.

Statskontoret, som i princip biträtt de sakkunnigas förslag, har dock anförde, att de föreslagna nya tjänsterna icke borde göras till ordinarie i den utsträckning, som de sakkunniga föreslagit (jfr anmärkning till tabellen).

Allmänna lönenämnden har anförde:

Åtgärder i den av de sakkunniga föreslagna riktningen syntes i vissa fall kunna anses motiverade. Det vore emellertid lämpligt att framgå med en viss försiktighet, bland annat med hänsyn till önskvärldheten av att förhindra alltför täta ombyten av personal.

De sakkunniga ha vid granskning av de arbetsuppgifter, som åvila olika till sjukhusets kanslipersonal hörande befattningshavare, funnit, dels att vissa av dessa befattningshavare borde kunna undvaras och deras göromål överflyttas till andra redan bestående befattningar, dels och framför allt, att i åtskilliga fall inrättats högre biträdesbefattningar än som varit erforderligt med hänsyn till arten av de till befattningarna knutna göromålen. Några befattningar böra därför enligt sakkunnigförslaget indragas, medan ett större antal — huvudsakligen kansli- och kontrollbiträdestjänster — anses kunna ersättas med lägre tjänster. De sakkunniga ha funnit oriktigt, att i några fall till sköterskor utbildade och som sådana avlönade personer anlitas för expeditionsgöromål, och föreslagit, att dessa sköterskor ersättas med kontorspersonal. Slutligen föreslås utbyte av en kanslibiträdesbefattning på sjukhusets

Departement-
schefen.

sociala hjälpbyrå mot en biträdande kuratorstjänst. Dessa två befattningar tillhöra samma lönegrad.

Sjukhusdirektionen har ansett vissa angivna högre biträdes- och sköterskebefattningar kunna utbytas mot biträdesbefattningar i lägre lönegrader men hävdar, att ett genomförande i övrigt av de sakkunnigas förslag om indragning eller utbyte av kanslipersonal icke kan ske utan risk för allvarliga rubbningar i sjukhusets verksamhet. En föreståndarinnebefattning vid radiumhemmet, vilken enligt sakkunnigförslaget skulle ersättas med en kanslibiträdestjänst, bör enligt direktionens mening bibehållas men placeras i lönegrad A 8 i stället för såsom nu A 11. Direktionen finner den föreslagna personalförändringen å sociala byrån icke behövlig. Slutligen föreslår direktionen, att en extra ordinarie kontorsbiträdestjänst å medicinska kliniken måtte utbytas mot en extra ordinarie kanslibiträdesbefattning. Beträffande det närmare innehållet i övrigt av direktionens förslag får jag hänvisa till den i det föregående lämnade redogörelsen.

Med undantag för sistberörda personalutbyte å medicinska kliniken, av vilket något starkare behov icke torde föreligga, tillstyrker jag, att för nästa budgetår de av direktionen förordade personalförändringarna vidtagas. Vad angår indragning av expeditionstjänster eller utbyte av högre sådana mot lägre innebär direktionens ståndpunkt, att för närvarande endast sådana förändringar förordas, vilka enligt direktionens mening kunna genomföras utan att verksamheten vid sjukhuset vållas avbräck. Beträffande det närmare innehållet i direktionens förslag får jag hänvisa till den i det föregående lämnade fullständiga redogörelsen.

Vad jag i det föregående anfört innebär icke, att jag avvisar tanken på ytterligare besparingar i fråga om kostnaderna för biträdespersonalen, utan jag förutsätter, att direktionen kommer att ägna fortsatt uppmärksamhet åt frågan om sjukhusets behov av kvalificerad sådan personal och möjligheterna att reducera denna. Därvid böra bland annat undersökas möjligheterna att ytterligare minska antalet kontrollbiträdestjänster på radiumhemmet. Jag räknar följaktligen med att möjligheterna till besparingar med avseende å avlöningar till karolinska sjukhusets kanslipersonal komma att efter kompletterande utredningar ånyo upptagas till granskning.

Sjukvårdspersonal och städerskor.

De förslag av *de sakkunniga*, som skulle kunna medföra de största besparingarna med avseende å sjukhusets personalkostnader, gälla sjukvårdspersonalen. Dessa förslag gå framför allt ut på att de på vårdavdelningarna såsom nattsköterskor tjänstgörande assistentsköterskorna ersättas med elever (prov-

sköterskor), samtidigt som antalet nattöversköterskor ökas något. De erforderliga eleverna (provsköterskorna) skulle tagas från vårdavdelningarnas dagpersonal. Även härutöver föreslå emellertid de sakkunniga besparingar beträffande sjukvårds- och städpersonalen på såväl vårdavdelningarna som övriga avdelningar av sjukhuset.

Personalen å sjukhusets vårdavdelningar och behandlingsavdelningar vore, framhålla de sakkunniga, talrik och bestode i anmärkningsvärt stor utsträckning av utbildad eller under utbildning varande sköterskepersonal. Till belysande härav anfördes vissa jämförelsesiffror för andra ungefär likställda sjukhus.

Personalen å en vanlig sjukvårdsavdelning.

Sjukhus	Vårdplatser	Avd.-sköt.	Ass.-sköt. m. fi.	B-skötersk.	Provsköt.	Elever	Sköt.-bitr.	Städerskor	Summa	Patient per personal
Serafimerlasarettet	40	1	$3\frac{1}{6}$	—	1	3	5	—	$13\frac{1}{6}$	3.05
Karolinska sjukhuset	25	1	$2\frac{2}{3}$	—	$2\frac{1}{3}$	$2\frac{1}{3}$	—	$2\frac{1}{3}$	$10\frac{2}{3}$	2.84
Lunds lasarett	35	1	$11\frac{1}{2}\frac{9}{7}$	$5\frac{5}{7}$	1	3	—	$2\frac{2}{3}$	$14\frac{1}{3}$	2.44
Akademiska sjukhuset	35	1	$1\frac{1}{2}$	—	—	$5\frac{5}{6}$	—	3	$11\frac{1}{3}$	3.09
Sahlgrenska sjukhuset	35	1	$1\frac{1}{3}\frac{9}{6}$	—	—	6	—	3	$11\frac{2}{3}\frac{9}{6}$	3.04

Personalen vore alltså talrikast vid karolinska sjukhusets vårdavdelningar. En procentuell beräkning av personalens sammansättning visade, att karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet hade mera kvalificerad personal än de tre med dem jämförda sjukhusen. Sälunda utgjorde vid de sjukhus, som jämförelsen omfattade, antalet sjuksköterskor i procent av hela sjukvårdspersonalen respektive 31.4, 34.4, 17.3, 22.1 och 22.0. De sakkunniga kunde ej finna, att arbetet vid karolinska sjukhuset skulle fordra väsentligt större antal personal än andra jämförbara sjukhus. De ansåge det följaktligen befogat att föreslå en viss personalindragning. På var och en av de allmänna *vårdavdelningarna* kunde som regel en assistentsköterskebefattning indragas. (Beträffande åter serafimerlasarettet syntes med nu gällande arbetstid motsvarande indragning icke kunna göras.) Procenten sjuksköterskor på en allmän medicinsk eller kirurgisk vårdavdelning med 25 platser vid karolinska sjukhuset skulle enligt de sakkunnigas förslag bli 27.6, och relationen patienter till personal bli 2.59 till 1. Att ytterligare reduktion icke kunnat ske berodde utslutande på att vårdavdelningarna vore avsedda endast för 25 patienter, medan de i allmänhet vid sjukhus här i landet vore avsedda för 29—40 patienter. Med all sannolikhet torde en avdelning på 30 patienter kunna skötas av samma personal som nu erfordrades för 25 patienter.

Den förordade reduceringen kunde i huvudsak genomföras på så sätt, att den för nattjänst avsedda assistentsköterskan indroges och ersattes med någon av de för dagtjänst avsedda provsystarna eller eleverna. En sådan

anordning förutsatte emellertid, att antalet nattöversköterskor ökades, så att det i allmänhet funnes 1 nattöversköterska för 4 vårdavdelningar i stället för som nu 1 för 6.

Den föreslagna indragningen av assistentsköterskor kunde obehindrat ske vid *de allmänna vårdavdelningarna å medicinska och kirurgiska kliniker* eller med dem jämställda *gynekologiska vårdavdelningar* ävensom vid motsvarande avdelningar på *öronkliniken* samt *psykiatriska kliniken*. Vid var av *ögonklinikens* avdelningar förordades i stället indragning av en av provskötersketjänsterna, emedan där en assistentskötersketjänst redan utbytt mot sköterskebiträdestjänst.

Beträffande *obstetriska* vårdavdelningarna och *radiumhemmet* nödgades de sakkunniga samtidigt med indragning av assistentsköterskor föreslå utökning av andra personalgrupper. Å nämnda vårdavdelningar borde skötseln av barnen såsom vid vissa andra sjukhus anförtros åt barnsköterskor, vilka avlönades såsom sköterskebiträden och således utgjorde billigare arbetskraft än sjuksköterskor.

Vid radiumhemmet torde antalet elever behöva ökas i samma mån som assistentskötersketjänster indroges. Skulle tillgången till elever icke tillåta detta, kunde sköterskebiträden anställas i motsvarande antal.

Vid radiumhemmet funnes en föreståndarinnebefattning i lönegrad A 11 för vårdavdelningarna. Särskild föreståndarinna funnes ej vid någon av sjukhusets övriga kliniker. De för sjukhuset i dess helhet anställda föreståndarinnorna torde kunna övertaga de egentliga föreståndarinneuppgifterna även för radiumhemmet. Övriga arbetsuppgifter, som nu ankomma på förstnämnda föreståndarinna, syntes kunna ombesörjas av radiumhemmets övervaknings- och kontrollavdelning eller annan personal. De sakkunniga föresloge, att ifrågakvarande föreståndarinetjänst indroges.

Efter ungefär samma principer som angivits för allmänna vårdavdelningar föresloge de sakkunniga reducering av sjukvårdspersonalen vid de enskilda vårdavdelningarna av karolinska sjukhuset.

Införandet av en tyst timme mitt på dagen skulle ge möjlighet till större ledighet för personalen och underlätta minskningen av densamma. Den dagliga effektiva arbetstiden skulle bliva mindre och behovet av avlösare reduceras. Bestämda tider för läkarronder hade också stor betydelse för avdelningsarbetets rationella bedrivande.

För *polikliniker* och *behandlingsavdelningar* förordades ävenledes en minskning av personalen liksom också där så kunde ske ett utbyte av sköterskor mot sköterskebiträden eller — såsom av det förut anförda framgått — kontorspersonal.

Vid *tandpolikliniken* torde icke erfordras sjuksköterskor, så länge käkirurgi icke bedreves där. Tandläkarna kunde betjänas av tandsköterskor, vilka med hänsyn till sin utbildning och sitt arbete kunde avlönas lägre än sjuksköterskor.

Det syntes icke nödvändigt att i lönehänseende placera röntgenbiträdena vid *radiumhemmet* så högt som i sjätte lönegraden, då för dem icke borde fordras hög teoretisk utbildning. Liknande vore förhållandet med instrumentmakaren och assistenten vid *radiofysiska institutionen*, vilka kunde jämföras med förste vaktmästare vid en universitetsinstitution.

De sakkunniga funne det påkallat att i detta sammanhang undersöka möj-

ligheten att *utsträcka sjukvårdspersonalens arbetstid* utöver den för närvarande gällande. Denna utgjorde i regel 54 timmar i veckan för sköterskor och elever och 48 timmar i veckan för städerskor och sköterskebiträden, d. v. s. 216 respektive 192 timmar för varje 4-veckorsperiod. Enligt de sakkunnigas mening talade starka skäl för en sådan ändring, att personalen ålades att, därest arbetet på avdelningarna icke medhunnas under de angivna timmarna, utan särskild ersättning eller kompensation i fritid kvarbli vid sina sysslor och utföra det arbete, som icke utan olägenhet kunde anstå. Det vore även tänkbart, att arbetstiden över lag utsträcktes för samtlig sjukvårdspersonal vid sjukhusen med en halv timme om dagen, d. v. s. 3 timmar i veckan. Ett väl motiverat alternativ till sistnämnda förslag vore en förlängning från 192 till 216 timmar för 4-veckorsperiod för städerskor och sköterskebiträden. Därigenom skulle ernås full överensstämmelse med de föreskrifter angående arbetstiden för sjukvårdspersonal, som medicinalstyrelsen år 1936 utfärdade med 216 timmar för 4-veckorsperiod såsom en norm. Den på det sättet vunna besparingen i utgifter skulle ingalunda vara betydelslös. Samtliga här ifrågasatta ändringar i arbetstidens längd borde icke uppfattas som en nödfallsutväg under kristid utan syntes vara mycket väl motiverade jämväl under vanliga förhållanden.

Det förordade utbytet av merendels för nattjänst avsedda assistentsköterskor på vårdavdelningarna mot elever eller provsköterskor, som skulle tagas från dagtjänsten, skulle enligt de sakkunnigas beräkningar innebära indragning av 65 assistentsköterskor (delvis avlönade som sköterskor).

Därutöver ha de sakkunniga emellertid, såsom berörts, vid granskning av förhållandena å varje särskild avdelning beträffande den för dagtjänst avsedda sjukvårds- och städpersonalen funnit möjligt att föreslå vissa indragningar samt utbyten av dyrare personal mot lägre betald. Här följer i sammandrag en redogörelse för dessa förslag.

Vad först angår *vårdavdelningarna* föreslås sålunda indragning av 1 halvtids städersketjänst vid vardera av medicinska och kirurgiska klinikerna samt vid den senare utbyte av 2 provsköterskor mot 2 elever, vid kvinnokliniken föreslås indragning av 6 provsköterskor och 3 elever men utökning av personalen med 14 barnsköterskor, vid öronkliniken finnes ytterligare 1 elev erforderlig, vid ögonkliniken förordas indragning av 1 städerska och 3 provsköterskor, vid radiumhemmet anses 1 föreståndarinna (A 11) kunna undvaras, medan vid psykiatriska kliniken minskning av personalen med 1 avdelningsköterska, 1 nattöversköterska samt 4 elever anses kunna genomföras och på isoleringsavdelningen 1 sköterska anses kunna ersättas med 1 provsköterska.

Innebörden av de sakkunnigas förslag beträffande vårdavdelningarnas sjukvårds- och städpersonal framgår av följande uppställning, vari hänsyn även tagits till förslaget om indragning av assistentsköterskor och om ersättare för dessa:

<i>Nuvarande förhållanden:</i>	<i>Sakkunnigförslaget:</i>
1 föreståndarinna A 11	49 avdelningssköterskor A 7
50 avdelningssköterskor A 7	10 nattöversköterskor A 7
8 nattöversköterskor A 7	64 assistentsköterskor Eo 5
129 assistentsköterskor A 7 el. Eo 5	53 provsköterskor arv.
57 provsköterskor arv.	137 elever arv.
134 elever arv.	116 sköterskebiträden och städerskor U 1
113 sköterskebiträden och städerskor U 1	14 barnsköterskor U 1
6 sjukvårdare A 6	6 sjukvårdare A 6
3 sjukvårdare Eo 6	3 sjukvårdare Eo 6
1 arbetsföreståndarinna A 6	1 arbetsföreståndarinna A 6
<u>502</u>	<u>453</u>

Nettominskning: 49 befattningar.

Besparing 189,655 kronor.

I fråga om *behandlingsavdelningar, polikliniker, laboratorier och jämförliga institutioner* föreslås:

beträffande sådana avdelningar (avseende bland annat ljusbehandling, elektroterapi och annan fysikalisk terapi) hörande till medicinska kliniken indragning av 3 sköterskor, därav 1 badföreståndarinna, 1 assistentsköterska och 2 sköterskebiträden men ökning av personalen med 1 badföreståndarinna (A 2) och 1 elev,

beträffande sådana avdelningar hörande till kirurgiska kliniken indragning av 1 sköterska,

beträffande sådana avdelningar hörande till kirurgiska garnisonsavdelningarna indragning av 1 laboratoriesköterska,

beträffande sådana avdelningar hörande till kvinnokliniken indragning av 1 halvtidstjänst för laboratoriesköterska,

beträffande sådana avdelningar hörande till öron-, näs- och halskliniken indragning av 1 laboratoriesköterska och 1 städerska,

beträffande sådana avdelningar hörande till ögonkliniken indragning av 1 provsköterska och 1 städerska,

beträffande sådana avdelningar hörande till radiumhemmet indragning av 1 sköterska, 1 extra biträde (arvode), 8 sjukvårdsbiträden i Eo 2, 2 sjukvårdsbiträden i Ex 2, 1 städerska i U 1 samt 1 elev (arvode) ävensom (såsom förut berörts) lönereduktion för röntgenbiträdena men samtidigt ökning av personalen med 1 provsköterska och 10 sköterskebiträden,

beträffande radiofysiska institutionen utbyte av 1 instrumentmakarbefattning i A 10 och 1 assistenttjänst i A 14 mot 1 förste vaktmästarbefattning och 1 assistenttjänst, båda i A 7,

beträffande tandpolikliniken (såsom förut berörts) indragning av 1 sköterska, 2 assistentsköterskor och 1 biträde i ExU 2, men ökning av personalen med 3 tandsköterskor, samt

beträffande psykiatriska kliniken laboratorium utbyte av 1 laboratoriesköterska (A 7) mot 1 assistentsköterska (Eo 5).

Innebörden av de sakkunnigas förslag beträffande sjukvårds- och städpersonalen å behandlingsavdelningarna m. m. framgår av följande uppställning:

Nuvarande förhållanden:

57 1/2 sköterskor olika slag	A	7
32 assistentsköterskor	A	7 el.
	Eo	5
22 provsköterskor	arv.	
31 elever	arv.	
8 sjukvårdsbiträden	Eo	2
2 sjukvårdsbiträden	Ex	2
1 biträde	Ex	U 2
17 sköterskebiträden	U	1
72 städerskor	U	1
12 röntgenbiträden	A 6, Eo 6, Ex	6
5 tekniska biträden	A 7, Eo	7
6 baderskor	U	2
1 sköterska (badföreståndarinna)	A	7
4 fotografer	A	5
5 fotografibiträden	U	2
1 tandtekniker	Ex	7
3 förste vaktmästare	A	7
1 instrumentmakare	A	10
1 assistent	A	14
3 extra biträden	arv.	

284 1/2

*Nettominsk ning: 14 1/2 befattningshavare**Sakkunnigförslaget:*

49 sköterskor olika slag	A	7
30 assistentsköterskor	Eo	5
22 provsköterskor	arv.	
31 elever	arv.	
24 sköterskebiträden	U	1
70 städerskor	U	1
12 röntgenbiträden	A 4, Eo 4, Ex	4
5 tekniska biträden	A 7, Eo	7
6 baderskor	U	2
1 badföreståndarinna	A	2
4 fotografer	A	5
5 fotografibiträden	U	2
1 tandtekniker	Ex	7
3 tandsköterskor	Eo	1
5 förste vaktmästare	A	7
2 extra biträden	arv.	

270

Besparing 55,507 kronor.

Med utgångspunkt från personalförteckningen och därutöver i vederbörlig ordning till inrättande medgivna befattningar innebure de sakkunnigas förslag, anföra dessa sammanfattningsvis, att följande tjänster skulle indragas, nämligen

1 assistenttjänst	A	14
1 föreståndarinnetjänst	A	11
1 instrumentmakartjänst	A	10
61 sjukskötersketjänster	A	7
21 assistentskötersketjänster	Eo	5
7 röntgenbiträdestjänster	A	6
3 " "	Eo	6
2 " "	Ex	6
8 sjukvårdsbiträdestjänster	Eo	2
2 " "	Ex	2

samt att följande tjänster skulle inrättas, nämligen

2 förste vaktmästartjänster	A	7
7 röntgenbiträdestjänster	A	4
3 " "	Eo	4
2 " "	Ex	4
1 badföreståndarinnetjänst	A	2
3 tandskötersketjänster	Eo	1
14 barnskötersketjänster	U	1
7 sköterskebiträdes- och städersketjänster	U	1

Därtill komme, att antalet provsköterskor minskades med 4, medan antalet elever ökades med 3 samt att ett laboratoriebiträde ej vore erforderligt. Förslaget innebure, sett mot personalförteckning och gällande lönestat i övrigt, en besparing av 274,008 kronor och i jämförelse med nuvarande personalförhållanden en besparing av 245,162 kronor jämte tillägg m. m.

Beträffande den nuvarande och den av de sakkunniga föreslagna personalen på de olika avdelningarna hänvisas till de sakkunnigas promemoria.

Sjukhusdirektionen har funnit sig endast i ringa utsträckning kunna godtaga en sänkning av sjukvårds- och städpersonalens antal och tjänsteställning. *Direktionen* har anfört:

Mot de föreslagna förändringarna hade sjukhusets överläkare gjort allvarliga invändningar. De hade anfört, att en minskning av dagpersonalen med en elev på varje avdelning icke vore förenlig med ett nöjaktigt tillgodo-seende av sjukvården (förutsatt att den dagliga arbetstidens längd skulle förbliva oförändrad), att nattjänstgörande elever icke vore berättigade att självständigt distribuera medicin och att en nattöversköterska för fyra avdelningar icke kunde på ett tillfredsställande sätt medhinna denna arbetsuppgift, samt slutligen framhållit, att medgivande från vederbörande sjuksköterskeskolor erfordrades för den betydande utökning av elevernas nattjänstgöring, som de sakkunnigas förslag innebure.

Av erhållna uppgifter från sjuksköterskeskolorna framginge, att dessa icke skulle kunna tillhandahålla elever för vaktjänst i den utsträckning, som ett genomförande av de sakkunnigas förslag beträffande *vårdavdelningarnas nattpersonal* förutsatte. *Direktionen* hade övervägt, om man icke i stället skulle kunna använda sköterskebiträden. Besparingen härav bleve dock ringa och anordningen vore av olika skäl olämplig. I stället förordade *direktionen* ett av överläkarna framlagt förslag, enligt vilket *nattöversköterskorna skulle ersättas med elever*. Besparingen beräknades till cirka 25,000 kronor. *Direktionen* ville alltså föreslå, att 6 ordinarie nattöversköterskor och 1 avlösnings-sköterska eller således 7 sköterskor ersattes med elever.¹

Vad beträffade den ifrågasatta minskningen av *dagpersonalen på vårdavdelningarna* skulle därför krävas antingen utökning av den återstående personalens arbetstid eller minskning av arbetsbördan. Arbetstiden för dagpersonalen överensstämde med vad i allmänhet gällde vid landets sjukhus och hade delvis fastställts efter löneförhandlingar, varför den inte kunde ändras annat än i samband med en allmän reglering. Redan i betydande omfattning förekommande övertidsarbete försvårade för övrigt utsträckning av arbetstiden. En reduktion av dagpersonalens arbetsuppgifter syntes knappast kunna vidtagas utan åsidosättande av sjukvårdens behov.

De sakkunnigas förslag om utbyte av vissa sköterskebefattningar på kvin-noklinikens obstetriska avdelningar syntes icke innebära någon besparing, varför *direktionen* avstyrkte detsamma.

Föreståndarinnan vid radiumhemmet kunde, om befattningen behövdes (varom utredning påginge), nedflyttas till lönegrad A 8. I fråga om sköterskebefattningarna vid hemmet kunde *direktionen* endast tillstyrka, att 1 ordinarie sköterska ersattes med 1 extra ordinarie assistentsköterska samt att 1 assistentsköterska ersattes med 1 provsköterska.

¹ I sina anslagsäskanden för budgetåret 1942/43 har *direktionen* härutöver föreslagit, att ytterligare en ordinarie sköterska indrages och ersattes med en elev.

Vid isoleringsavdelningen kunde 1 assistentsköterska ersättas med 1 provsköterska.

Vad anginge besparingsförslaget rörande sjukvårds- och städpersonal vid *sjukhusets övriga delar*, ville direktionen först framhålla, att indragning av sköterskor på kliniklaboratorierna skulle medföra en ytterligare belastning på de redan nu hårt arbetstyngda centrallaboratorierna. Direktionen tillstyrkte därför allenast, att 2 ordinarie skötersketjänster ändrades till 1 extra ordinarie assistentskötersketjänst och en halvtids extra ordinarie skötersketjänst.

I fråga om avdelningarna för ljusbehandling, elektroterapi och annan fysikalisk terapi ansåge direktionen 1 sköterska kunna indragas å ljusbehandlingsavdelningen.

Vid tandpolikliniken borde två sköterskor bibehållas för röntgenundersökningar och svårare behandlingar. Däremot kunde 1 assistentsköterska ersättas med 2 tandsköterskor.

Utöver vad sålunda anförts har direktionen funnit sig icke kunna förorda de sakkunnigas förslag i fråga om inskränkning eller förändring av sjukvårds- och städpersonalen vid sjukhuset utan förklarat sig, under återopande av vad vederbörande överläkare och institutionsföreståndare anført, avstyrka de sakkunnigas förslag.

Från direktionens beslut avvikande mening har anförts av överläkaren professorn *Nordenson*, som uttalat:

Han ansåge assistentsköterskor ej erforderliga för vakttjänsten nattetid å sjukavdelningarna men ville föreslå, att de ersattes icke med elever utan med sjuksköterskebiträden. En sådan ordning vore nu rådande å serafimerlasarettet och å karolinska sjukhusets ögonklinik och direktionen hade ej ansett sig ha anledning att frångå densamma. Den erbjöde den fördelen, att en del av städningsarbetet av den vakande kunde fullgöras under natten. Indragning av dagpersonal skulle medföra en viss sänkning av sjukvårdens och elevutbildningens höga läge men innebure ingalunda ett åsidosättande av sjukvårdens absoluta behov. Förutsättning borde dock vara, att indragning genomfördes likformigt för hela sjukhuset.

Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse har ansett sköterskepersonalen vid tandpolikliniken böra bibehållas i nuvarande lönegrad och dessutom böra på grund av den förstärkta försvarsberedskapen omedelbart utökas med en tandsköterska.

Medicinalstyrelsen har avstyrkt de sakkunnigas förslag och utlätit sig:

Styrelsen hade under många år strävat efter att, i likhet med vad förhållandet i de flesta kulturländer vore, så mycket som möjligt av den direkta vården vid sjukhusen skulle utföras av i sjukvård särskilt utbildad personal. Då nu detta styrelsens önskemål på ett tillfredsställande sätt blivit fyllt på karolinska sjukhuset, skulle det vara synnerligen olyckligt, om man även på detta av staten drivna undervisningssjukhus komme att tillämpa samma mindre goda system, vilket vore rådande på de flesta övriga sjukhus i riket.

Även vid nuvarande personaltillgång drabbades, såsom erfarenheten visat, eleverna och särskilt de, vilka första året tjänstgjorde å sjukhusen, hårt av arbetets intensitet. Sistnämnda elever måste nämligen ofta för att kunna utföra både sitt egentliga arbete, och det arbete, som skolat utföras av sjukvårdsbiträden men icke medhunnits av dessa under deras avtalade arbetstid, utsträcka sin arbetstid till både 9 och 10 timmar per dag eller mera. Valde

man den väg, de sakkunniga föreslagit för att råda bot härpå, nämligen att även sjukvårdsbiträdena skulle åläggas visst övertidsarbete utan särskild ersättning eller kompensation i fritid, finge en sådan väg beträdas för motsvarande kategori även inom den statliga sjukvården i övrigt och även för andra kategorier inom statsförvaltningen. Medicinalstyrelsen ville bestämt avråda från att man kombinerade indragning av sjukvårdspersonal med en obegränsad utsträckning av arbetstiden för de kvarvarande. Sjukvården skulle utan tvivel bli svårt lidande av ett sådant tillvägagångssätt.

Styrelsen kunde bekräfta vikten av att utbildad sjuksköterska handhade patienternas vård nattetid och grundade detta yttrande på mindre goda erfarenheter från sjukhus, där så icke varit förhållandet.

Statskontoret har tillstyrkt de av de sakkunniga föreslagna besparingsåtgärderna. I fråga om röntgenbiträdena vid radiumhemmet har statskontoret upplyst, att av de nuvarande 11 biträdena 3 avlagt studentexamen, 5 hade normalskolekompetens, medan 3 endast hade folkskoleutbildning. Förslaget om utökning av arbetstiden för sköterske- och städerskepersonal har biträts av statskontoret, som dock ansett frågan böra upptagas i ett större sammanhang.

Det nuvarande läget, vilket bland annat kännetecknades av en våldsam stegring av statens utgifter, torde göra det omöjligt att under viss tid framåt helt bevara de sociala förmåner, som tidigare uppnåtts. För att åvägabringa besparingar i statsutgifterna kunde det visa sig nödvändigt att vidtaga åtgärder, som under andra förhållanden icke skulle kommit i fråga. Besparingsarbetet hade ock lett till åtgärder, som för statens tjänstemän medfört minskade inkomster ävensom reducering av tidigare åtnjutna förmåner. Under sådana förhållanden kunde det icke anses obilligt, att de personalgrupper, om vilka nu vore fråga, finge vidkännas vissa inskränkningar i dem tillförsäkrade förmåner. Statskontoret biträdde fördenskull förslaget om en skäligen utökning av deras arbetstid. För genomförande av en dylik åtgärd torde dock erfordras medverkan icke endast från övriga statliga sjukhus utan även från de kommunala sjukhusen. Frågan om arbetstidens förlängning syntes fördenskull böra upptagas i ett större sammanhang och eventuella föreskrifter i ämnet givas allmän giltighet.

Allmänna lönenämnden har beträffande röntgenbiträdena på radiumhemmet erinrat att — enligt vad som framginge av propositionen 1937: 272, sid. 154 — dessa biträdens arbete framhållits såsom ansvarsfullt, då varje felgrepp kunde förorsaka patienterna oläkliga skador, varför det ansetts nödvändigt att söka erhålla väl kvalificerade innehavare av dessa befattningar. Då frågan om utsträckning av arbetstiden för sjukvårdspersonal och städerskor vore av stor principiell räckvidd, ansåge sig nämnden böra ifrågasätta, huruvida frågan borde upptagas till avgörande i detta begränsade sammanhang.

Centralstyrelsen för svensk sjuksköterskeförening har avstyrkt den föreslagna indragningen av sjuk- och assistentskötersketjänster men föreslagit utbyte av vissa befattningar mot lägre sådana. Ur föreningens yttrande må anföras:

Normgivande för personalbehovet vid ett sjukhus vore sjukhusets typ, såväl i fråga om lokaliteter som specialiteter, samt omsättningsfrekvensen och förekomsten av undervisning. En jämförelse mellan karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet samt Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus i Stockholm visade, att förhållandet patient-personal vore respektive 3.05, 2.34, 2.49 och 2.60:1. I Sverige vore mycket större del av sjukvården anförtrodd åt oskolad personal än i andra länder. Personalantalet vore icke onödigt stort vid karolinska sjukhuset.

Elevernas arbetskraft borde ej tas i anspråk i den utsträckning de sakkunniga föreslagit; bland annat borde de ej vaka mer än en månad per år. Emellertid borde samtliga nattöversköterskor utom en kunna ersättas med elever. Dessutom kunde en elev på den föga frekventerade privatavdelningen av ögonkliniken indragas.

Föreståndarinnan på radiumhemmet borde kunna undvaras men hennes arbete kunde ej överflyttas på de andra föreståndarinnorna utan att föreståndarinneexpeditionen utökades med ett skrivbiträde.

Sjuksköterskorna, och ofta även eleverna, tjänstgjorde nu som regel en halvtimme över den stipulerade niotimmarsdagen, varför det vore onödigt ålägga dem detta. På radiumhemmet vore arbetstiden 63 timmar per arbetsvecka. Det vore ej motiverat att lägga tyngre arbetsböda på en enstaka personalgrupp.

Civiltjänstförbundet har bland annat anfört, att om en utökning av arbetstiden skulle genomföras, den berörda personalen torde komma att lämna sina anställningar. Beträffande instrumentmakaren har erinrats att frågan om institutionsvaktmästares lönegradsplacering varit föremål för övervägande av tjänsteförteckningssakkunniga. Bibehållandet av befordingstjänster vore en förutsättning för en nöjaktig rekrytering.

Ungefär två tredjedelar av den besparing, som enligt de sakkunnigas beräkning skulle vinnas vid karolinska sjukhuset, om deras förslag i allo följdes, belöpa sig på avlöningarna till sjukvårds- och städpersonal. Förslaget innebär i denna del framför allt, att ett 80-tal skötersketjänster indragas och utbytas mot lägre sjukvårdsbefattningar eller ersättas genom att elever anlitas i större utsträckning. Denna förändring beträffande sjukvårdspersonalen skulle till största delen genomföras på så sätt, att på varje vårdavdelning den för nattjänst avsedda assistentsköterskan skulle ersättas med en av de nu för dagtjänst avsedda eleverna eller provsystrarna. Samtidigt skulle emellertid antalet nattöversköterskor i någon mån ökas. Enligt de sakkunnigas mening skulle en sådan omläggning av natttjänsten och minskning av dagpersonalen kunna genomföras utan våda för sjukvården, och av vad de sakkunniga anfört framgår, att sjukvårdspersonalen därefter icke skulle komma att vara mindre på vårdavdelningarna än vid andra jämförbara sjukhus.

Därutöver föreslå de sakkunniga endast mindre förändringar beträffande såväl sköterskeutbildad som annan personal på olika avdelningar av sjukhuset. Förslagen gå även här ut på dels indragningar av tjänster, dels utbyten av högre avlönad personal mot lägre avlönad sådan.

Som en utväg att vinna betydande minskning av utgifterna för sjukvårds- och städpersonal vid sjukhuset framhålla de sakkunniga vidare — utan att framställa preciserade förslag — möjligheten att generellt öka arbetstiden.

Sjukhusdirektionen och överläkarna vid sjukhuset ha gentemot sakkunnigförslaget framförallt framhållit, att nattjänsten vid sjukhuset enligt förslaget icke skulle bli tillfredsställande, enär nattöversköterskorna icke skulle kunna medhinna de arbetsuppgifter, som nattjänstgörande elever icke vore kompetenta eller ens berättigade att åtaga sig. Direktionen har vidare upplyst, att sjuksköterskeskolorna förklarar sig icke kunnat ställa elever i erforderligt antal till förfogande för nattjänst — endast 11 elever kunde kontinuerligt disponeras för sådant ändamål — varjämte direktionen uttalat, att anlitan- de av sköterskebiträden i stället för assistentsköterskor för nattjänst, något som direktionen övertvägt, skulle, då sjukhuset saknade en i sjukvårdstjänst in- övad biträdeskår, innebära en betydande försämring och samtidigt en täm- ligen ringa besparing. Att minska dagpersonalen i den omfattning, som skulle krävas, om de nattjänstgörande assistentsköterskorna skulle ersättas med redan förefintlig dagpersonal, kan enligt direktionens bestämda mening icke ske utan men för sjukvården, om ej samtidigt personalens arbetstid utökas, vilket dock icke synes direktionen kunna ifrågakomma utan samband med en allmän reglering.

Direktionen och överläkarna ha enat sig om att, i stället för vad de sak- kunniga i detta avseende föreslagit, framlägga ett besparingsförslag, enligt vilket de nuvarande nattöversköterskorna skulle ersättas med elever, en för- ändring som vore praktiskt genomförbar och ur vårdsynpunkt godtagbar.

Till de sakkunnigas övriga förslag om förändringar beträffande sjukvårds- och städpersonalens vid sjukhuset antal och tjänsteställning har direktionen endast i mycket begränsad omfattning kunnat ansluta sig.

En från sjukhusets sida gjord beräkning av den besparing, som skulle vin- nas, om nattassistentsköterskorna skulle så långt det är möjligt utbytas mot elever och i övrigt ersättas med sköterskebiträden samt dagpersonalen min- skas med en elev för varje vårdavdelning, har givit följande resultat. 52 assistentsköterskebefattningar och 46 elevbefattningar (för dagtjänst) skulle komma att indragas, vilket skulle medföra minskning av avlöningskostna- derna med omkring 225,000 kronor. Som ersättare för assistentsköterskorna skulle utöver de 11 eleverna, som kunde påräknas för nattjänst, behövas ej mindre än 50 sköterskebiträden. Vidare tillkomme, om sakkunnigförslaget följdes, 3 nattöversköterskor och en assistentsköterska som avlösare för dessa. Avlöningar till den personal som sålunda skulle komma att övertaga assistent- sköterskornas nattjänst, kunde beräknas uppgå till sammanlagt nära 175,000 kronor. I besparing skulle alltså vinnas ungefär 50,000 kronor. Från denna summa borde emellertid dragas ett belopp, som motsvarade kostnaden för det ökade behov av extra sköterskor för vakning hos nyopererade eller oroliga

patienter med flera, vilket uppstode om assistentsköterskebefattningarna indroges.

Till beräkningarna har fogats anmärkningen, att den av de sakkunniga föreslagna organisationen icke torde kunna genomföras utan dröjsmål och svårigheter. Sjukhuset vore nämligen i fråga om mottagandet av elever bundet av kontrakt med sköterskeskolorna och vidare finge det anses omöjligt att erhålla sköterskebiträden uteslutande för nattjänstgöring.

Ett genomförande av direktionens och överläkarnas förslag, vilket innebär att 8 ordinarie sköterskor ersättas med lika många elever, kan beräknas medföra en besparing av omkring 27,000 kronor.

Av ifrågavarande två besparingsförslag anser jag mig ehuru med tvekan böra för närvarande förorda det som framlagts av direktionen och överläkarna. Det avgörande för mig är härvid, att ett tillräckligt antal elever icke för närvarande kan påräknas för nattjänsten och att svårigheter även torde föreligga att erhålla för dylik tjänstgöring skolade och lämpliga biträden. Planerna på att ordna nattjänsten vid sjukhuset i enlighet med vad de sakkunniga tänkt sig böra emellertid därför ej skrindläggas. Då nattjänsten ej blott, såsom förut framhållits, vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhusets ögonklinik utan även vid de flesta andra sjukhus i riket anförtrots åt sköterskebiträden, bör, så snart karolinska sjukhusets kår av sköterskebiträden erhållit nödig erfarenhet i sjukvårdsarbete, frågan om en övergång till sistberörda ordning ånyo prövas. Måhända kunna också möjligheterna att erhålla elever för vakning framdeles förbättras, och åtminstone en partiell övergång till användning av elever i stället för nattsköterskor visa sig genomförbar utan större betänkligheter. Jag räknar med att sjukhusdirektionen vid sina fortsatta undersökningar av besparingsmöjligheterna vid sjukhuset ägnar denna betydelsefulla besparingsfråga särskild uppmärksamhet.

Vad beträffar de sakkunnigas övriga förslag till besparingar i fråga om sjukvårds- och städpersonal kan jag, då jag anser mig icke böra ifrågasätta en ökning av arbetstiden enbart för nämnda personal, för närvarande icke biträda dem i vidare mån än sjukhusdirektionen förordat. Frågan om placeringen i lönehänseende av radiofysiska institutionens assistent- och instrumentmakaretjänster torde emellertid böra upptagas i samband med omprövning av institutionsvaktmästarnas lönegradsplacering (jämför vad som anförts i årets statsverksproposition under rubriken För flera huvudtitlar gemensamma frågor, sid. 5).

c) Disken på vårdavdelningarna.

De sakkunniga ha föreslagit inköp av diskmaskiner för utförande av den diskning på avdelningarna, som nu ombesörjes av städerskorna.

På senare år hade vid en del sjukhus uppmärksamhet ägnats åt den maskinellt utförda diskningen av glas och porslin som använts vid patienternas mål-

tider. Å karolinska sjukhuset funnes en central diskmaskinsanläggning, där dock endast kantindisken utfördes. Å vårdavdelningarna diskades därför på vanligt sätt för hand av städerskorna; för en städerska beräknades åtgå tre timmar per dag och vårdavdelning. De sakkunniga hade kommit till den uppfattningen, att maskinella hjälpmedel vid diskning sparade både material och arbete. Det vore därför lämpligt att för varje vårdavdelning anskaffa en diskmaskin av hushållstyp. Kostnaden beräknades till cirka 10,000 kronor om året, varemot stode en beräknad besparing i nuvarande kostnad för arbetskrafter och material på omkring 37,000 kronor, alltså en nettobesparing å 27,000 kronor. Den sparade arbetstiden för städerskorna kunde helt tillgodoföras vårdavdelningen och i sin mån bidra till indragning av personal.

Sjukhusdirektionen har, såsom ovan nämnts, förklarat sig vilja ingående utreda besparingsmöjligheterna vid sjukhuset. I samband därmed skulle, framhåller direktionen, möjligheterna att genom användning av diskmaskiner genomföra personalminskning bli undersökta. Innan sådana utredningar vidtagits, förelåge icke anledning att anskaffa den stora mängd diskmaskiner, som de sakkunniga föreslagit.

Departementschefen.

Det synes önskvärt, att maskinella hjälpmedel komma till användning på sätt de sakkunniga förordat. Då emellertid anordningen lärer vara relativt oprövad, har jag intet att erinra mot att direktionen först anställer undersökningar och prov. Frågan torde alltså komma att framdeles åter upptagas till behandling.

d) *Inskrivningsexpeditioner och patientbokföring.*

De sakkunniga ha föreslagit centraliserings- och rationaliseringsåtgärder i fråga om patientbokföringen, varigenom två kanslibiträden skulle kunna utbytas mot ett kontorsbiträde.

Inskrivningen av klinikpatienter verkställdes för närvarande på två olika expeditioner, en i stora entréhallen avsedd för de allra flesta klinikerna och en särskild mindre expedition å radiumhemmet. På dessa expeditioner fördes även patientrulla, d. v. s. avräkning med varje patient, samt diarium, d. v. s. löpande statistik över underhållsdagar fördelade på olika kliniker, betalningsvillkor och hemort (Stockholms stad, Stockholms län eller övriga delar av landet). Här mottoges kontantinbetalningar och räkningar utskreves såväl för enskild person som för städer och landsting å deras bidrag enligt lag eller avtal. Antalet inskrivningar under budgetåret 1940/41 hade varit 19,132, varav 4,113 hänförde sig till radiumhemmet. På radiumhemmets inskrivningsexpedition sysselsattes två kanslibiträden.

Det torde vara lämpligast att centralisera all patientbokföring till ett ställe. På radiumhemmet kunde dock finnas en lokal inskrivningsexpedition, där patienterna klarade upp sina mellanhavanden med sjukhuset och som arbetade med rapporter till och från den centrala rullbokföringen. Detta arbete kunde utföras av ett kontorsbiträde, som även torde medhinna arbetet med behandlingsavgifter och resebidrag. Härutöver kunde det endast bli fråga om tillfällig hjälp. Den ena kanslibiträdestjänsten kunde sålunda utbytas

mot en kontorsbiträdestjänst och den andra kunde indragas eller eventuellt utbytas mot skrivbiträdesbefattning eller annan lägre tjänst.

De sakkunniga vore övertygade om att genomförande av maskinell patientbokföring å stora inskrivningsexpeditionen åtminstone skulle medföra, att nuvarande personal därstädes komme att räcka till, även om hela sjukhusets patientbokföring förlades dit. Därtill komme att uppgifter och bokslut genom maskinell anordning kunde framläggas snabbare och säkrare.

I stor utsträckning skötte avdelningarnas sköterskepersonal om patients utskrivning genom att gå till inskrivningsexpeditionen och ordna med betalning och dylikt. Detta medförde misshushållning med kvalificerad arbetskraft. Det torde vara möjligt att, utan uppgivande av kontrollen, i större utsträckning förmå patienterna eller deras anförvanter att gå dessa ärenden till expeditionen vid utskrivningen.

De sakkunniga ville föreslå, att all patientbokföring sammanfördes till en central expedition för alla sjukhusets kliniker och avdelningar, varigenom en kanslibiträdestjänst kunde utbytas mot en kontorsbiträdestjänst samt en kanslibiträdestjänst indragas (besparing 4,008 kronor jämte tillägg), att på den centrala expeditionen maskinella hjälpmedel av lämplig och effektiv art komme till användning för patientbokföringen med därtill hörande statistik och fördelningskalkyler, samt att patienterna själva i regel och i varje fall i större utsträckning än nu ombesörjde sådana ärenden till expeditionen, som sammanhängde med deras utskrivning.

Sjukhusdirektionen har förklarat sig vilja undersöka möjligheterna för införande av maskinell patientbokföring. Vid övergång därtill borde radiumhemmets bokföring övertagas av huvudkomplexets inskrivningsexpedition. För närvarande kunde ett sådant övertagande på grund av det ökade arbetet med patienternas ransoneringskuponger icke ske utan personalökning på den centrala expeditionen. Vid övergång till maskinell bokföring kunde ett extra ordinarie kanslibitråde på radiumhemmet ersättas med ett skrivbiträde. Emellertid ville direktionen för egen del föreslå, att ett av de ordinarie kontorsbiträdena på direktionens kansli och sysslomanskontoret ersattes med ett extra ordinarie skrivbiträde samt att ett extra ordinarie kontorsbiträde på köksexpeditionen utbyttes mot ett extra ordinarie skrivbiträde.

Även i fråga om användningen av maskiner vid patientbokföringen anser jag ytterligare utredning genom direktionens försorg böra avvaktas. Till förslaget om centralisering av patientbokföringen och personalförändringen i samband därmed torde därför böra tagas ställning framdeles. Vad de sakkunniga anfört därom, att patienterna själva böra få ombesörja vissa ärenden till expeditionen, synes böra iakttagas. Direktionen har föreslagit vissa besparingar i fråga om personalkostnaderna genom att två kontorsbiträdestjänster utbytas mot skrivbiträdesbefattningar. Mot dessa besparingsåtgärder har jag intet att erinra.

Departementschefen.

e) Sjukhusdirektionen.

De sakkunniga ha ansett en sänkning av arvoden å direktionens vice ordförande och ledamöter befogad.

Till ordföranden utginge arvode med 3,000 kronor och till vice ordföranden med 1,500 kronor. Till ledamot, som utsetts av karolinska institutets lärarkollegium, Stockholms stadsfullmäktige eller Stockholms läns landsting, utginge arvode med dels 480 kronor för år räknat, dels ock 6 kronor för varje sammanträde, i vilket ledamoten deltog. Suppleant för sådan ledamot uppbure ett arvode av 6 kronor för varje sammanträde, i vilket han deltog i ordinarie ledamots ställe. Den av antalet sammanträden beroende delen av arvodet åt ledamot eller suppleant vore begränsad till högst 250 kronor för år.

Vice ordföranden i sjukhusdirektionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund åtnjöte intet arvode. Direktionsledamot vald av landsting erhöle arvode per sammanträde med 12 kronor (bosatt utanför Lund) eller 9 kronor (bosatt i Lund). Övriga ledamöter åtnjöte intet arvode. Ledamöterna i sjukhusdirektionerna i Göteborg och Stockholm erhöle ett arvode av 5 kronor för sammanträde.

De sakkunniga ville fästa uppmärksamheten på de relativt höga arvoden å ledamöterna i direktionen för karolinska sjukhuset, till vilka ingen motsvarighet funnes vid andra sjukhus även om de vore av samma art och storleksordning. Om t. ex. endast ordföranden bibehölle sitt arvode, men övriga ledamöter ersattes endast med 6 kronor per sammanträde, i vilket de deltog, skulle detta innebära en årlig besparing av omkring 3,800 kronor. Enligt de sakkunnigas mening vore en sådan åtgärd befogad.

Sjukhusdirektionen har överlämnat till Kungl. Maj:ts prövning att fastställa skäliga arvoden.

Statskontoret har funnit de sakkunnigas förslag endast föranleda den erinran, att tillräckliga skäl icke syntes föreligga för att statsverket skulle svara för ersättningarna även till de direktionsledamöter, som utsåges av Stockholms stad och Stockholms läns landsting.

Departement-
schefen.

I anledning av de sakkunnigas förslag förordar jag följande reglering av arvoden åt ordföranden, vice ordföranden, ledamöter och suppleanter i direktionen för karolinska sjukhuset. Någon ändring av ordförandens arvode har icke ifrågasatts; detta bör liksom hittills utgå med 3,000 kronor för år räknat. Vice ordförandens årsarvode torde böra nedsättas från 1,500 till 900 kronor. Till annan ledamot av direktionen ävensom till suppleant för sådan bör utgå arvode med 6 kronor för varje sammanträde, vari vederbörande deltagar, dock torde högst 250 sammanträdesarvoden för år räknat få utgå till ifrågavarande ledamöter och suppleanter. Är annan direktionsledamot än ordföranden och vice ordföranden tillika ledamot eller suppleant i direktionens arbetsutskott, synes det mig skäligt att vederbörande utöver nyssnämnda sammanträdesarvode får komma i åtnjutande av särskilt årsarvode om 480 kronor. I anledning av vad statskontoret anfört mot att arvoden utgå även till Stockholms stads och landstingets representanter inom direktionen, må framhållas, att dessa ledamöter på samma sätt som övriga direktionsledamöter deltaga i sjukhusets förvaltning i allmänhet. Vid nu angivna förhållanden finner jag icke skäl att förorda annan minskning av dessa ledamöters arvoden än som framgår av vad jag nyss anfört.

f) *Kassakontrollant.*

De sakkunniga ha ansett kassakontrollantens arvode kunna nedsättas.

Kassakontrollanten ålåde, att vid varje budgetårs utgång förrätta inventering till styrkande av den i räkenskaperna utbalanserade behållningen och att minst två gånger om året verkställa inventering av kassorna. Till kassakontrollanten utginge ett arvode av 1,200 kronor å karolinska sjukhusets stat och 600 kronor å serafimerlasarettets stat, eller tillhopa 1,800 kronor. Med hänsyn till de arbetsuppgifter, som fullgjordes av kassakontrollanten, syntes arvodet kunna sänkas till 900 kronor, innebärande en besparing å karolinska sjukhusets stat med 600 kronor och å serafimerlasarettets stat med 300 kronor.

Sjukhusdirektionen har tillstyrkt förslaget.

Allmänna lönenämnden har ansett kassakontrollantbefattningen böra indragas. Om befattningen skulle bibehållas och avsedd effekt skulle kunna beräknas ernås genom kontrollantens verksamhet, måste ett arvode av endast 900 kronor anses otillräckligt.

Jag ansluter mig till de sakkunnigas av direktionen biträdda förslag och förordar således, att kassakontrollantens arvode nedsättes till 900 kronor.

Departement-
schefen.

4. Omkostnader vid karolinska sjukhuset.

a) *Bränsle, lyse och vatten.*

De sakkunniga ha föreslagit diverse besparingsföreskrifter, särskilt i fråga om elektricitets- och vattenförbrukning samt beträffande vädring. De ha vidare ifrågasatt tillvaratagande av värmen vid sopförbränningen.

Sjukhusets tekniska anläggningar vore i ovanligt hög grad utvecklade och omfattande, varför åtgången av värme, elektrisk ström och vatten måste bli betydande. Förbrukningssiffrorna vore dock att anse som höga, särskilt beträffande elektrisk ström och vatten. Strömåtgången vore mer än fyra gånger så stor som vid exempelvis Lunds lasarett och vattenförbrukningen 50 procent högre än vid sistnämnda sjukhus.

Undersökningar hade verkställts för att utröna orsakerna till den stora förbrukningen, men hade icke givit säkra resultat. Det torde bli nödvändigt, att under längre tider låta utföra mätningar vid sjukhuset för att få utrönt, var besparingsåtgärder borde insättas.

Beträffande belysningen finge man en bestämd uppfattning av att den vore onödigt stark i korridorer och gångar. Enligt uppgift insattes emellertid nu successivt glödlampor av lägre ljusstyrka just i dessa lokaler.

Fönstren borde underkastas granskning och tillsyn i fråga om drag. Föreskrifter om lämplig vädring borde utarbetas. Noggrannare kontrolli av rumstemperaturen borde ske.

Under nuvarande förhållanden syntes inskränkningar i varmvattenförbrukningen böra föreskrivas framförallt å toaletterna.

Sopor och avfall från avdelningarna fördes till en brännugn, belägen nära maskinavdelningen. I denna ugn brunne det hela dagen, men värmen tillvaratoges ej. En närmare undersökning borde vidtagas för att utröna om möjligheter funnes att utnyttja denna värme.

De sakkunniga ville alltså föreslå, att mätningar genom sjukhusets försorg under viss icke alltför kort tid ägde rum beträffande förbrukningen av värme (varmvatten, hetvatten, värmeledningsvatten, direktång), elektrisk ström och vatten i syfte att utröna, var de största förbrukningsställena funnes, varefter besparingsåtgärder kunde vidtagas på lämpliga ställen; att stor uppmärksamhet ägnades däråt, att icke för starka glödlampor användes och att vid nyanskaffning lampor av lämplig spänning inköptes; att föreskrift utfärdades för personalen att spara på vatten, särskilt varmvatten; att löpande tillsyn skedde av fönster och fönstervädring samt att utredning verkställdes om lämpligheten att tillvarataga värmen vid sopförbränningen.

Sjukhusdirektionen har anfört bland annat:

De tekniska anläggningarna vid ett nybyggt sjukhus av karolinska sjukhusets karaktär måste med nödvändighet draga stora kostnader för bränsle etc. De arkitektoniska förhållandena medförde stark bränsleåtgång. Direktionen hade ägnat stor uppmärksamhet åt uppvärmningsfrågan och sökt hålla en temperatur av 17° i sjukrummen. Fläktar hade avstängts vintertiden och stor omsorg ägnats åt fönstren.

Direktionen hade icke ansett bränslesituationen kräva avstängning av varmvattnet, vilken åtgärd skulle medföra olägenheter för sjukvården.

Utredning hade påbörjats om sopförbränningen och vattenförbrukningen i tvättinrättningen.

I enlighet med de sakkunnigas förslag komme mätningar beträffande förbrukningen av värme, elektrisk ström och vatten att vidtagas och direktionen hade för avsikt att därefter vidtaga de besparingsåtgärder, som visade sig möjliga.

Departementschefen.

Beträffande vissa av de i detta avsnitt berörda frågorna kommer såsom nämnts utredning att verkställas av direktionen. Övriga av de sakkunniga väckta spörsmål och av dem gjorda påpekanden synas jämväl vara förtjänta av direktionens uppmärksamhet.

b) Blanketter.

De sakkunniga ha föreslagit förenklingar i fråga om blanketter, varigenom en årlig besparing av 6,000 kronor beräknades uppstå.

Standardisering av blanketterna enligt det s. k. metriska systemet (DIN) hade påbörjats. Då det vore av stor ekonomisk betydelse, att blanketterna vid sjukhuset framför allt i fråga om format och kvalitet vore så likartade som möjligt, ville de sakkunniga föreslå fullständigt genomförande av standardisering. Förenklingar kunde även göras beträffande papperskvalitet och tryck. Vissa blanketter kunde utgå. Folktandvårdsjournalen syntes onödigt dyr och toge alltför mycken tid från tandläkaren. Förenklingar av blanketter m. m. i enlighet med vad de sakkunniga efter en detaljerad granskning närmare angivit beräknades medföra en årlig besparing av omkring 6,000 kronor.

Sjukhusdirektionen har anfört, att standardisering av blanketter genomfördes i mån av nytryck samt att framställning gjorts om att få använda vissa pappersformat, som avveke från gällande bestämmelser. I övrigt ämnade direktionen igångsätta särskild utredning för vidtagande av de förenklingar, som visade sig möjliga.

Statskontoret har framhållit, att sjukhusen, innan erforderligt tryck beställdes, borde rådgöra med statskontorets tryckerikonsulent.

De besparingsåtgärder, varom här är fråga, ha delvis redan börjat genomföras av direktionen, som i övrigt ämnar verkställa närmare utredning i ämnet. Jag finner därför icke anledning att här ytterligare behandla denna fråga.

Departementschefen.

c) Medicinförbrukningen.

De sakkunniga ha anfört, att sjukhusdirektionen i syfte att nedbringa läkemedelskostnaderna våren 1941 lämnat överläkarna vissa direktiv. Utöver vad härav framginge, ville de sakkunniga påpeka följande besparingsmöjligheter:

Kostsamma distribueringsformer, framförallt ampuller och suppositorier, borde så mycket som möjligt undvikas till förmån för billigare distribueringsformer, framförallt lösningar. Ampullflaskor borde komma i fråga i stället för ampuller. Beredningar, framställda på apotek, vilka som regel vore billigare än motsvarande specialiteter under patentnamn, borde användas.

Vid all medicinrekvisition måste ihågkommas, att priset för större mängder vore förhållandevis lägre än för små.

Sjukhusdirektionen har framhållit, att direktionen beträffande medicinförbrukningen sökt vidtaga möjliga besparingsåtgärder. I anledning härav kunde anslagsposten till läkemedel minskas med 30,000 kronor.

Jag utgår från att direktionen ägnar denna fråga fortsatt uppmärksamhet och därvid beaktar vad de sakkunniga anfört.

Departementschefen.

5. Inkomster vid karolinska sjukhuset.

De sakkunniga ha föreslagit höjning av poliklinikavgiften för återbesök, införande av avgift på psykiatriska polikliniken, införande av särskild avgift för poliklinikpatienter vid operativa ingrepp och vid mera omfattande laboratorieundersökningar ävensom höjning av hyrorna för personalbostäderna.

Vid poliklinikerna utgjorde avgiften för återbesök 1 krona 50 öre, för genom olycksfall i arbete skadade dock 3 kronor. Den förstnämnda avgiften borde höjas till 2 kronor.

Även på psykiatriska polikliniken borde avgifter införas.

Liksom vid vissa kommunala sjukhus borde vid karolinska sjukhuset debiteras särskilt tillägg vid operativt ingrepp. Därvid syntes det lämpligt

att följa gällande sjukkassetaxa, vars tariffer utgjorde lägst 1 krona och högst 20 kronor. Allmänheten och sjukkassorna torde vara överraskade av att poliklinikerna icke debiterade dylikt tillägg. Med hänsyn till de betydande driftkostnaderna vid sjukhuslaboratorierna syntes det vidare skäligt att även laboratorieundersökningar för poliklinikpatienter betalades särskilt utöver den vanliga besöksavgiften, dock att enklare prov fortfarande icke skulle debiteras. Även härvidlag kunde sjukkassetaxan lämpligen följas och tilläggsavgiften utgå med 2—10 kronor.

Hur mycket som skulle inflyta genom de föreslagna åtgärderna vore svårt att angiva.

Vid sjukhuset funnes bostadshus för såväl sköterskor som läkare och manlig personal i övrigt. De sakkunniga ansåge hyresbeloppen för låga i jämförelse med hyresnivån i Stockholm. Detta förhållande verkade orättvist gentemot befattningshavare, som nödgades skaffa sig bostad utanför sjukhuset. De sakkunniga förordade höjning av bostadshyrornas grundbelopp med 10 procent, varigenom en merinkomst av 30,000 kronor torde uppstå.

Sjukhusdirektionen har förklarat sig ämna tillämpa de sakkunnigas förslag om höjning av återbesöksavgiften och införandet av avgift på psykiatriska polikliniken från och med den 1 april 1942. I betraktande av skäl, som sjukhusets överläkare anfört mot särskilda avgifter för operativa ingrepp och laboratorieundersökningar, hade direktionen icke ansett sig för närvarande kunna förorda införande av sådana avgifter. Direktionen ämnade emellertid i samråd med Stockholms stad och Stockholms landsting utreda möjligheterna för vidtagande av höjningar av poliklinik- och behandlingsavgifterna. Då direktionen erfarit, att särskild utredning genom besparingsberedningen påginge angående hyrorna i statens fastigheter, ville direktionen avvakta resultatet härav, innan bostadshyrorna vid sjukhuset höjdes.

Medicinalstyrelsen har varnat för att av poliklinikpatienterna uttaga särskilda avgifter för utförda laboratorieundersökningar utöver vad nu skedde. Ett sådant förfaringssätt skulle enligt styrelsens mening innebära risk för att patienternas strävan att bli intagna på vårdavdelningarna ytterligare ökades.

Statskontoret har funnit ersättningarna för bostäder för låga. Ämbetsverket, som erinrade om att befattningshavarnas avlöningar utginge efter Stockholms ortsgrupp, ansåge hyresbeloppen böra bestämmas med hänsyn till det pris, som i Stockholm i allmänhet gällde för motsvarande lägenheter.

Departement-
schefen.

Vad beträffar de sakkunnigas förslag i fråga om poliklinikavgifter, vilken fråga icke torde behöva underställas riksdagens prövning, har direktionen förklarat sig delvis ämna genomföra förslaget samt i övrigt komma att samråda med representationerna för medintressenterna i sjukhuset. Jag har intet att erinra mot detta direktionens ståndpunktstagande.

I fråga om höjning av bostadshyrorna torde såsom direktionen anfört resultatet av pågående allmän utredning i ämnet böra avvaktas.

6. Avlöningar vid serafimerlasarettet.

a) Läkarpersonal.

De sakkunniga ha framhållit, att besöksfrekvensen på poliklinikerna minskat. Denna minskning hade varit särskilt stor på ögon- och öronpoliklinikerna. Med hänsyn till att arbetet på dessa polikliniker komme att öka, när verksamheten vid den utvidgade neurokirurgiska kliniken komme i gång, ville de sakkunniga emellertid endast föreslå *indragning av andre underläkartjänsten (Ex 22) på öron-, näs- och halspolikliniken*. Härigenom vunnes en besparing av 6,816 kronor.

Sjukhusdirektionen har upplyst, att den till indragning ifrågasatta underläkartjänsten icke varit tillsatt under år 1941 och att direktionen icke medtagit den i anslagsberäkningarna för nästa budgetår.

Statskontoret har ifrågasatt, om icke denna del av poliklinikverksamheten kunde helt avvecklas. Därest detta för närvarande icke kunde ske, borde verksamheten dock inskränkas genom att mottagningarna begränsades till varannan dag, varigenom arvodena till poliklinikföreståndarna kunde nedbringas till hälften.

Jag förutsätter, att vad statskontoret anfört beaktas vid de fortsatta besparingsundersökningarna inom direktionen. I övrigt finner jag icke anledning att här göra något uttalande.

Departementschefen.

b) Gymnastikavdelningen.

Enligt vad de sakkunniga inhämtat påginge arbetet å gymnastikavdelningen mellan klockan 8 och 14, under vilken tid avbrott för lunch skedde. Denna arbetstid borde kunna förlängas så, att en sjukgymnasttjänst kunde indragas. Härigenom skulle en besparing av 3,465 kronor uppstå.

Sjukhusdirektionen har funnit sig vid anslagsäskandena böra iakttaga vad de sakkunniga föreslagit.

Med hänsyn till den ståndpunkt direktionen intagit föranleder de sakkunnigas förslag intet annat yttrande från min sida än en erinran om vad jag förut anfört rörande utredning om arbetstiden för sjukgymnasterna vid karolinska sjukhuset.

Departementschefen.

c) Kanslipersonalen på klinik- och poliklinikexpeditioner.

Den nuvarande personalen, de sakkunnigas förslag till förändringar av denna och sjukhusdirektionens uppfattning i frågan framgår av följande sammanställning:

	Nuvarande förhållanden					De sakkunnigas förslag					Sjukhusdirektionens förslag				
	Sköterska A 7	Ord. kanslibitråde A 7	E. o. kanslibitråde Eo 7	E. o. kontorsbiträde Eo 4	Ex. kontorsbiträde Ex 4	Ord. kanslibitråde A 7	Ord. kontorsbiträde A 4	E. o. kontorsbiträde Eo 4	Ord. skrivbiträde A 2	E. o. skrivbiträde Eo 2	Sköterska A 7	Ord. kanslibitråde A 7	E. o. kanslibitråde Eo 7	E. o. kontorsbiträde Eo 4	Ex. kontorsbiträde Ex 4
Medicinska kliniken	—	1	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1
Kirurgiska »	—	—	1	1	—	—	1	—	1	—	—	—	1	1	—
Neurokirurgiska »	—	—	2	—	—	1 ¹	—	1	—	—	—	—	1	1	—
Neurologiska »	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Röntgenavdelningen	—	—	2	1	—	—	1	1	—	1	—	—	1	2	—
Kirurgiska polikliniken	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
Medicinska »	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
Gemensam för poliklinikerna	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Summa	3	1	6	2	1	1	4	5	2	1	1	1	4	6	1
			13					13					13		

¹ För hjälp med utländsk korrespondens.

De sakkunniga ha som allmän motivering för sitt förslag åberopat vad de anfört i motsvarande hänseende beträffande karolinska sjukhuset.

Sakkunnigförslaget innebure indragning av

	Lönegrad.
3 sjukskötersketjänster	A 7
6 extra ordinarie kanslibiträdestjänster	Eo 7
1 extra kontorsbiträdestjänst	Ex 4
men samtidigt inrättande av	
4 ordinarie kontorsbiträdestjänster	A 4
3 extra ordinarie kontorsbiträdestjänster	Eo 4
2 ordinarie skrivbiträdestjänster	A 2
1 extra ordinarie skrivbiträdestjänst	Eo 2

Förslaget medförde en årlig besparing av 5,085 kronor, vartill komme rörligt tillägg.

Sjukhusdirektionen har hänvisat till de principer direktionen uppställt för reducering av motsvarande personal vid karolinska sjukhuset.

Ett tillämnande av dessa principer beträffande lasarettets kanslipersonal ledde till att 2 sjuksköterskebefattningar (A 7) och 2 kanslibiträdesbefattningar (Eo 7) skulle vid uppkommande vakans eller vederbörandes förflyttning till annan likvärdig tjänst ersättas med kontorsbiträden (Eo 4). Beträffande en av de tre sjuksköterskor, som de sakkunniga ansett även kunna ersättas av kontorsbiträden, nämligen den i poliklinikens nedre vestibul för upplysning åt de hjälpsökande samt mottagande av avgifter stationerade sjuksköterskan, hade vice direktören uttalat, att han ansåge det vara av största betydelse för den polikliniska sjukvården, att nämnda uppgifter vore anförtrodda åt utbildad sjuksköterska. Chefen för medicinska poli-

kliniken hade anfört, att villkoret för att den i väntrummet på medicinska polikliniken stationerade sjuksköterskan skulle kunna ersättas med ett kontorsbiträde vore, att den i nedre vestibulen stationerade sköterskan bibehölls. Direktionen ansåge detta böra beaktas.

Under hänvisning till vad jag förut anfört rörande motsvarande personal vid karolinska sjukhuset biträder jag direktionens förslag utom beträffande tidpunkten för förändringen av de extra ordinarie kanslibiträdesbefattningarna.

Departement-
schefen.

d) Personalen på syslomanskontoret.

De sakkunniga ha föreslagit, att 1 förste vaktmästare (A 7) ersättes med 1 vaktmästare (A 5), att 1 förste vaktmästare ersättes med 1 kontorsbiträde (A 4) och att 1 kameralbiträde (A 8) indrages.

Den av de sakkunniga föreslagna omläggningen av spisordningarna vid serafimerlasarettet medförde minskning i någon mån av arbetet med sammanställning av matrekvisitioner och uträkning av proviantåtgång m. m. Bokföringen av in- och utskrivna patienter samt underhållsdagar för dem syntes möjlig att förenkla. Inköp och upphandling borde i största utsträckning företagas gemensamt för karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Nämnade åtgärder torde möjliggöra indragning av en befattning i lägre lönegrad vid serafimerlasarettets syslomanskontor. När innehavaren av kameralbiträdesbefattningen inom något år avginge med pension torde vara lämpligt att på andra fördela de arbetsuppgifter för denna tjänst, som icke redan genom nämnda förenklingar bortfallit.

Av de på lasarettets personalförteckning upptagna fyra förste vaktmästarna biträdde en vid inskrivningen av patienter. Detta arbete kunde lämpligen övertagas av ett kontorsbiträde. Det övriga mindre omfattande arbete, som utförts av sistnämnda vaktmästare, kunde utföras av annan personal.

För vakthållningen i lasarettets port tjänstgjorde förutom annan personal även en förste vaktmästare. Dennes arbetsuppgifter skilde sig numera icke från de övriga vaktmästarnas, varför tjänsten torde kunna utbytas mot en vaktmästartjänst.

Ett genomförande av de sakkunnigas förslag komme att medföra en årlig besparing av 4,755 kronor.

Sjukhusdirektionen har tillstyrkt förslaget beträffande förste vaktmästartjänsterna, vilket kunde genomföras från och med den 1 juli 1942, men funnit, att om det ordinarie kameralbiträdet skulle indragas, borde den extra kameralbiträdestjänsten (Ex 8) förändras till ordinarie kanslibiträdestjänst (A 7).

Gemensam upphandling för lasarettet och karolinska sjukhuset förekomme redan i betydande omfattning, nämligen i fråga om livsmedel och diverse förbrukningsartiklar (förbandsartiklar m. m.). Denna upphandling hade i regel ombesörjts av lasarettet, varför personalminskningen där icke kunde bli stor. Direktionen ville emellertid göra ett försök genom att icke nyanställa något kontorsbiträde i stället för en förste vaktmästare. Om erfarenheten komme att visa, att definitiv indragning av en kameral befattning vore möjlig, borde den ordinarie kameralbiträdestjänsten indragas. Därvid borde dock den nu-

varande extra kameralbiträdestjänsten ändras till ordinarie kanslibiträdets-tjänst. Besparingen vid fullständigt genomförande av den ifrågasatta anord-ningen beräknade direktionen till 4,494 kronor.

Departement-
schefen.

Jag ansluter mig till vad direktionen föreslagit. Den nya kontorsbiträdes-tjänsten bör således uppföras i personalförteckningen men icke tillsättas, förr-än erfarenheten visar, att den är oundgängligen behöflig. Frågan om föränd-ring av extra kameralbiträdesbefattningen till ordinarie kanslibiträdets-tjänst bör upptagas till behandling vid nästa års budgetarbete.

e) Sjukvårdspersonalens arbetstid.

I samband med frågan om reducering av sjukvårdspersonalen vid karo-linska sjukhuset ha de sakkunniga berört möjligheten att utsträcka arbets-tiden för sådan personal ej blott vid sjukhuset utan även vid serafimerlasa-rettet. De sakkunniga ha beräknat, att genom en dylik reform skulle kunna uppnås en kostnadsminskning för serafimerlasarettet med 43,500 kronor.

Departement-
schefen.

Jag hänvisar till vad jag förut vid behandlingen av motsvarande spörs-mål vid karolinska sjukhuset anfört.

7. Omkostnader vid serafimerlasarettet.

Beträffande lasarettets omkostnader hänvisas till vad förut uttalats beträf-fande dagkostnaden vid lasarettet (sid. 6) samt återopas det rörande för-enkling av blanketter vid karolinska sjukhuset anförda, vilket äger giltighet även för serafimerlasarettet.

8. Inkomster vid serafimerlasarettet.

Vad *de sakkunniga* anfört beträffande inkomsterna vid karolinska sjukhuset finna de principiellt och i tillämpliga delar gälla även serafimerlasarettet. Bo-stadshyrorna syntes även vid serafimerlasarettet böra undergå en justering uppåt, men med hänsyn till byggnadernas ålder och bristande modernitet kunde det tänkas, att en eller annan icke fullgod bostad borde bibehållas vid nuvarande hyra. En ökning av hyresbeloppen med 10 procent, såsom före-slagits vid karolinska sjukhuset, medförde för samtliga bostäder vid serafi-merlasarettet en merinkomst för år räknat av 5,800 kronor.

I övrigt hänvisas till vad ovan anförts rörande inkomsterna vid karolinska sjukhuset.

II. Anslagen till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

1. Förslagsanslaget till Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

a) Garnisonsavdelningarna.

Sjukhusdirektionen har i fråga om avlöningsposten för icke-ordinarie per-sonal ansett en höjning med 10,000 kronor erforderlig för att täcka ökade utgifter för vikarier. Någon annan ändring ifrågasattes icke i avlöningssta-ten för dessa avdelningar.

Statskontoret har, då anslagsposten för innevarande budgetår uppräknats med icke mindre än 54,000 kronor, ansett sig icke kunna tillstyrka en ytterligare förhöjning.

Direktionen har förordat, att uppdelningen av anslagen på garnisonsavdelningarna och sjukhuset i övrigt borttages.

Utgifterna vid garnisonssjukhuset bokfördes under budgetåret direkt å de för garnisonsavdelningarna beräknade anslagen. Utgifterna för de till karolinska sjukhuset förlagda garnisonsavdelningarna kunde av praktiska skäl icke förrän vid budgetårets slut genom omföring bokföras på de för garnisonsavdelningarna beräknade anslagen. Utgifterna fördelades därvid i stort sett i proportion till beläggnings. Trots det myckna arbete, som nedlades vid fördelningen, kunde det icke undvikas, att siffrorna bleve missvisande. Exempelvis inginge icke under rubriken garnisonsavdelningarna kostnaderna för vården av militära patienter vid de civila avdelningarna, icke heller all ekonomipersonal för kirurgiska garnisonsavdelningarna eller personalen för den omfattande militära poliklinikverksamheten.

Uppdelningen verkade alltså mycket betungande för bokföringsarbetet och gäve en felaktig bild av kostnaderna för garnisonssjukvården. Fördelningen borde i varje fall avse karolinska sjukhuset såsom en huvudavdelning och garnisonssjukhuset som den andra huvudavdelningen. En sammanslagning skulle icke inverka på möjligheten att efter budgetårets utgång statistiskt belysa den belastning å åttonde huvudtiteln, som föranleddes av garnisonsjukvården.

Statskontoret har i denna fråga anfört:

Den särskilda redovisningen av kostnaderna för garnisonsavdelningarna kunde anses motiverad endast under förutsättning, att dessa kostnader icke slutgiltigt skulle stanna å karolinska sjukhusets anslag. Ämbetsverket erinrade om att ämbetsverket tidigare förordat, att kostnaderna för sjukvården å garnisonssjukhuset skulle bestridas från anslag under fjärde huvudtiteln.

*b) Radiofysiska och radiopatologiska
institutionerna.*

Sjukhusdirektionen har hemställt, att föreståndararvodet åt föreståndaren för radiofysiska institutionen, vilket ännu icke tagits i anspråk, måtte utbetalas från och med nästa budgetår, varigenom en ökning av arvodesposten med 1,500 kronor skulle uppstå. Vidare erfordrades en förhöjning med 8,000 kronor av icke-ordinarieposten för avlöning åt vikarier och för ålderstillägg.

Statskontoret har tillstyrkt sistnämnda höjning och anfört:

Statens övertagande från och med den 1 juli 1941 av forskningsavdelningarna hade skett under den formen, att statsverket genom av jubileumsfonden tillskjutna engångsbelopp erhållit ersättning för de på grund av förstatligandet ökade nettokostnaderna för statsverket. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat från sjukhuset torde kostnader för vikarier och ålderstillägg ha medräknats vid regleringen av mellanhavandet mellan statsverket och fonden. Medel för ändamålet hade dock icke beräknats för innevarande budgetår. Vid nu angivna förhållande ansåge sig statskontoret icke böra göra någon erinran mot den föreslagna uppräknings av icke-ordinarieposten.

c) Sjukhuset i övrigt.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. *Civilförvaltningens personalförbund* har gjort framställning om förhöjd lönegradsplacering för den vid psykiatriska kliniken anställda manliga vårdarpersonalen, därvid huvudsakligen åberopats denna personals påfrestande tjänstgöring, sköterskornas placering i högre lönegrad än motsvarande sköterskors vid sinnessjukhusen och bristen på befordringsmöjligheter. Framställningen har avstyrkts av *sjukhusdirektionen*, som anfört bland annat:

Den manliga vårdarpersonalen vid psykiatriska kliniken vore placerad i samma lönegrad som den manliga vårdarpersonalen vid statens sinnessjukhus och vore jämväl i tjänstgöringsavseende jämställd med sistnämnda personal. Att sjuksköterskorna vid karolinska sjukhuset erhållit högre löneplacering än motsvarande sköterskor vid sinnessjukhusen hade berott på de högre utbildningskraven och undervisningsuppgifterna. En dylik anledning till högre löneplacering föreläge icke för sjukhusets manliga vårdarpersonal och direktionen funne sig därför icke kunna för närvarande tillstyrka bifall till framställningen.

Då direktionen emellertid erfarit, att utredning påginge angående förändrad löneställning för personal vid statens sinnessjukhus, ville direktionen uttala sin förväntan att, i händelse denna utredning komme att leda till förhöjd löneställning för befattningshavare vid sinnessjukhusen, förhöjd löneställning jämväl skulle tillerkännas motsvarande befattningshavare vid karolinska sjukhuset. Vad sålunda sagts gällde särskilt sjukhusets maskinmästare, maskinister och första köksföreståndarinnan med hänsyn till de mycket stora insatser för en ekonomisk drift av sjukhuset, som dessa befattningshavare kunde göra.

Direktionen har, utöver de ändringar, som föranledas av förutnämnda besparingsåtgärder, icke ifrågasatt annan ändring av förevarande anslagspost än att en tvättmästarbefattning, vilken hittills icke varit tillsatt, borde utgå.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. *Sjukhusdirektionen* har i fråga om höjning av prästmans arvode anfört:

Prästmannen, som nu åtnjöte arvode av 2,400 kronor, hade hemställt om ett provisoriskt lönetillägg av 600 kronor. Med hänsyn till prästmans omfattande och gagneliga verksamhet vid sjukhuset ansåge *direktionen* ett tillägg motiverat men förordade med hänsyn till tidsläget, att lönetillägg bereddes honom i annan ordning. För organistgöromålen hade i anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal inräknats ett arvode av 480 kronor, vilket dock icke användes, emedan prästmannen själv brukade ombesörja dessa göromål. Med hänsyn härtill borde prästmannen få uppbära organistarvodet.

Statskontoret har avstyrkt detta förslag.

Direktionen har, såsom i det följande (sid. 65) skall beröras, vidare föreslagit, att arvodet åt specialisten i plastisk kirurgi, 4,000 kronor, måtte överföras till serafimerlasarettets stat. Slutligen har *direktionen*, såsom förut nämnts, tillstyrkt nedsättning av kassakontrollantens arvode med 600 kronor.

Detta uppdrag vore avsett för en direktionsledamot, men direktionen ville föreslå, att det skulle kunna anförtros även åt annan person. I övrigt har direktionen icke ifrågasatt någon ändring i denna anslagspost.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. I fråga om denna anslagspost, som nu är upptagen till 2,000,000 kronor, har sjukhusdirektionen beräknat — förutom viss höjning i anslutning till de föreslagna besparingsåtgärderna — ökningar med tillhoppa 227,800 kronor. Beträffande dessa frågor inhämtas av handlingarna bland annat:

Vissa konsultationer. Direktionen har erinrat, att från arvodesposten utginge ett arvode å 1,800 kronor till en konsulterande pediatriker, avsett för de konsultationer, som erfordrades för barn på kvinnokliniken. Med hänsyn till det stora antalet konsultationer och i brist på anslag hade pediatrikern icke kunnat anlitas för konsultationer på övriga kliniker, vilket varit till men för sjukvården. Något anslag funnes ej heller anvisat för erforderliga konsultationer i andra vetenskapsgrenar. En av lärarkollegiet vid karolinska institutet framställd begäran om anvisande av 1,800 kronor för sistnämnda ändamål hade avslagits i propositionen 1939: 206 (sid. 61). Då den erfarenhet, som numera vunnits, utvisade att, så länge icke alla medicinska vetenskapsgrenar vore företrädade vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, behov av konsultationer föreläge utöver vad som kunde tillgodoses med ovannämnda arvode å 1,800 kronor till en konsulterande pediatriker, hemställde direktionen, att från förevarande anslagspost måtte få bestridas uppkommande kostnader för erforderliga konsultationer i de vetenskapsgrenar, som icke vore företrädade vid sjukhuset. Härför erforderlig anslagsökning beräknades till 1,800 kronor. Statskontoret har ansett sig endast böra i så måtto tillstyrka framställningen, att direktionen borde medgivas rätt att för ändamålet disponera högst 500 kronor årligen.

Förhöjd ersättning till Sophiahemmet och stiftelsen Röda kors-hemmet för elever beräknade direktionen medföra ett ökat anslagsbehov av 15,000 kronor för år. Statskontoret har icke haft något att erinra häremot.

En för vikarierande sjuksköterskor genomförd löneroglering, innebärande bland annat en övergång från netto- till bruttolönesystem, medförde enligt direktionen ett ökat anslagsbehov av 52,000 kronor för år, som dock delvis motsvarades av ökade inkomster av åt dessa vikarier tillhandahållna naturaförmåner. Statskontoret har ej haft något att erinra häremot.

Den del av vikarielön, som motsvarade rörligt tillägg, bokfördes, enligt vad direktionen anförde, numera — efter av statskontoret framställda erinringar — på förevarande anslagspost i stället för som tidigare på anslagsposten till rörligt tillägg. Detta medförde en ökning av icke-ordinarieposten med 40,000 kronor samtidigt som anslagsposten till rörligt tillägg kunde minskas med samma belopp. Mot denna beräkning har statskontoret förklarar sig icke ha något att erinra.

Ålderstillägg, vikarier m. m. Direktionen har erinrat, att vid den omräkning av anslagsposten, som utförts för innevarande budgetår, anslagsposten avrundats från 2,045,000 kronor till 2,000,000 kronor. Erfarenheten hade visat, att avrundningsbeloppet 45,000 kronor vore erforderligt, varför anslaget borde ökas med detta belopp. Därjämte erfordrades för ökade ut-

gifter för ålderstillägg och för vikarier utöver vad ovan angivits ett belopp av 74,000 kronor. I detta sammanhang ville direktionen framhålla, att belastningen å förevarande anslagspost visat sig avsevärt större, än vad som ursprungligen beräknats, vilket i väsentlig grad berodde på att denna anslagspost finge bära även kostnaderna för vikarier på ordinarie tjänster, som i ovanligt stor omfattning hållits vakanta i avvaktan på Kungl. Maj:ts medgivande till desamma återbesättande. Därtill komme att den avsevärt längre semester, som vore tillerkänd befattningshavare vid radiumhemmet och röntgendiagnostiska avdelningen, föranledde särskilt stora vikariiekostnader för den därvarande personalen. Vidare hade efter semesterlagens tillkomst även vikarier erhållit semesterförmån. Å andra sidan kunde det beräknas uppkomma ett överskott å anslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän, som så vitt nu kunde bedömas komme att uppgå till något över 100,000 kronor. Statskontoret har förklarat sig i avsaknad av erforderligt utredningsmaterial icke kunna ingå på bedömande av direktionens hemställan. Då medelsbehovet under anslagsposten torde bli beroende av i vilken utsträckning de av de besparingssakkunniga föreslagna besparingsåtgärderna komme att genomföras, ville statskontoret föreslå, att direktionen anbefalldes att, innan regleringsbrevet rörande anslagen till sjukhuset utfärdades, till Kungl. Maj:t inkomma med fullständiga beräkningar rörande utgifterna under sagda anslagspost. I avvaktan härpå syntes vid äskandet av medel å anslagsposten en viss försiktighet bära iakttagas vid bestämmandet av anslagsbeloppet.

Departementschefen.

Med hänsyn till vad direktionen anfört rörande olägenheterna och bristfälligheterna i fråga om det nu tillämpade särskiljandet av anslagsmedlen till garnisonsavdelningarna vill jag tillstyrka, att den särskilda redovisningen av garnisonsavdelningarna i personalförteckningen samt under avlönings- och omkostnadsanslagen upphör. Då det för bedömande av statens utgifter för detta undervisningssjukhus är av stort intresse att erhålla upplysning om storleken av de betydande kostnaderna för den militära sjukvården därstädes, torde direktionen likväl bära i sina anslagsäskanden varje år lämna uppgift om de beräknade kostnaderna för garnisonssjukvården.

I personalförteckningen för karolinska sjukhuset bära följande förändringar vidtagas:

A) Rubriken Garnisonsavdelningarna utgår. Till rubriken Sjukhuset i övrigt överförs 10 sjuksköterskor i A 7, varjämte 1 sjuksköterska (nattöver-sköterska) i A 7 överföres på övergångsstat.

B) Under rubriken Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna uppföres ytterligare 1 kanslibiträde i lönegraden A 7 (ersätter 1 kameralbiträde i Eo 8).

C) Under rubriken Sjukhuset i övrigt vidtagas följande förändringar:

a) Till följd av de tidigare förordade besparings- och rationaliseringsåtgärderna bära följande ändringar göras:

Sjukvårdspersonal.

2 föreståndarinnor i A 11 föras på övergångsstat (jfr nedan).

2 andra föreståndarinnor i A 8 nyuppföres (ersätta 2 föreståndarinnor i

A 11, den ena tjänsten torde dock icke få tillsättas, förrän tillstånd därtill, efter utredning om tjänstens behövlighet, meddelats).

2 sjuksköterskor i A 7 föras på övergångsstat (ersättas vid ledighet med 2 kontorsbiträden i A 4).

7 sjuksköterskor i A 7 föras på övergångsstat (ersättas vid ledighet med elever).

2 sjuksköterskor i A 7 föras på övergångsstat (ersättas vid ledighet med 1 assistentsköterska i Eo 5 och 1 halvtidstjänstgörande sjuksköterska i Eo 7).

1 sjuksköterska i A 7 föres på övergångsstat (ersättes med 1 assistentsköterska i Eo 5).

1 sjuksköterska i A 7 avföres.

2 kontrollbiträden i A 7 föras på övergångsstat (ersättas vid ledighet med 1 kontrollbiträde i Eo 7 och 1 kontorsbiträde i A 4).

Administrations- och kontorspersonal.

3 kanslibiträden i A 7 föras på övergångsstat (ersättas vid ledighet med 1 skrivbiträde i A 2 och 2 kontorsbiträden i A 4).

1 kanslibiträde i A 7 avföres (ersättes med 1 kontorsbiträde i Eo 4 med halvtidstjänstgöring).

2 kontorsbiträden i A 4 nyuppföras (skola ersätta 2 sjuksköterskor i A 7).

2 kontorsbiträden i A 4 nyuppföras (skola ersätta 2 kanslibiträden i A 7).

1 kontorsbiträde i A 4 nyuppföres (skall ersätta 1 kanslibiträde i Eo 7).

3 kontorsbiträden i A 4 nyuppföras (skola ersätta 1 kontrollbiträde i A 7 och 2 kontrollbiträden i Eo 7).

1 kontorsbiträde i A 4 föres på övergångsstat (ersättes vid ledighet med 1 skrivbiträde i Eo 2).

1 skrivbiträde i A 2 nyuppföres (skall ersätta 1 kanslibiträde i A 7).

2 skrivbiträden i A 2 nyuppföras (ersätta 2 kontorsbiträden i Eo 4).

b) I anslutning till den tjänsteförteckningsrevision, som föreslagits i årets statsverksproposition, erhåller förste maskinisten benämningen maskinist av 1:a klass, andre maskinisterna benämningen maskinister av 2:a klass och förste eldarna benämningen eldare av 1:a klass.

c) I enlighet med vad direktionen föreslagit avföres 1 tvättmästare, vilken befattning hittills icke varit tillsatt.

Jag anser mig, i anslutning till vad sjukhusdirektionen anført, böra förorda, att framställningen om förhöjd lönegradsplacering för sjukvårdarna vid psykiatriska kliniken icke för närvarande måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I avlöningsstaten bör den under rubriken *Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna* uppförda anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän höjas med lönen åt ett kanslibiträde, cirka 3,500 kronor. Erinras må, att enligt vad som beslutats vid 1941 års riksdag den nu på förordnande uppehållna tjänsten som laborator, tillika kemist, må tillsättas från och med nästa budgetår. Det under denna anslagspost upptagna arvodet för uppehållande av förste byråingenjörstjänsten bör i anslutning till den i årets statsverksproposition föreslagna arvodesregleringen höjas med 400 kronor. Arvodesposten under samma rubrik bör uppräknas dels med 1,500 kronor, beroende på att arvodet åt föreståndaren för radiofysiska institutionen bör

utanordnas från och med nästa budgetår, dels ock med 300 kronor för förstärkning av arvodet åt biträdande byråingenjören i anslutning till nyssnämnda arvodesreglering. Då icke-ordinarieposten i enlighet med direktionens förslag bör å ena sidan höjas med 8,000 kronor men å andra sidan minskas med lönen åt ett extra ordinarie kameralbiträde, cirka 3,300 kronor, skulle således under förevarande rubrik i avlöningsstaten efter avrundning av de olika anslagsposterna uppkomma en höjning med 11,000 kronor.

Den under rubriken *Sjukhuset i övrigt* uppförda anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän bör tillföras motsvarande post för garnisonsavdelningarna, 41,000 kronor. Vidare bör till följd av de föreslagna omedelbart genomförbara besparingsåtgärderna dels frånräknas kostnaderna för en sjuksköterska och ett kanslibiträde, tillsammans cirka 7,000 kronor, dels (jfr nedan) tilläggas avlöningarna för 3 kontorsbiträden och 2 skrivbiträden, tillhopa omkring 14,000 kronor. Därjämte bör lönen för en tvättmästare, cirka 3,300 kronor, såsom förut nämnts bortgå. Den sammanlagda ökningen blir alltså i runt tal 45,000 kronor.

Den under samma rubrik hörande anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör ökas med 6,800 kronor för ovan nämnda arvodesreglering. Jag finner hinder icke möta för att prästmannen, såsom direktionen ifrågasatt, får uppbära även det för en organist avsedda arvodet. Till serafimerlasarettets arvodespost bör enligt vad jag i det följande kommer att föreslå överföras arvodet åt en specialist i plastisk kirurgi, nu 4,000 kronor. Den tidigare föreslagna nedsättningen av vissa direktionsledamöters arvoden bör föranleda en minskning av förevarande post med 2,000 kronor. Vidare bör arvodet till kassakontrollanten nedsättas med 600 kronor. Jag har intet att erinra mot att uppdraget som kassakontrollant även anförtros åt annan än direktionsledamot. Arvodet åt en biträdande läkare på gymnastikavdelningen, 6,000 kronor, bör i enlighet med vad jag i det föregående anfört bortgå. Anslagsposten bör alltså minskas med i runt tal 6,000 kronor.

Den under rubriken *Garnisonsavdelningarna* nu uppförda anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal, 240,000 kronor, torde i enlighet med direktionens förslag till följd av de hittillsvarande erfarenheterna av medelsbehovet för vikarier böra ökas med 10,000 kronor till 250,000 kronor. Detta belopp bör tillföras den under rubriken *Sjukhuset i övrigt* uppförda anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Sistnämnda anslagspost beröres av de i det föregående förordade besparings- och rationaliseringsåtgärderna på följande sätt:

Sjukvårdspersonal.

2 kontrollbiträden i Eo 7 indragas (1 e. o. kontrollbiträde träder i stället för 1 ordinarie kontrollbiträde, 3 e. o. kontrollbiträden ersättas med 2 ordinarie kontorsbiträden och 1 e. o. kontorsbiträde).

2 kontrollbiträden i Ex 7 indragas (ersättas med 2 e. o. kontorsbiträden).

1 sjuksköterska i Eo 7 med halvtidstjänstgöring nyanställes (ersätter 1 ordinarie sjuksköterska).

- 1 assistentsköterska i Eo 5 indrages (ersättes med 2 tandsköterskor).
2 tandsköterskor i U 2 nyanställas (ersätta 1 assistentsköterska).
9 elever (provsköterskor) med arvoden nyanställas (7 ersätta 7 ordinarie sjuksköterskor; 2 ersätta 2 assistentsköterskor i Eo 5, vilka i sin tur ersätta 2 ordinarie sjuksköterskor).
1 elev med arvode nyanställes (ersätter 1 ordinarie sjuksköterska vid garnisonsavdelningarna).

Administrations- och kontorspersonal.

- 1 kanslibitråde i Eo 7 indrages (ersättes med 1 ordinarie kontorsbiträde).
1 halvtidstjänst som kontorsbiträde i Eo 4 nyinrättas:
(1 e. o. kontorsbiträde ersätter 1 e. o. kontrollbiträde,
2 e. o. kontorsbiträden ersätta 2 extra kontrollbiträden,
2 e. o. kontorsbiträden ersätts med 2 ordinarie skrivbiträden,
1 e. o. kontorsbiträde ersättes med 1 e. o. skrivbiträde och
1 halvtidstjänst som e. o. kontorsbiträde ersätter 1 ordinarie kanslibitråde).
2 skrivbiträden i Eo 2 nyanställas (ersätta 1 ordinarie och 1 e. o. kontorsbiträde).

I enlighet med de principer, som anförts i det föregående, böra samtliga förändringar av icke-ordinarie befattningar genomföras från och med nästa budgetår med undantag av att icke-ordinarie befattning, som skall träda i stället för nu befintlig ordinarie tjänst, icke inrättas, förrän den ordinarie tjänsten indragits. Undantaget innebär, att för nästa budgetår endast en vakant ordinarie kanslibiträdets tjänst kan utbytas mot en extra ordinarie kontorsbiträdets tjänst på halvtid och att en halvtidstjänst som sjuksköterska träder i stället för en vakant ordinarie sjuksköterskebefattning. Vidare torde den anordningen böra genomföras, att en assistentskötersketjänst tills vidare uppehålls av den ordinarie sjuksköterskan på ljusbehandlingsavdelningen, vars tjänst föreslagits till indragning. Besparingen torde för nästa budgetår kunna beräknas till omkring 15,000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela närmare bestämmelser rörande genomförandet av de ifrågavarande besparingsåtgärderna, även med smärre avvikelser från vad sålunda beräknats.

För konsultationer i vetenskapsgrenar, som icke äro företrädde vid sjukhuset, torde i enlighet med sjukhusdirektionens förslag böra anvisas högst 1,800 kronor.

För förhöjd ersättning till vissa sjuksköterskeskolor, tillämpningen av en för vikarierande sjuksköterskor genomförd lönereglering och ändrad bokföring av »örörligt tillägg» åt vikarier torde i enlighet med direktionens förslag böra beräknas respektive 15,000, 52,000 och 40,000 kronor.

Direktionen har hemställt, att det belopp av 45,000 kronor, varmed anslagsposten för innevarande budgetår i samband med förändringen av avlöningsstatens uppställning nedsatts i avbidan på erfarenhet rörande medelsbehovet, måtte tillföras anslagsposten. Tillika har direktionen begärt, att för ökade utgifter för ålderstillägg och vikarier måtte anvisas 74,000 kronor. Direktionen har anført, att anslagsposten visat sig otillräcklig, väsentligen beroende på att vikarier på vakanta tjänster måste förordnas i

stor utsträckning, samt att merutgifterna alltså till stor del motsvarades av besparingar på ordinarieposten. Det må erinras, att icke-ordinarieposterna för garnisonsavdelningarna och sjukhuset i övrigt för det sistförflutna budgetåret måst för ändamål, som här avses, överskridas med sammanlagt 101,000 kronor. Jag vill därför tillstyrka, att förevarande post ökas med 100,000 kronor.

Anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal under rubriken Sjukhuset i övrigt torde alltså böra höjas med i runt tal 440,000 kronor till 2,440,000 kronor.

För rörligt tillägg synes under samma rubrik böra beräknas ytterligare 10,000 kronor. Vid beräkningen av detta belopp har jag tagit hänsyn till de föreslagna ändringarna i fråga om redovisningen av lönerna vid garnisonsavdelningarna och den del av vikarielön, som motsvarar rörligt tillägg.

Anslaget till avlöningar vid karolinska sjukhuset torde således böra uppföras med 4,224,000 kronor, innebärande en höjning med 180,000 kronor. Ökningen av pensionsavdragen från och med den 1 juli 1942 torde medföra någon minskning av utgifterna under anslaget.

I detta sammanhang vill jag upptaga till behandling fråga om disposition av vissa lokaler vid ögonkliniken. Enligt 1940 års lagtima riksdags beslut får ögonkliniken vid karolinska sjukhuset endast tagas i bruk till så stor del, att antalet vårdplatser ungefär motsvarar antalet vid den tidigare ögonkliniken vid serafimerlasarettet. På framställning av sjukhusdirektionen har Kungl. Maj:t den 13 februari 1942 medgivit, att den icke i bruk tagna delen (omfattande cirka 25 vårdplatser) av karolinska sjukhusets ögonklinik må tills vidare under år 1942 användas för möjliggörande av vård åt sjuka finska barn. Kostnaderna härför skola bestridas enligt de grunder och i den ordning, som angivits i kungl. brev den 30 december 1941 angående beredande av sjukhusvård åt krigsinvalider från Finland m. m. Detta innebär, att för vården skall erläggas ersättning motsvarande för sjukhuset gällande vårdavgift för utländsk medborgare och att ersättningen skall utgå ur det av 1941 års riksdag till Beredande av sjukhusvård i Sverige åt krigsinvalider från Finland m. m. beviljade reservationsanslaget av en miljon kronor. Givetvis komma dock vissa kostnader att belasta sjukhusets anslag. Under förutsättning att riksdagen icke har något att erinra mot vad sålunda förekommit torde medgivandet att disponera den ifrågavarande delen av ögonkliniken för vård av sjuka finska barn få äga tillämpning i den mån detta visar sig behöfligt och icke inkräktar på klinikens verksamhet.

2. Förslagsanslaget till Karolinska sjukhuset: Omkostnader.

Förevarande anslag är för budgetåret 1941/42 uppfört med 2,730,000 kronor, varav 482,000 kronor anvisats för garnisonsavdelningarna och återstoden, 2,248,000 kronor, för sjukhuset i övrigt.

Sjukhusdirektionen har anfört bland annat:

Anslaget vore nu i fråga om garnisonssjukhuset beräknat efter en beläggning motsvarande 61,000 vård dagar. Beläggningen hade emellertid under innevarande budgetår blivit större än väntat och beräknades nu till 72,000 vård dagar för år. Med hänsyn härtill och till inträffade prisstegringar beräknades anslagsbehovet för garnisonsavdelningarna till 669,400 kronor.

För sjukhuset i övrigt beräknade direktionen kostnaderna för bränsle, lyse och vatten till 620,000 kronor, vilket belopp överstege det nu beräknade med 236,000 kronor och de verkliga utgifterna under budgetåret 1940/41 med cirka 167,000 kronor.

Av sparsamhetsskäl hade direktionen för innevarande budgetår icke äskat förhöjning av annan anslagspost än nyssnämnda. Sedan nu ytterligare prisökningar inträtt, såge direktionen sig nödsakad att begära höjning även av delposten till kosthåll. För budgetåret 1940/41 hade antalet kostdagar uppgått till 466,300. För nästkommande budgetår beräknades antalet till 503,000 och kostnaden per kostdag till 1 krona 50 öre. Anslagsbehovet utgjorde då i runt tal 755,000 kronor.

Från och med den 1 juli 1941 hade staten övertagit driften av radiofysiska institutionen. Institutionens kontrollverksamhet medförde ett ökat anslagsbehov för reseersättningar av 17,000 kronor, varför delposten till reseersättningar borde upptagas med 19,000 kronor.

För delposten till läkemedel, som för innevarande budgetår upptagits med 240,000 kronor, beräknades ett minskat anslagsbehov eller 210,000 kronor.

Anslagsbehovet för nästa budgetår för omkostnader vid karolinska sjukhuset i övrigt beräknade direktionen därför till 2,553,000 kronor.

Direktionens förslag till omkostnadsstat för karolinska sjukhuset för budgetåret 1942/43 har följande utseende:

O m k o s t n a d s s t a t .

I. Garnisonsavdelningarna.

1. Sjukvård åt personal, <i>förslagsvis</i>	kronor	500
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	200
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	184,700
4. Övriga utgifter:		
a. Inventariers underhåll och komplettering	kronor 60,000	
b. Tvätt och renhållning, <i>förslagsvis</i>	» 15,000	
c. Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	» 240,000	
d. Läkemedel, <i>förslagsvis</i>	» 57,000	
e. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, <i>förslagsvis</i>	» 107,000	
f. Diverse utgifter	» 5,000	
	Summa kronor	669,400

II. Sjukhuset i övrigt.

1. Sjukvård åt personal, <i>förslagsvis</i>	kronor	4,500
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	19,000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	734,000
4. Övriga utgifter:		
a. Inventariers underhåll och komplettering	kronor 170,000	
b. Tvätt och renhållning, <i>förslagsvis</i>	» 50,000	
c. Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	» 755,000	
d. Läkemedel, <i>förslagsvis</i>	» 210,000	
e. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, <i>förslagsvis</i>	» 587,500	
f. Diverse utgifter	» 23,000	
	Summa kronor	2,553,000

III. Sammanfattning.

J. Garnisonsavdelningarna	kronor	669,400
II. Sjukhuset i övrigt	»	2,553,000
		<hr/>
	Summa kronor	3,222,400

Statskontoret har anfört, att kostnaderna för förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården — av direktionen angivna till 587,500 kronor — med iakttagande av största sparsamhet borde kunna begränsas, förslagsvis till 525,000 kronor.

Departement-
schefen.

Med hänsyn till vad besparingssakkunniga föreslagit i fråga om detta anslag torde för nästa budgetår kostnadsminskningar kunna beräknas uppkomma. Medelsbehovet för garnisonsavdelningarna synes kunna uppskattas till 630,000 kronor, vilket belopp understiger det av direktionen beräknade med cirka 40,000 kronor men i varje fall överstiger det för innevarande budgetår uppförda beloppet med 148,000 kronor. Största delen av ökningen hänför sig till bränsle- och kostutgifterna.

Även för sjukhuset i övrigt torde bränslekostnaderna kunna beräknas till lägre belopp än direktionen angivit; en höjning av posten till bränsle, lyse och vatten med cirka 200,000 kronor synes vara tillräcklig. För kosthållet torde en ökning med allenast 90,000 kronor kunna beräknas. Även i fråga om andra poster torde lägre utgifter än de av direktionen beräknade kunna emotses; jag vill erinra om att de senaste årens anslag beräknats i avsaknad av erfarenhet i fråga om de verkliga utgifterna men att anslagsbelastningen under budgetåret 1940/41 numera ger en viss ledning för bedömandet. Omkostnaderna för sjukhuset i övrigt synes mig därför kunna beräknas till ett endast 232,000 kronor högre belopp än det nu uppförda eller till 2,480,000 kronor.

Omkostnadsanslaget, vilket enligt vad jag i det föregående förordat icke bör uppdelas, bör alltså uppföras med 3,110,000 kronor, innebärande en ökning med 380,000 kronor.

3. Förslagsanslaget till Serafimerlasarettet: Avlöningar.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Sedan den pågående om- och tillbyggnaden av den förutvarande ögonklinikbyggnaden vid serafimerlasarettet avslutats, komma de kirurgiska och neurokirurgiska klinikerna vid lasarettet att utökas. Med anledning härav ha bland annat 10 nya sjukskötersketjänster från och med innevarande budgetår uppförts i personalförteckningen. Medel för deras avlöande ha dock ännu icke inräknats i avlöningsstaten. För nästa budgetår har sjukhusdirektionen för avlöningar åt nämnda sjuksköterskor beräknat en höjning av förevarande anslagspost med 34,950 kronor. Direktionen upplyser, att den på förslag av vederbörande överläkare beslutat att icke omedelbart tillsätta den ena av de i anledning av kirurgiska klinikens utvidgning beräknade nya operations-sköterskorna, men anser, att befattningen dock tillsvidare bör kvarstå i personalförteckningen och anslaget av denna anledning ej heller minskas.

Befattningen som överläkare vid röntgenavdelningen är nu i avvaktan på översynen av personalorganisationen inrättad som extra ordinarie i lönegraden Eo 29. Förutnämnda besparingssakkunniga ha ansett befattningen böra överföras på ordinarie stat, vilket tillstyrkts av allmänna lönenämnden. Direktionen har i anslutning härtill uppräknat förevarande anslagspost med 10,716 kronor.

I övrigt har direktionen — förutom viss minskning till följd av de föreslagna besparingsåtgärderna — beräknat höjningar av anslagsposten med 2,187 kronor för avlöningsförhöjningar, 1,000 kronor för barntillägg samt 200 kronor för vikariatsersättningar och felräkningspengar. Vidare har direktionen föreslagit, att två sjukskötersketjänster, vilka i enlighet med beslut vid 1941 års riksdag indragits under innevarande budgetår, skola avföras ur personalförteckningen. (Kostnaderna för dessa sköterskors avlöande ha redan för löpande budgetår frånräknats anslagsposten.)

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. *Sjukhusdirektionen* har föreslagit överflyttning av specialisten i plastisk kirurgi från karolinska sjukhuset till lasarettet och höjning av befattningshavarens arvode med 2,000 kronor.

I lasarettets stat för budgetåret 1940/41 hade uppförts arvode till en specialist i plastisk kirurgi med 4,000 kronor. Därvid hade medgivits, att specialistens verksamhet kunde förläggas till kirurgiska kliniken vid karolinska sjukhuset eller därvarande garnisonsavdelning för kirurgiska fall. Detta hade snart befunnits önskvärt på grund av dåvarande förhållanden vid lasarettet. För budgetåret 1941/42 hade arvodet överförs till karolinska sjukhusets stat. Den plastiska kirurgien fyllde ett stort behov. Det antal platser, som vid karolinska sjukhuset kunnat ställas till förfogande för denna verksamhet, hade endast varit 9, vilket visat sig otillräckligt med hänsyn till de hjälpsökandes antal. Då inom kort den kirurgiska kliniken vid serafimerlasarettet finge sitt vårdplatsantal avsevärt ökat, gaves där möjlighet att ställa flera platser till förfogande än vid karolinska sjukhuset. Professorn Söderlund hade därför föreslagit, att specialistens verksamhet åter skulle förläggas till lasarettet och arvodet upptagas i dess avlöningsstat. Söderlund har även föreslagit höjning av arvodet. Direktionen anslöte sig till dessa förslag, dock med den begränsning att arvodet borde höjas med 2,000 kronor till 6,000 kronor.

Överläkaren, *professorn Hellström*, har i särskilt yttrande uttalat, att en särskild avdelning borde öppnas för den plastiska kirurgien, närmast genom ianspråktagande av den lediga delen av ögonkliniken. Det syntes för övrigt önskvärt, att specialisten kvarbleve vid det större sjukhuset.

Statskontoret har icke ansett sig kunna biträda direktionsens förslag om arvodets höjande, då arvodet fastställdes så sent som år 1940.

Direktionen har vidare, såsom i det följande (sid. 74 f.) skall beröras, räknat med ett från 3,800 kronor till 9,400 kronor höjt arvode för biträdande läkaren vid lasarettets röntgenavdelning. *Statskontoret* har härom anfört:

Från och med innevarande budgetår hade överläkarbefattningen vid röntgenavdelningen omändrats till en extra ordinarie befattning i 29 lönegraden.

Sedan denna chefsbefattning tillkommit, syntes det statskontoret tveksamt, om behov längre förefunnas av den biträdande läkarbefattningen vid avdelningen, vilken befattning till väsentlig del syntes ha varit motiverad ur undervisningssynpunkt. Därest det emellertid skulle anses nödvändigt, att en förstärkning av arbetskrafterna komme till stånd, ville statskontoret för sin del föreslå, att i stället för inrättande av sagda arvodesbefattning Kungl. Maj:ts medgivande utverkades för tillsättande från och med nästkommande budgetår av den i staten för innevarande budgetår uppförda nya — ännu obe-satta — förste underläkartjänsten vid röntgenavdelningen.

I enlighet med vad som beslutats år 1941 (se propositionen 1941: 74, sid. 60, och riksdagens skrivelse 1941: 281) har *direktionen* för nästa budgetår beräknat ett arvode av 9,400 kronor till biträdande överläkare vid neurokirurgiska avdelningen.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal *Sjukhusdirektionen* har begärt höjning av denna post med 125,000 kronor enligt följande sammanställning:

	Ökning eller minskning kronor
1. Utvidgning av kirurgiska och neurokirurgiska klinikerna	+ 82,515
2. Förändring av överläkartjänsten vid röntgenavdelningen till ordinarie medför ingen minskning, då lönen ej inräknats i den nuvarande anslagsposten.	
3. Nyanställning av 1 assistentsköterska (Eo 5) och 1 sköterskelev vid medicinska laboratorierna	+ 3,321
4. Utbyte av 1 fotografibitråde mot 1 sköterskebitråde vid röntgenavdelningen .	— 87
5. Nyanställning av 1 provsköterska vid neurologiska kliniken	+ 690
6. Inrättande av 2 nya andre eldarbefattningar (Eo 5)	+ 5,952
7. Nyanställning av 1 andre eldare (Ex 5) under $\frac{1}{4}$ år	+ 685
8. Utbyte av 1 första köksbitråde mot 1 köksbitråde och 1 första tvättbitråde mot 1 tvättbitråde	— 174
9. Anställande av ytterligare 1 telefonist (Eo 2)	+ 2,454
10. Förändringar i anslutning till de föreslagna besparingsåtgärderna	— 10,800
11. Förhöjning av ersättningar till sjuksköterskeskolor för tillhandahållande av elever (jfr sid. 56)	+ 4,455
12. Arvodesförhöjning åt springpojke	+ 360
13. Lön åt 1 städerska på patologiska avdelningen, övertagen vid övertagandet av denna verksamhet, vilken lön ej tidigare medräknats	+ 1,980
14. Avlöningsförhöjningar m. m.	+ 1,000
15. Vikariatsersättningar	+ 500
16. Överflyttning av »rörligt tillägg» åt vikarier från posten rörligt tillägg (jfr sid. 56 f.)	+ 26,000
17. Ökning för extra personal	+ 1,651
18. Numera obehövt arvode till sjukgymnaster för bitråde vid undervisningskurs bortgår	— 600
19. Barntillägg	+ 1,300
20. Nyanställning av 1 sköterskebitråde i stället för 1 sjuksköterska på ögonpolikliniken (jfr prop. 1941: 74, sid. 62)	+ 2,016
21. Tillägg av belopp, som bortgått genom avrundning av den nuvarande anslagsposten	+ 1,782
Summa	+ 125,000

Beträffande nedannämnda av dessa poster inhämtas av handlingarna bland annat följande:

1) Personalbehovet för dessa kliniker prövades vid 1941 års riksdag. *Direktionen* har vid förnyad granskning av personalorganisationen vid dessa kliniker funnit, att ytterligare en elev borde tilldelas kirurgiska klinikens nytillkommande operationsavdelning (eleven indroges vid kirurgiska polikliniken, se ovan), att en halvtidstjänst som kontorsbiträde i lönegrad Ex 4 borde inrättas till förstärkande av arbetskraften vid samma kliniks expedition, samt att ytterligare 3 provsköterskebefattningar vid neurokirurgiska klinikens operationsavdelning vore nödvändiga. De sistnämnda hade i tidigare planer beräknats, men av misstag blivit angivna som provelever, för vilka icke erlades något kontant arvode. *Direktionen* ämnade icke tillsätta den i staten nu uppförda förste underläkartjänsten vid röntgenavdelningen, förrän erfarenheten efter neurokirurgiska klinikens utvidgning gjorde det oundgängligt.

De sakkunniga ha icke ansett sig, innan verksamheten vid de utvidgade klinikerna kommit i gång, kunna uttala sig om personalbehovet. *Statskontoret* har förutsatt, att frågan om personalens storlek upptoges till behandling efter det tillräcklig erfarenhet vunnits, samt att i avvaktan härpå det ökade personalbehovet tills vidare tillgodosåges med tillfälligt anställd personal. Någon utökning av den vid 1941 års riksdag beslutade personalorganisationen vid klinikerna borde i varje fall icke nu vidtagas.

3) *Direktionen* förklarar sig icke kunna underlåta att taga hänsyn till den av klinikchefen särskilt framhållna bristen på assisterande laboratoriepersonal, vilken för närvarande bland annat gjorde det praktiskt omöjligt att ordna så, att laboratoriesköterska funnes tillgänglig annat än under en begränsad dagtjänsttid. För avhjälpande av denna brist skulle egentligen behövas 1 ordinarie sjuksköterska och 1 extra ordinarie assistentsköterska. Såsom ett provisorium ville *direktionen* dock inskränka sig till förslag om utökning med 1 extra ordinarie assistentsköterska och 1 sköterskeelev.

Enligt *statskontorets* mening måste den avsevärda nedgång, som under de senaste åren inträtt i besöksfrekvensen vid de medicinska och kirurgiska poliklinikerna, även ha medfört en minskning i arbetet å laboratorierna. Under sådana förhållanden funne sig *statskontoret* icke kunna tillstyrka en ökning av personalen därstädes.

5) På grund av det efter neurologiska klinikens utvidgning ökade arbetet vid klinikens behandlingsrum har *direktionen* funnit nödvändigt att som hjälp åt sköterskan anställa en provsköterska.

6) *Direktionen* har anfört, att ett betydande arbete med reparationer å olika slag av ledningar, hissar, inventarier m. m. kontinuerligt påvilade lasarettets maskinpersonal. I den mån detta arbete kunde utföras under maskinmästarens ledning och med fast anställd personal innebure detta bestämde fördelar i ekonomiskt avseende. *Direktionen* hade därför ansett sig böra anställa en extra eldare och hade vid sina anslagsberäkningar upptagit befattningen som extra ordinarie andre eldare i lönegrad Eo 5. Genom denna personalökning bleve det även möjligt att så ordna andre eldarnas tjänstgöring, att de i tur och ordning finge en verkstadsvecka. Detta vore av stor betydelse för rekrytering av förste eldarebefattningarna, bland vilka sedermera reparatörsbefattningarna i de flesta fall kunde rekryteras. Förste eldarna tjänstgjorde nämligen i stor utsträckning som biträdande reparatö-

rer. Direktionen hade vidare beräknat att kunna befordra en nu extra andre eldare till extra ordinarie.

Statskontoret har icke velat motsätta sig direktionens framställning.

7) På grund av vedeldningen erfordrades enligt *direktionen* för den kallare tiden av året ytterligare $\frac{1}{4}$ andre eldare i lönegrad Ex 5. *Statskontoret* har ansett förstärkningen av eldarpersonalen böra tillgodoses genom anställande av tillfällig personal.

9) Den starkt ökade telefontrafiken har enligt *direktionen* krävt utökning av antalet ledningar samt dubbelbemanning av telefonväxeln under den tid på dagen, då trafiken vore livligast, vilket nödvändiggjort anställande av ytterligare en telefonist. *Statskontoret* har ansett telefonisten tills vidare böra avlönas som extra tjänsteman.

Departementschefen.

I personalförteckningen för serafimerlasarettet böra följande ändringar vidtagas med anledning av de i det föregående förordade besparings- och rationaliseringsåtgärderna:

2 sjuksköterskor i A 7 föras på övergångsstat (ersättas med 2 kontorsbiträden i Eo 4).

2 förste vaktmästare i A 7 indragas (ersättas med 1 vaktmästare i A 5 och 1 kontorsbiträde i A 4).

1 vaktmästare i A 5 nyuppföres (ersätter 1 förste vaktmästare i A 7).

1 kameralbiträde i A 8 föres på övergångsstat.

1 kontorsbiträde i A 4 nyuppföres (ersätter 1 förste vaktmästare i A 7; befattningen hålles vakant tills vidare).

I enlighet med det i årets statsverksproposition framställda förslaget till tjänsteförteckningsrevision böra vidare första eldarna erhålla benämningen eldare av 1:a klass, maskinmästaren nedflyttas från lönegraden A 14 till maskinmästare av 2:a klass i lönegraden A 13 och maskinisten nedflyttas från lönegraden A 10 till maskinist av 2:a klass i lönegraden A 9. Maskinmästaren och maskinisten böra därför föras på övergångsstat, varjämte bör beträffande de nya tjänsterna anmärkas, att de icke skola tillsättas så länge de på övergångsstat förda befattningshavarna kvarstå i tjänst.

Jag tillstyrker även, att överläkaren vid röntgenavdelningen, vilken nu är uppförd som extra ordinarie tjänsteman i lönegraden Eo 29, uppföres som ordinarie i lönegraden A 29. Vidare böra på sätt direktionen anfört två nu till indragning bestämda sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 7 avföras ur personalförteckningen.

De ovan angivna förändringarna medföra för nästa budgetår en höjning av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med cirka 9,800 kronor. Med hänsyn till utvidgningen av neurokirurgiska och kirurgiska klinikerna torde vidare för anställande av 10 sjuksköterskor böra beräknas en ökning av omkring 35,000 kronor. I enlighet med direktionens förslag bör anslagsposten vidare för avlöningsförhöjningar m. m. höjas med omkring 3,400 kronor. Sammanlagt uppkommer alltså en ökning med i avrundat tal 48,000 kronor.

Arvodet till en specialist i plastisk kirurgi torde i enlighet med direktionens

förslag böra överföras från karolinska sjukhusets avlöningsanslag till lasarettets. Då specialistens verksamhet torde komma att ökas vid lasarettet, förordar jag direktionens förslag om höjning av hans arvode. I avbidan på närmare erfarenhet synes arvodet dock böra höjas endast med 1,000 kronor till 5,000 kronor. Biträdande läkaren vid röntgenavdelningen åtnjuter nu arvode dels med 3,800 kronor på lasarettets stat, dels med 5,600 kronor på karolinska institutets stat. Sistnämnda arvode torde såsom jag nedan kommer att föreslå böra bortgå. Då befattningen vore nödvändig för sjukvården, har direktionen föreslagit, att arvodet skulle överflyttas till lasarettets stat och där således utgå med 9,400 kronor. Jag vill biträda detta förslag men förutsätter i anslutning till vad direktionen anfört, att den förste underläkare, som enligt beslut vid 1941 års riksdag skulle nyanställas i samband med neurokirurgiska klinikkens utvidgning, icke tillsättes. För biträdande överläkare vid neurokirurgiska kliniken torde i överensstämmelse med tidigare beslut ett belopp av 9,400 kronor böra beräknas. För genomförande av den i årets statsverksproposition föreslagna arvodesregleringen torde arvodesposten böra uppräknas med 4,900 kronor. Den tidigare föreslagna sänkningen av kassakontrollantens arvode medför en minskning med 300 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde alltså böra ökas med *24,600 kronor*.

I fråga om anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal böra de ovan föreslagna besparings- och rationaliseringsåtgärderna medföra följande ändringar:

- 1 andre underläkare i Ex 22 indrages.
- 1 sjukgymnast i Ex 9 indrages.
- 2 kanslibiträden i Eo 7 indragas (ersättas med 2 e. o. kontorsbiträden).
- 4 kontorsbiträden i Eo 4 nyanställas (ersätta 2 e. o. kanslibiträden och 2 ordinarie sjuksköterskor).

Dessa förändringar utom utbytet av sjuksköterskor mot kontorsbiträden torde böra genomföras från och med nästa budgetår. Till följd härav uppkommer en minskning med omkring 11,300 kronor.

Mot de av direktionen föreslagna ökningarna och minskningarna av anslagsposten har jag i övrigt intet annat att erinra än att i anslutning till vad statskontoret anfört personalökningen vid medicinska laboratorierna synes kunna begränsas till en assistentsköterska och den nya telefonisten tills vidare böra anställas som extra. Anslagsposten torde därför böra beräknas till 1,120,000 kronor, innebärande en ökning med *120,000 kronor*.

För rörligt tillägg torde, då det nu uppförda beloppet enligt direktionens beräkningar är för högt, en ökning med endast *3,400 kronor* böra beräknas.

Anslaget bör således höjas med 196,000 kronor till 1,876,000 kronor. Det må anmärkas, att höjningen av pensionsavdragen från och med den 1 juli 1942 medför minskning av löneutgifterna.

4. Förslagsanslaget till Serafimerlasarettet: Omkostnader.

Sjukhusdirektionen har uppgjort följande förslag till omkostnadsstat för lasarettet för nästa budgetår:

Omkostnadsstat.

1.	Sjukvård m. m. åt personalen, <i>förslagsvis</i>	kronor	7,400
2.	Reseersättningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	500
3.	Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	430,800
4.	Övriga utgifter:		
	a. Inventariers underhåll och komplettering: löpande utgifter kronor 174,000		
	utgifter av engångskaraktär	30,000	» 204,000
	b. Tvätt och renhållning, <i>förslagsvis</i>	»	24,000
	c. Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	»	390,000
	d. Läkemedel, <i>förslagsvis</i>	»	140,000
	e. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, <i>förslagsvis</i>	»	251,000
	f. Ränta och amortering å lån hos pensionsstyrelsen	»	198,800
	g. Diverse utgifter	»	8,000
			Summa kronor 1,654,500

Sistnämnda belopp överstiger det för innevarande budgetår uppförda anslaget, 1,365,000 kronor, med 289,500 kronor och de verkliga utgifterna under det senast tilländalupna budgetåret, cirka 1,418,500 kronor, med 236,000 kronor.

Direktionen har beträffande anslagsberäkningarna för nästa budgetår anført bland annat:

På grund av ombyggnaden vid lasarettet vore anslaget för innevarande budgetår beräknat för ett mindre antal vårdplatser än vanligt. För nästa budgetår beräknade *direktionen* någon ökning av vårdplatsernas antal och följaktligen även av omkostnaderna.

Då *direktionen* såsom förut nämnts beslutat att vid lasarettet tillämpa samma kostordning som vid karolinska sjukhuset, uppkomme en besparing i utgifterna för kosthållet. *Direktionen* utginge därför från dagkostnaden under budgetåret 1940/41, 2 kronor 60 öre, minskad med 27 öre, eller 2 kronor 33 öre.

Lasarettets tidigare kontrakt om leverans av läkemedel hade av leverantören uppsagts och nytt avtal torde komma att medföra något mindre gynnsamma villkor än det gamla. Då därtill komme att läkemedelspriserna stigit avsevärt, hade *direktionen* icke vågat utgå från en lägre kostnad per underhållsdag än 84 öre för läkemedel.

Lasarettet hade nödgats övergå till vedeldning, vilket medförde i hög grad ökade utgifter för värme. Efter den neurokirurgiska klinikens ombyggnad, innefattande påbyggnad med 2 våningar, komme utgifterna för uppvärmningen att stiga. För gas beräknades förbrukningen öka med 20 procent, även beroende på gasens försämrade kvalitet. Förbrukningen av elektrisk energi beräknades stiga väsentligt sedan neurokirurgiska kliniken efter nu pågående ombyggnad kunnat taga sina nya lokaler i användning. Givetvis komme också förbrukningen av vatten att stiga både direkt och indirekt i fråga om tvätten på grund av kirurgiska och neurokirurgiska klinikernas utvidgning; *direktionen* beräknade en ökning med 20 procent.

I fråga om delposten inventariers underhåll och komplettering hade direktionen begränsat sig till att föreslå en av utvidgningen av kirurgiska och neurokirurgiska klinikerna betingad ökning av 8,500 kronor på anslagssumman för innevarande budgetår. Direktionen hyste den förhoppningen, att även för budgetåret 1942/43 skulle anvisas 30,000 kronor till fortsatt modernisering av utrustningen i lasarettets sjukrum. Direktionen hade trots ett par offentliga utbudanden icke lyckats finna köpare av de utrangerade sängarna till annat pris än för skrot.

Statskontoret har ansett frågan om anvisande av ytterligare medel till fortsatt modernisering av utrustningen å lasarettets sjukrum böra göras beroende av i vad mån en begränsning kunde ske av de av direktionen i särskild framställning beräknade kostnaderna — 280,000 kronor — för utrustning av de nya lokalerna vid lasarettets neurokirurgiska klinik samt operationsavdelningen å kirurgiska kliniken.

Såsom direktionen framhållit, måste utvidgningen av kirurgiska och neurokirurgiska klinikerna medföra ökning av omkostnaderna. Denna utgiftsstegring motväges endast i mindre grad av de besparingsåtgärder, som berörs i det föregående. Emellertid torde i avbidan på att erfarenhet vinnes beträffande omkostnadsökningen efter om- och tillbyggnadens fullbordande en viss återhållsamhet i anslagsberäkningarna vara motiverad. Ökningen av delposten till bränsle, lyse och vatten, vilken ökning utgör cirka 200,000 kronor av den till omkring 290,000 kronor beräknade anslagshöjningen, synes mig kunna begränsas till 130,000 kronor. Då jag i det följande ämnar föreslå anvisande av ett avsevärt anslagsbelopp för utrustning av de nya lokaler, som tillkomma genom om- och tillbyggnaden, anser jag mig icke kunna tillstyrka, att ett belopp av 30,000 kronor beräknas för fortsatt modernisering av sängutrustning m. m. vid lasarettet även för nästa budgetår. Även i fråga om andra poster i den av direktionen föreslagna omkostnadsstaten synes minskning kunna ske.

Under återopande av vad jag sålunda anført vill jag föreslå, att omkostnadsanslaget för nästa budgetår höjes med 170,000 kronor till 1,535,000 kronor.

5. Sammanfattning.

De ovan framställda förslagen innebära följande ändringar i jämförelse med medelsanvisningen för innevarande budgetår och de i riksstatsförslaget beräknade anslagsbeloppen:

	Anvisat för 1941/42	I riksstatsför- slaget beräk- nat för 1942/43	Av departe- mentschefen föreslaget för 1942/43
	kronor	kronor	kronor
Karolinska sjukhuset: Avlöningar	4,044,000	4,044,000	4,224,000
» » : Omkostnader	2,730,000	3,200,000	3,110,000
Serafimerlasarettet: Avlöningar	1,680,000	1,680,000	1,876,000
» » : Omkostnader	1,365,000	1,700,000	1,535,000
Summa kronor	9,819,000	10,624,000	10,745,000

Departementschefen.

Vid bedömning av statsverkets kostnader för nämnda sjukvårdsinrättningar måste hänsyn även tagas till inkomsterna därav. För innevarande budgetår äro dessa inkomster upptagna på riksstatens inkomstsida på följande sätt: inkomster vid karolinska sjukhuset 3,565,000 kronor, avgifter för kontroll å radiologiskt arbete 90,000 kronor och inkomster vid serafimerlasarettet 2,100,000 kronor.

Sjukhusdirektionen, vilken som förut nämnts ämnar höja vissa poliklinikavgifter och har för avsikt att utreda möjligheterna för ytterligare avgiftshöjningar, har för nästa budgetår beräknat inkomsterna vid karolinska sjukhuset på följande sätt:

Vårdavgifter för intagna patienter:

för 315 platser, disponerade av Stockholms stad	kronor	1,559,000	
för 110 platser, disponerade av Stockholms län	»	435,000	
för 97 allmänna platser vid psykiatriska kliniken	»	75,000	
för 264 allmänna platser å sjukhuset i övrigt	»	575,000	
för 123 hel- och halvskilda platser	»	550,000	
för 338 platser för Stockholms garnison	»	0	
för 14 platser å sjukavdelning för elever	»	0	kronor 3,194,000
Summa 1,247 platser			

Vårdavgifter för polikliniskt behandlade patienter

kronor 450,000

Ersättningsmedel:

för privatpatienter	kronor	50,000	
ersättning för sällskap	»	1,000	
ersättning för åt personal tillhandahållna naturaförmåner (den del av hyresersättningen, som skall gottgöras statens allmänna fastighetsfond, ej medräknad)	»	450,000	
ersättning för läkarintyg	»	8,000	» 509,000
<i>Avgifter för kontroll å radiologiskt arbete</i>	»	100,000	

Övriga inkomster:

försålt köksavfall, lump, skrot m. m.	»	5,000	
			Summa kronor 4,258,000

Stadens medelkostnad under år 1940 för sina på flera specialavdelningar uppdelade sjukvårdsinrättningar utgjorde 13 kronor 4 öre för vård dag och vårdplats. För nästa budgetår beräknade direktionen denna medelkostnad — på vilken stadens bidrag grundades — till 15 kronor. Motsvarande belopp utgjorde för landstingets del 10 kronor 73 öre och 12 kronor.

Inkomsterna vid serafimerlasarettet har direktionen för nästa budgetår beräknat på följande sätt:

Sjukvårdsavgifter:

enligt fastställda dagavgifter	kronor	715,000
» avtal med Stockholms stad	»	629,900
» » » Stockholms läns landsting	»	486,500

Bidrag till förräntning och amortering av ombyggnadslån:	
från staden	kronor 42,200
» landstinget	» 21,900
Poliklinikavgifter	» 225,000
Ersättningsmedel:	
för privatpatienter vid röntgenavdelningen m. m.	» 14,000
stadens anslag till poliklinik m. m.	» 21,500
Ersättning för naturaförmåner åt personal (utom hyresersättning)	» 115,000
Ersättning för läkarintyg	» 10,000
Räntemedel att levereras av stiftelsen Serafimerlasarettet	» 36,000
Övriga inkomster (köksavfall, lump o. d.)	» 5,000
	<hr/> Summa kronor 2,322,000

Att inkomsterna beräknades till högre belopp än för innevarande budgetår, berodde väsentligen på det emotsedda fulla utnyttjandet av lasarettets vårdplatser. Å andra sidan hade inkomsterna av poliklinikverksamheten till följd av den minskade patienttillströmningen avsevärt minskats. Därvid hade direktionen ändock inberäknat höjning av vissa poliklinikavgifter.

Statsverkets nettoutgifter för karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet skulle med utgångspunkt från ovan angivna beräkningar av utgifterna och de av direktionen kalkylerade inkomsterna för nästa budgetår utgöra respektive 3,076,000 kronor och 1,089,000 kronor. De under åttonde huvudtiteln beräknade utgifterna för garnisonssjukvården i Stockholm skulle för nästa budgetår uppgå till omkring en miljon kronor, vilken utgift icke motväges av inkomster.

III. Förslagsanslaget till Karolinska mediko- kirurgiska institutet: Avlöningar.

Detta anslag är nu uppfört med 783,500 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat jämte därtill hörande bestämmelser finnas införda på sid. 435 ff. i statsliggaren.

Kanslern för rikets universitet har hemställt om höjning av anslaget med i runt tal 6,100 kronor. Följande förändringar i anslaget ha föreslagits:

	Ökning eller minskning kronor
1. Arvode åt överläkaren vid serafimerlasarettets röntgenavdelning för undervisning i röntgendiagnostik	+ 3,000
2. Arvodet till biträdande läraren-läkaren vid lasarettets röntgeninstitut frånräknas	- 5,600
3. Arvoden till laboratorerna vid karolinska sjukhusets centrallaboratorier för undervisning i kliniska laborationsmetoder	+ 3,000
4. Kontorsbiträdesbefattning vid kamrerarexpeditionen ombildas till kanslibitradestjänst	+ 519
5. Nyinrättande av en ordinarie vaktmästarbefattning vid rättsmedicinska institutionen	+ 3,495
6. Kostnad för vaktmästargöromål vid rättsmedicinska institutionen frånräknas	- 2,100
7. Bidrag till avlöande av ett kanslibitråde vid serafimerlasarettet	+ 3,711
	<hr/> Nettoökning 6,025

Beträffande dessa frågor inhämtas av handlingarna i ärendet bland annat följande:

Röntgenundervisningen. *Kanslern* har anfört bland annat:

Vid karolinska sjukhusets tillkomst hade bland annat den ena av serafimerlasarettets två medicinska kliniker och professuren i röntgendiagnostik överflyttats dit. Under 6-månaderstjänstgöringen på den medicinska kliniken skulle de studerande genomgå den obligatoriska översiktskursen i röntgendiagnostik. De studerande, som fullgjorde tjänstgöring vid lasarettets medicinska klinik, kunde emellertid på grund av avståndet mellan de båda sjukhusen näppeligen hänvisas till röntgenkurs på karolinska sjukhuset. Icke heller hade professorn i röntgendiagnostik, som vore föreståndare även för lasarettets röntgenavdelning, ansetts böra meddela undervisning vid en sjukhusavdelning, där han icke deltog i sjukvårdsarbetet. På grund härav hade det ansetts nödvändigt att, med anlitande av docentstipendiefondens medel, provisoriskt anordna översiktskurser i röntgendiagnostik även vid lasarettet.

Då behovet av dylik undervisning komme att kvarstå, så länge den ena medicinska kliniken vore förlagd till lasarettet, måste man söka åstadkomma en anordning av permanent natur. Den rationellaste lösningen syntes vara att, som lärarkollegiet vid institutet föreslagit, ålägga överläkaren vid lasarettets röntgenavdelning (lönegrad Eo 29) att övertaga *dels* de obligatoriska översiktskurserna i röntgendiagnostik för de medicine kandidater, vilka fullgjorde sin tjänstgöring i medicin på lasarettet, *dels ock* — för att kunna utnyttja patientmaterialet och apparaturen på lasarettet — lämplig del av undervisningen vid de frivilliga kurser i ämnet, vilka de flesta av de blivande läkarna plägade genomgå mot slutet av studietiden. Den närmare regleringen av undervisningen torde böra verkställas av kanslern. Vid överläkartjänstens tillsättning borde institutets lärarkollegium erhålla medinflytande. Det av lärarkollegiet föreslagna arvudet, 3,000 kronor, syntes skäligt.

På institutets avlöningsstat funnes upptaget ett arvode av 5,600 kronor åt en biträdande lärare och läkare vid lasarettets röntgeninstitut. Denne befattningshavare hade tidigare haft till uppgift att gå professorn tillhanda vid undervisningen och skötseln av institutet samt att under professors ledighet utan särskild ersättning förestå institutet. Efter professors överflyttning till karolinska sjukhuset hade den biträdande läraren övergått till att uteslutande tjänstgöra som biträdande läkare. Under sådana omständigheter syntes det ej påkallat, att något arvode åt honom utginge å institutets stat. Av det härigenom lösgjorda beloppet skulle 3,000 kronor behöva tagas i anspråk som arvode åt överläkaren vid lasarettets röntgenavdelning för nyssnämnda undervisning. Återstoden syntes lämpligen böra disponeras för nedan berörda undervisning i kliniska laborationsmetoder.

Statskontoret har ansett sig icke böra motsätta sig kanslerns framställning men föreslagit, att överläkarens arvode bestämmes till allenast 2,600 kronor.

Undervisningen i fråga skulle genom överflyttningen bli ofrånkomlig vid såväl serafimerlasarettet som karolinska sjukhuset. Detta förhållande syntes ha beaktats vid uppförandet å extra ordinarie stat av överläkartjänsten vid lasarettets röntgenavdelning (propositionen 1941: 74, sid. 57) och hade åberopats såsom skäl för överläkarens lönegradsplacering. Det torde under

sådana omständigheter ligga nära till hands att förutsätta, att fullgörandet av ifrågakommande undervisningsskyldighet — liksom för den extra kliniske laboratorn vid serafimerlasarettet — inginge bland befattningshavarens normala till tjänsten hörande arbetsuppgifter. Enligt gällande reglementsbestämmelser syntes dock, såvitt frånginge av handlingarna i ärendet, dylik undervisningsskyldighet icke kunna anses åvila befattningshavaren. I betraktande härav ansåge sig statskontoret — som ifrågasatte, om icke i varje fall vid inträffande ledighet å befattningen ändring i berörda avseende borde komma till stånd — icke böra motsätta sig ett tillmötesgående av framställningarna. Arvodet till överläkaren, vilket vore avsett för vartannat år en obligatorisk och två frivilliga kurser samt vartannat år två obligatoriska och två frivilliga kurser, syntes dock böra bestämmas till 2,600 kronor årligen för en obligatorisk och två frivilliga kurser.

Sjukhusdirektionen har anfört:

Ifrågavarande läkarebefattning, som vore nödvändig för sjukvården, hade varit förenad med tilläggsarvode å 3,800 kronor från lasarettets stat. Direktionen hade ansett sig böra räkna med att kanslerns förslag komme att bifallas och hade fördenskull i sina statberäkningar för budgetåret 1942/43 upptagit ett arvode av 9,400 kronor till en biträdande läkare vid röntgenavdelningen. Direktionen ville i detta sammanhang nämna sin avsikt att icke tillsätta den i stat för innevarande budgetår uppförda nya förste underläkartjänsten vid röntgenavdelningen förr än erfarenheten efter neurokirurgiska klinikens utvidgning visat, att behov av tjänsten vore oundgängligt.

U n d e r v i s n i n g i k l i n i s k a l a b o r a t i o n s m e t o d e r.
Kanslern har anfört bland annat:

I den undervisning, som meddelades å de medicinska klinikerna, inginge som ett viktigt led undervisningen i kliniska laborationsmetoder och handledningen av klinikernas laboratoriearbeten. Vid lasarettet omhänderhades denna undervisning av en på institutets stat med ett arvode av 7,500 kronor upptagen extra klinisk laborator.

Vid karolinska sjukhusets centrallaboratorier funnes 3 laboratorbefattningar på sjukhusets stat, envar med ett arvode av 7,500 kronor. Enligt gällande reglemente för sjukhuset ålåge det laboratorerna att biträda vid handledningen av medicine studerande men denna handledning kunde näpeliggen anses omfatta undervisning motsvarande den som meddelades av laboratorn vid lasarettet. Då de på karolinska sjukhusets medicinska klinik tjänstgörande kandidaterna nödvändigtvis behövde erhålla dylik undervisning, hade klinikchefen överenskommit med de kliniska laboratorerna, att dessa såsom en provisorisk åtgärd och mot ersättning från vissa medel skulle meddela på området erforderlig undervisning. För att erhålla garantier för att dylik undervisning för framtiden skulle kunna erhållas torde det bli nödvändigt att uttryckligen ålägga laboratorerna dylik undervisning, envar inom den del av ämnet, som hänförde sig till det av honom ledda laboratoriet, samt att såsom en konsekvens härav tillerkänna dem arvode på institutets stat.

Lärarkollegiet hade föreslagit ett årligt arvode av 2,000 kronor till envar av de tre laboratorerna. Det syntes tvivelaktigt, huruvida den laboratorerna åvilande egentliga undervisningen (utöver handledningen) kunde an-

ses motivera ett arvode av denna storlek. Likaledes syntes osäkert, huruvida undervisningsbördan bleve lika stor för alla laboratorerna. Det syntes försvarligt att tills vidare beräkna ersättningen för hela denna undervisning till sammanlagt 3,000 kronor. De akademiska myndigheterna borde få ett visst medinflytande över tillsättningen av laboratorstjänsterna.

Statskontoret (jämför nedan) har i utlåtande den 27 oktober 1941 ansett sig icke böra motsätta sig ett tillmötesgående av framställningen. Ämbetsverkets uttalande är av enahanda innehåll som i fråga om förutnämnda arvode åt röntgenöverläkaren, dock att statskontoret icke framställt någon erinran mot det här ifrågavarande arvodesbeloppets storlek.

Sjukhusdirektionen har tillstyrkt ett arvode av 1,900 kronor till envar av laboratorerna:

Direktionen hade bemyndigats att tills vidare intill dess frågan om laboratorernas avlönings- och tjänstgöringsförhållanden blivit i vederbörlig ordning prövad, dock högst intill utgången av juni 1942, medgiva laboratorerna i fråga rätt att under kontroll av vederbörande överläkare och mot den ersättning till sjukhuset, som direktionen bestämde, utföra enskilda undersökningar och prov på sjukhusets laboratorier samt uppbära härav inflytande ersättning.

Direktionen funne det vara riktigt, att undervisningsarvoden till belopp av 2,000 kronor utginge till envar av dessa laboratorer och hade under sådan förutsättning icke något att erinra mot att föreskrift meddelades om att lärarkollegiets yttrande skulle inhämtas, innan dessa befattningar tillsattes.

I samband därmed ville direktionen uttala, att från sjukhuset utgående arvode till laborator vid sjukhusets centrallaboratorier, 7,500 kronor, jämte honom tillkommande undervisningsarvode från institutets stat syntes sammanlagt böra uppgå till samma belopp, som i allmänhet tillkomme biträdande läkare vid sjukhusets polikliniker eller 9,400 kronor. Oberoende härav syntes ovannämnda bemyndigande för direktionen att medgiva laboratorerna rätt att utföra enskilda undersökningar på sjukhusets laboratorier böra få fortsatt giltighet.

I utlåtande den 2 mars 1942 har *statskontoret* yttrat:

Ämbetsverket hade i utlåtande över läkarutbildningssakkunnigas utredning och förslag angående läkarutbildningen uttalat, att det borde eftersträvas, att kursverksamheten i möjligaste mån inordnades i heltidsanställda lärares och läkares ordinarie arbetsuppgifter på sådant sätt, att särskilda tilläggsarvoden kunde undvikas. Vidare erinrades, att statskontoret tidigare ställt sig avvisande till förslaget om medgivande för laboratorerna att utföra enskilda undersökningar å sjukhuset. Därest Kungl. Maj:tt skulle finna skäl tillmötesgå kanslerns framställning, syntes laboratorerna i vart fall icke böra medgivas rätt att på sjukhusets laboratorier utföra enskilda undersökningar.

Kontorsbiträdet på kamrerarexpeditionen. *Lärarkollegiet* har anfört bland annat:

Kontorsbiträdet vore sedan länge kamrerarens enda biträde. Göromålen på kontoret, vilket även omhändertog bokföringen och kassarörelsen för

tandläkarinstitutet, hade med åren ökat betydligt. Kontorsbiträdet utförde till stor del kamrerargöromål och överhuvudtaget kvalificerade göromål, vilka förutsatte en utbildning, som inom statsförvaltningen i allmänhet krävdes av befattningshavare i kanslibiträdes eller högre löneställning. Det hade varit svårt att vid behov anskaffa vikarier för kontorsbiträdet. I samband med nuvarande innehavarens pensionering borde tjänsten från och med nästa budgetår förändras till kanslibiträdesbefattning.

Kanslern har funnit uppflyttningen synnerligen väl motiverad. *Statskontoret* har, med hänsyn till befattningshavarens kvalificerade arbetsuppgifter, funnit bärande skäl föreligga för en uppflyttning från 4 till 7 lönegraden. I avvaktan på en eventuell omläggning av medelsförvaltningen vid instituten torde emellertid befattningen böra uppföras på extra ordinarie stat (Eo 7).

Vaktmästare vid rättsmedicinska institutionen. *Kanslern* har anfört bland annat:

Vid rättsmedicinska institutionen hade hittills icke varit anställd någon ordinarie vaktmästare. För bestridande av vaktmästargöromål vid institutionen vore nu anvisat ett belopp av 2,100 kronor, därav 1,500 kronor avsåges för avlönande av ett vaktmästarbiträde och återstoden, 600 kronor, för städning. Vaktmästargöromålen i samband med de rättsmedicinska obduktionsövningarna, vilka vore förlagda till lasarettets patologiska avdelning, hade dock fullgjorts av en från patologiska institutionen till lasarettet överflyttad vaktmästare E. Strömberg, vilken redan före överflyttningen gått rättsmedicinska institutionen till handa och för sitt biträde beretts vissa förmåner i fråga om bostad m. m.

Lärarkollegiet hade meddelat, att det visat sig att Strömberg icke kunat medhinna att jämte sina åligganden i lasarettets tjänst även biträda vid de rättsmedicinska obduktionsövningarna (han biträdde också vid obduktionerna på garnisonssjukhuset). Då det icke vore rimligt att överföra Strömbergs arbete på det lågt avlönade vaktmästarbiträdet, hade kollegiet anhållit om anställande av en ordinarie vaktmästare i A 7 vid rättsmedicinska institutionen.

Kanslern biträdde kollegiets hemställan. Med hänsyn till de särskilda kvalifikationer, som måste ställas på vaktmästaren, torde tjänsten böra placeras i 7 lönegraden. Vid bifall härtill skulle arvudet åt vaktmästarbiträdet, 1,500 kronor, bortfalla. De för städning avsedda medlen borde överföras till materielanslaget och tilldelas rättsmedicinska institutionen.

Statskontoret har ansett det vara tillräckligt, att ett belopp av 1,500 kronor anvisades för de ifrågavarande vaktmästargöromålens bestridande.

Ämbetsverket hade i ett tidigare utlåtande uttalat, att under de dagar, då obduktionsövningar förekomme, full sysselsättning syntes kunna beredas en vaktmästare vid institutionen i fråga, men att det däremot vore i hög grad tveksamt, om under mellanliggande dagar och i all synnerhet under de sex månader av året, under vilka sådana övningar icke ägde rum, ett ofrånkomligt behov av en vaktmästare med heltidstjänstgöring kunde anses föreligga. Under sådana omständigheter syntes det icke kunna ifrågakomma att inrätta en ordinarie eller extra ordinarie vaktmästarbefattning vid institutionen. I stället borde medel anvisas såsom arvode åt en vakt-

mästare för biträde vid göromål, föranledda av de vid institutionen förekommande obduktionerna. För detta ändamål borde med hänsyn till omfattningen och arten av arbetsuppgifterna ett belopp av 1,500 kronor årligen anvisas. Då det för städning disponerade beloppet å 600 kronor borde överföras till materielanslaget, borde för bestridande av kostnaderna för sagda vaktmästarhjälp äskas en förstärkning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med (1,500 — 600 =) 900 kronor.

Kanslibiträde vid serafimerlasarettet. Från institutets anslagspost till avlöningar till ordinarie tjänstemän skall lasarettet tillföras 3,711 kronor såsom bidrag till avlöande av ett kanslibiträde. Detta belopp har icke inräknats i den nuvarande anslagsposten.

Departement-
schefen.

På grund av överflyttningen av professorn i röntgendiagnostik från serafimerlasarettet till karolinska sjukhuset synes det ofrånkomligt, att undervisning i röntgendiagnostik anordnas vid lasarettet för de studerande, som fullgöra tjänstgöring vid lasarettets medicinska klinik. Jag tillstyrker därför universitetskanslerns förslag att för ändamålet anvisas ett särskilt arvode, avsett för överläkaren vid lasarettets röntgenavdelning. Den närmare regleringen av undervisningen samt dess fördelning mellan professorn och överläkaren torde böra ankomma på kanslern. Arvodets storlek torde böra bestämmas till det av statskontoret föreslagna beloppet, 2,600 kronor. Likaledes förordar jag, att i enlighet med kanslerns förslag ett arvodesbelopp av 3,000 kronor anvisas för undervisning i kliniska laborationsmetoder vid karolinska sjukhuset. Jag anser mig icke i detta sammanhang böra ingå på statskontorets med anledning av läkarutbildningssakkunnigas betänkande gjorda uttalande. Laboratorernas rätt att utföra enskilda undersökningar torde böra bibehållas tills vidare under nästa budgetår. Då ett arvode av 5,600 kronor nu finnes uppfört i institutets stat för biträdande lärare och läkare vid röntgeninstitutet å lasarettet medför vad jag nu föreslagit icke någon ändring i vederbörande arvodesposts storlek.

Mot förslaget att uppflytta kontorsbiträdesbefattningen på institutets kamrerarkontor till kanslibiträdestjänst har jag intet att erinra. Befattningen bör dock på sätt statskontoret anfört tills vidare inrättas såsom extra ordinarie.

De speciella och krävande arbetsförhållandena på rättsmedicinska institutionen motivera enligt min mening, att vid densamma, på sätt kanslern föreslagit, inrättas en vaktmästarbefattning i 7 lönegraden. Befattningen torde tills vidare böra uppföras på extra ordinarie stat.

I anslutning till vad i årets statsverksproposition under rubriken För flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslagits böra vissa arvoden vid institutet uppräknas. På grund härav bör den i institutets avlöningsstat under rubriken I. Professorer och lärare m. fl. uppförda arvodesposten höjas med 3,000 kronor.

Vad jag ovan föreslagit medför att den i institutets avlöningsstat under rubriken II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m. uppförda anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör minskas med kostnaden för ett kontorsbiträde, cirka 3,700 kronor. Å andra sidan bör i enlighet med vad kanslern anfört posten ökas med samma belopp till följd av att institutets bidrag till avlöning åt ett kanslibitråde vid lasarettet icke inräknats i den nuvarande posten. I personalförteckningen för samma tjänstemän bör i anslutning till den tjänsteförteckningsrevision, som föreslagits i årets statsverksproposition, 1 vaktmästare på kansliet i lönegraden A 7 nedflyttas till expeditionsvakt i lönegraden A 5. Den nuvarande vaktmästaren bör överföras på övergångsstat och i fråga om den nya befattningen bör anmärkas, att den icke skall tillsättas, som länge vaktmästaren kvarstår i tjänst. Vidare bör maskinisten benämnas maskinist av 2:a klass. Enligt vad jag ovan föreslagit bör även 1 kontorsbiträde på kamrerarexpeditionen utgå.

Den under sistnämnda rubrik uppförda arvodesposten bör för genomförande av arvodesregleringen höjas med 100 kronor.

Anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal bör ökas dels enligt det ovanstående med avlöningen åt ett extra ordinarie kanslibitråde, 3,300 kronor, och avlöningen åt en vaktmästare vid rättsmedicinska institutionen, 3,300 kronor, varifrån dock bör dragas det nu för vaktmästargöromålen avsedda beloppet av 1,500 kronor, dels ock med 400 kronor för arvodesregleringen. Posten bör alltså höjas med 5,500 kronor.

Avlöningsanslaget torde således böra ökas med sammanlagt 8,600 kronor till 792,100 kronor. Beträffande de olika anslagsposternas storlek hänvisas till det följande. Pensionsavdragen komma att ökas från och med den 1 juli 1942, men denna omständighet torde icke behöva inverka på anslagsberäkningarna.

IV. Nybyggnad för karolinska institutets teoretiska institutioner.

I detta sammanhang får jag erinra, att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition under kapitalbudgeten, Statens allmänna fastighetsfond (bilaga 6, punkt 2) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till Nybyggnad för de teoretiska institutionerna m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet beräkna för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor. Vid anmälan av detta ärende erinrade jag, att byggnadsfrågan blivit föremål för granskning av 1940 års civila byggnadsutredning. Jag förklarade mig vidare ha erfarit, att byggnadsutredningens granskning komme att slutföras inom sådan tid,

att förslag rörande anslag till byggnadsföretaget, vars utförande av olika skäl icke borde uppskjutas, syntes kunna framläggas för 1942 års riksdag.

Civila byggnadsutredningens yttrande i byggnadsfrågan avgavs den 25 februari 1942, varefter kanslern för rikets universitet efter hörande av lärarrådet vid karolinska institutet avgivit utlåtande i ärendet den 31 mars 1942. Lärarrådets och kanslerns yttranden utmynna i hemställan om uppskov med byggnadsfrågans avgörande. Ärendet tarvar enligt min uppfattning ytterligare beredning. Jag erinrar i detta sammanhang, att enligt mellan kronan och Stockholms stad träffad överenskommelse skall staden senast den 1 januari 1948 få disponera över institutets nuvarande tomtområde. Jag har emellertid från sakkunnigt håll inhämtat, att institutets utflyttning till Norrbackaområdet torde kunna vara verkställd till nämnda dag, även om byggnadsarbetet icke påbörjas förrän sommaren 1943. Vid nu angivna förhållanden saknar jag anledning tillstyrka, att medel för byggnadsföretagets igångsättande äskas redan av innevarande års riksdag. Frågan om särskilt anslag för detta ändamål har alltså förfallit för denna riksdag.

V. Reservationsanslaget till Serafimerlasarettet: Vissa om- och tillbyggnadsarbeten för anordnande av en neurokirurgisk klinik m. m.

a) Anslagsfrågans tidigare behandling.

Serafimerlasarettets ögonklinik överflyttades den 1 januari 1941 till karolinska sjukhuset. Enligt uppgjord plan skulle den sålunda lediga klinikbyggnaden användas för utvidgning av lasarettets kirurgiska och neurokirurgiska kliniker.¹ En förutsättning härför var, att medel anvisades för utförandet av vissa ombyggnadsarbeten m. m. För täckande av en del av kostnaderna för dessa arbeten ha Stockholms stad och Stockholms läns landsting, vilka äro medintressenter i lasarettet, beviljat anslag av respektive 100,000 kronor och 54,625 kronor.

I skrivelse den 4 mars 1939 anförde sjukhusdirektionen, att utökningen av den kirurgiska kliniken icke erfordrade större ändringar men att ändringsarbetena för neurokirurgiska klinikens behov, vilka bland annat innefattade tillbyggnad av en våning och uppförande av ny vindsvåning, enligt ett av arkitekten G. Birch-Lindgren år 1937 upprättat förslag beräknades draga en kostnad av 395,000 kronor. Härtill borde för utrustning av de båda klinikernas nya lokaler läggas 75,000 kronor; emellertid hade några detaljerade beräkningar av utrustningskostnaderna ej verkställts.

I skrivelse den 14 oktober 1939 angående anslag till ombyggnaden meddelade direktionen, att Birch-Lindgren reviderat kostnadsberäkningarna och

¹ Neurokirurgiska kliniken utgör nu del av kirurgiska kliniken.

angivit byggnadskostnaden till ett 47,000 kronor högre belopp eller 442,000 kronor.

I proposition till 1940 års lagtima riksdag förordades uppskov med ögonklinikens bortflyttning från lasarettet. Riksdagen ansåg emellertid, att överflyttningen borde ske tidigare än i propositionen angivits. Ordmandet av neurokirurgiska klinikens lokalfråga borde därför kunna ske relativt snart och vid en tidpunkt, då behov av arbetstillfällen kunde visa sig vara för handen. I så fall kunde Kungl. Maj:t av för arbetslöshetens bekämpande avsedda medel ställa anslag till ombyggnaden till förfogande.

Med anledning härav hemställde direktionen i skrivelse den 27 juni 1940, att anslag till byggnadsarbetena måtte anvisas. Därvid överlämnade direktionen en delvis justerad plan för ombyggnaden, vilken enligt av Birch-Lindgren verkställd kostnadsberäkning skulle medföra en kostnad av 495,000 kronor jämte 75,000 kronor för utrustning.

I utlåtande över framställningen förklarade 1940 års civila byggnadsutredning sig i brist på byggnadsbeskrivning icke kunna ingå på granskning av ombyggnadens allmänna standard. Lärarkollegiet vid karolinska institutet framhöll i utlåtande över direktionens anslagsäskanden beträffande serafimerlasarettet för budgetåret 1941/42 bland annat, att den långa väntetiden vid neurokirurgiska kliniken och det oeftergivliga behovet av fler vårdplatser för undervisningen på kirurgiska kliniken krävde ombyggnadens snara utförande.

Med hänsyn till ytterligare prisstegringar infordrades nya kostnadsberäkningar. Enligt av Birch-Lindgren den 25 januari 1941 verkställda beräkningar skulle kostnaderna för byggnadsarbetena uppgå till 790,000 kronor. Kostnaderna för utrustning beräknades den 30 januari 1941 av t. f. sysslomannen vid lasarettet till 112,500 kronor.

Med anledning härav framhöll byggnadsstyrelsen i utlåtande den 18 februari 1941, att det nu framlagda byggnadsförslaget innebure en till följd av framställda önskemål verkställd omarbetning av det tidigare förslaget, varigenom detta fördyrats med cirka 210,000 kronor. På anmodan hade direktionen föreslagit besparingar i programmet till ett belopp av 60,000 kronor. Kostnaderna för det sålunda begränsade byggnadsförslaget beräknade byggnadsstyrelsen till 680,000 kronor.

Som förklaring till byggnadsprogrammets utökning anförde föreståndaren för neurokirurgiska avdelningen, professorn H. Olivecrona bland annat, att under de år, som gått sedan de första ritningarna utförts, neurokirurgien genomgått en snabb utveckling. Det försämrade statsfinansiella läget hade också krävt personalbesparande ändringar. Vissa nackdelar hos det tidigare förslaget hade vidare ansetts böra undanröjas.

I propositionen 1941:109 äskades anslag till ombyggnaden. Därvid anförde jag bland annat:

Ett förnyat övervägande av frågan påkallades av att de kostnads kalkyler, varpå 1940 års lagtima riksdag grundat sitt beslut, varit så löst grundade. Huru länge lasarettet skulle komma att upprätthållas vore ovisst men åtminstone ett tjugotal år till kunde beräknas. Ur ekonomiska synpunkter syntes därför hinder icke möta att vid lasarettet utföra erforderliga nyanläggningsarbeten under förutsättning dock, att dessa icke droge kostnader, som med hänsyn till den återstående nyttjandetiden kunde te sig oproportionerligt höga. En nybyggnad för neurokirurgiska kliniken kunde också tillgodoses genom nybyggnad vid karolinska sjukhuset. Med de utgångspunkter vad beträffade kostnaderna vid ett genomförande av det ena eller andra alternativet och lokalernas varaktighet, som föreläge, hade jag dock funnit en lösning i anslutning till direktionens förslag vara att föredraga. Det vore anmärkningsvärt, att den ursprungligen framlagda utredningen icke givit en riktig uppfattning om medelsbehovet. Emellertid tillstyrkte jag, att direktionens förslag i huvudsak genomfördes, men utginge givetvis från att byggnadskostnaderna så långt detta vore möjligt begränsades. Statens kostnader för byggnadsarbetena beräknades till 680,000 kronor, minskat med stadens och landstingets bidrag 154,625 kronor, eller i runt tal 525,000 kronor. Kostnaderna för utrustning torde få bestridas från lasarettets omkostnadsstat. Endast den oundgängligen erforderliga utrustningen borde anskaffas.

Jag underströk civila byggnadsutredningens uttalande om byggnadsstandardens anpassning efter det statsfinansiella läget och utgick från att de besparingsmöjligheter, som härutinnan kunde föreligga, skulle vid byggnadsföretagets genomförande iakttagas. Då det emellertid icke läte sig göra att på detta stadium avgöra, om härigenom någon ytterligare besparing kunde ernås, hade jag icke ansett mig böra mer än redan skett begränsa anslagsmedlen.

Riksdagen (skrivelsen nr 206) anvisade det äskade reservationsanslaget av 525,000 kronor å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41. Mot det äskade anslaget storlek hade riksdagen icke funnit något att erinra. Därest Kungl. Maj:t emellertid efter verkställd undersökning skulle finna, att en ändamålsenligare lösning av byggnadsfrågan — såsom av besparingsberedningen ifrågasatts — stode att vinna genom en förläggning av neurologiska och neurokirurgiska klinikerna till karolinska sjukhuset, varvid en garnisonsavdelning skulle bortflyttas därifrån, torde Kungl. Maj:t äga rätt att beträffande det anvisade anslagsbeloppet vidtaga de dispositioner, som kunde bli nödvändiga för genomförande av sistnämnda förslag.

Sedan besparingsberedningen meddelat, att beredningen icke hade för avsikt att framlägga något förslag angående neurokirurgiska klinikens byggnadsfråga, har Kungl. Maj:t den 4 juli 1941 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att ombesörja byggnadsarbetena i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats.

b) Ytterligare anslag till byggnadsarbetena.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 2 februari 1942 hemställt om anvisande på tilläggsstat II för innevarande budgetår av ytterligare 53,000 kronor till byggnadsarbetena. Härav belöper ett belopp av 33,000 kronor på

vissa kostnader, som icke tidigare kunnat förutses (reparationer, prisstegringar m. m.), medan återstoden, 20,000 kronor, avser isolering av ett laborationsrum. Av skrivelsen inhämtas bland annat:

Arbetena hade igångsatts i september 1941. Emellertid hade det vid arbetenas utförande visat sig, att vissa kostnader uppstått, vilka icke kunnat förutses vid upprättandet av förslaget till arbetena. Sålunda hade vissa träbjälklag, som förutsattes kvarbli vid påbyggnaden, befunnits så angripna av röta, att de i stor utsträckning måst utbytas mot nya bjälklag och delvis underkastas en genomgripande reparation. Nytt betongbjälklag hade sålunda inlagts under operationssalarna (kostnad 8,500 kronor), varjämte rötskadade delar av kvarvarande bjälklagsdelar reparerats (3,500 kronor). Vissa byggnadsarbeten hade därvid utförts för anpassande av golven till erforderliga golvbrunnar (700 kronor). Ett trapplan hade måst förses med bärande platta av betong i stället för de rötskadade träbjälkarna, varjämte hisschaktet försetts med nya branddörrar (1,200 kronor). Nya elektriska ledningar hade måst inläggas i de nya eller reparerade bjälklagen samt i vissa ändrade rum (3,000 kronor). Vidare måste reparationer av gamla innertak utföras, där risk för putsens nedfallande förelegat (1,500 kronor). Härtill komme vissa merkostnader för linoleummattor, nämligen dels prisstegring (7,000 kronor), dels nya linoleummattor såsom ersättning för gamla, som sedan de avtagits i samband med byggnadsarbetena befunnits så bristfälliga, att de icke åter kunde påläggas (1,500 kronor). Slutligen hade det visat sig nödvändigt, att de två pakethissarna, som beräknats för handdrift, på grund av den stora hisshöjden utfördes för elektrisk drift (6,000 kronor).

Nämnda merkostnader uppginge alltså till sammanlagt i avrundat tal 33,000 kronor. Detta belopp rymdes icke inom ramen för de till byggnadsstyrelsens förfogande för byggnadsföretaget stående medlen.

Enligt det godkända förslaget till byggnadsföretaget skulle i sjukhusbyggnadens västra länga i en påbyggd tredje våning inredas ett rum för neurokirurgiska kliniken elektrofysiologiska laboratorium. Enligt skrivelse från Olivecrona hade emellertid numera vunnen erfarenhet givit vid handen, att större krav på isolering av ett dylikt laboratorium från elektriska och andra störningar måste uppställas än som förutsatts vid förslagets upprättande. Sålunda finge icke vattenledningar eller andra rörledningar finnas inom laboratorielokalen och icke heller finge elektriska ledningar i den utsträckning, som erfordras för röntgenapparat, förekomma i laboratoriets närhet. Dessa skärpta krav kunde enligt Olivecronas mening icke tillfredsställas i det för laboratoriet avsedda rummet, som vore avsett att användas även för vissa djurförsök.

Med anledning härav hade Olivecrona, under framhållande av att även ett mindre apparatrum erfordrades för laboratoriet, föreslagit en sådan lösning av lokalfrågan, att laboratoriet förlades ovanför det undersökningsrum, som skulle anordnas i våningen 2 trappor upp i sjukhusbyggnadens mot gården utskjutande mittparti, vilket i så fall skulle påbyggas med ytterligare en våning på sätt som avsetts i ett tidigare framlagt men senare övergivet förslag.

Byggnadsstyrelsen hade för sin del icke något att erinra mot den sålunda föreslagna ändringen av det godkända förslaget, vilken enligt vad en inom styrelsen verkställd undersökning givit vid handen, innebure den praktiskt taget enda möjligheten att tillgodose de av Olivecrona numera uppställda skärpta kraven beträffande isolering av laborationsrummet. Genom-

förändret av påbyggnaden och därmed sammanhängande inrednings- och isoleringsarbeten skulle draga en merkostnad av omkring 20,000 kronor. Härvid förutsattes, att det för laboratoriet ursprungligen avsedda utrymmet iordningställdes uteslutande till lokal för djurförsök.

De för byggnadsföretaget erforderliga ytterligare medlen uppginge således till 53,000 kronor, vilket belopp om möjligt borde stå till förfogande under innevarande budgetår.

Sjukhusdirektionen har tillstyrkt byggnadsstyrelsens framställning. Be- träffande förslaget om ändrad förläggning av ett laboratorium vitsordade direktionen att för de elektroencephalografiska undersökningar, som skulle utföras där, fullständigast möjliga isolering från elektriska och andra störningar erfordrades. Laboratoriets förläggning i våningen närmast ovanför den neurokirurgiska kliniken röntgenanläggning finge med hänsyn härtill anses olämplig, medan den föreslagna ändrade förläggningen förefölle innebära förutsättningar för en störningsfri drift av laboratoriets apparatur.

c) Anslag till utrustning.

I skrivelse den 18 november 1941 meddelade *sjukhusdirektionen*, att direktionen påbörjat uppgörande av en utrustnings- och möbleringsplan för neurokirurgiska kliniken nya lokaler och den operationsavdelning, som skulle övertagas av kirurgiska kliniken. Enligt preliminära beräkningar skulle kostnaderna uppgå till 262,000 kronor.

I skrivelse den 20 januari 1942 har därefter direktionen efter slutlig beräkning av utrustningskostnaderna hemställt om anvisande av 280,000 kronor för ändamålet:

Av nämnda belopp avsåge 20,000 kronor den kirurgiska operationsavdelningen. 139,000 kronor avsåge sådan utrustning, som kunde hänföras till instrument och apparater samt sjukvårdsinventarier. Kostnadsberäkningen vore i denna del liksom i fråga om sängar och nattduksbord grundad på inhämtade anbud. I fråga om en till 88,500 kronor beräknad delpost till armatur, möbler, gardiner o. s. v., hade anlitats en vid karolinska sjukhusets utrustning medverkande expert. Denne hade grundat sina beräkningar på den standard, som efter statsmakternas besparingsdirektiv kunnat erhållas därstädes. De gamla inventarierna och armaturen hade tagits i anspråk så långt detta ansetts möjligt; kostnaden för erforderlig renovering beräknades skola bestridas från löpande anslag för underhåll av inventarier. De nya sängarna avsåges skola bli av i huvudsak samma typ som vid karolinska sjukhuset, nattduksborden dock möjligen av enklare modell. Kostnaden för erforderlig komplettering av linne, gång- och sängkläder m. m. vore beräknad på sysslomanskontoret, delvis med stöd av inhämtade anbud, i övrigt enligt materialkostnaden vid senaste upphandling.

Slutsumman av kostnadsberäkningarna överstege i hög grad det belopp, vartill behövlig utrustning ursprungligen uppskattats — detta dock utan stöd av detaljerade beräkningar eller program. Priserna hade sedan dess stigit i betydande grad och byggnadsplanerna undergått förändringar. Vad som föreslagits till anskaffning vore uteslutande vad som erfordrades för att verksamheten skulle kunna bedrivas i den omfattning, vartill de nya lokalerna vore

planlagda. Om Kungl. Maj:t skulle finna nödvändigt att någon del av utrustningen uppskötes, vore detta möjligt i fråga om viss utrustning i föreläsningssalen samt röntgenutrustning, beräknad till en kostnad av respektive 11,000 och 29,000 kronor. Direktionen funne dock önskvärt att detta icke behövde ske. Vad särskilt röntgenutrustningen beträffade sparade denna transport av de svårt sjuka patienterna till röntgenavdelningen.

Statskontoret har föreslagit anlåtande av expertis för granskning av utrustningsförslaget. Det syntes icke uteslutet att genom en dylik granskning en minskning av medelsbehovet skulle kunna ernås, särskilt om i önskvärd utsträckning redan förefintlig utrustning utnyttjades.

Av den föregående redogörelsen framgår, att kostnaderna för ombyggnad av ögonklinikbyggnaden vid serafimerlasarettet undan för undan beräknats till högre belopp. Från att ursprungligen ha angivits till 395,000 kronor ha de successivt höjts till 680,000 kronor. Ökningen har visserligen delvis berott på prisstegringar men har väsentligen haft sin orsak i utvidgningar och förbättringar av det ursprungliga byggnadsprogrammet.

De ytterligare krav på medel till byggnadsarbetena, som nu framförts, måste därför vara mycket starkt motiverade för att kunna bifallas. Av det begärda tilläggsanslaget, 53,000 kronor, avser ett belopp av 33,000 kronor huvudsakligen förbättringsarbeten, vilkas behövlighet icke från början kunnat förutses, såsom ersättande av rötskadade bjälkar och dylikt. I beloppet ingår emellertid även en post på 6,000 kronor för anordnande av elektrisk drift av två pakethissar, för vilka tidigare handdrift avsetts. Då det emellertid har upplysts, att tekniska förutsättningar icke föreligga för en sådan enklare anordning av hissarna tillstyrker jag, att medel beviljas för nämnda förbättring. Ej heller i övrigt anser jag mig kunna avvisa de i beloppet 33,000 kronor ingående anslagsäskandena, vilka till stor del hänföra sig till redan utförda arbeten. Återstoden av det äskade anslagsbeloppet eller 20,000 kronor belöper på ändrad förläggning av ett elektrofysiologiskt laboratorium, varigenom detta skulle bli bättre isolerat från elektriska och andra störningar, vilka skulle inverka menligt på de elektroencefalografiska undersökningarna där. Ehuru behovet av en isolerad förläggning av laboratoriet bort kunna angivas tidigare, anser jag mig böra tillstyrka framställningen i denna del. För byggnadskostnader bör sålunda beräknas ett ytterligare belopp av 53,000 kronor.

Även beräkningarna av kostnaderna för utrustning av de nyvunna lokalerna ha tid efter annan ändrats till högre belopp. Kostnaderna angåvos sålunda år 1939 till 75,000 kronor, i januari 1941 till 112,500 kronor, i november 1941 till 262,000 kronor och ha nu slutligen preciserats till 280,000 kronor. Det av 1940 års lagtima riksdag fattade beslutet rörande ombyggnaden torde alltså ha varit grundat på en väsentlig underskattning av kostnaderna. Också vid 1941 års beslut har förutsatts en lägre utrustningskostnad än den nu angivna. I propositionen 1941:109 föreslogs sålunda, att kostnaden

Departement-
schefen.

skulle bestridas från lasarettets omkostnadsanslag, och framhölls, att endast den oundgängligen erforderliga utrustningen borde anskaffas. Med hänsyn till vad sålunda förekommit bör denna fråga ånyo underställas riksdagens prövning.

Beträffande utrustningskostnadernas ökning har direktionen framhållit, att de tidigare beräkningarna icke varit detaljerade, att priserna stegrats och att byggnadsplanerna utvidgats. Om en kostnadsbegränsning måste komma till stånd, kunde enligt direktionen anskaffande av utrustning i föreläsningssalen och röntgenutrustning, kostnadsberäknade till sammanlagt 40,000 kronor, möjligen uppskjutas. Denna begränsning torde böra iakttagas. Av den återstående delen av det begärda utrustningsanslaget hänför sig ett belopp av 7,000 kronor till elektroencefalografisk apparatur. För det kliniska arbetet inom neurokirurgien och angränsande områden tenderar elektroencefalografien till att bliva lika oundgänglig som röntgenundersökning inom andra grenar av läkarvetenskapen. Det synes därför icke skäligen kunna ifrågasättas, att den nya kliniken vid serafimerlasarettet skall sakna ifrågavarande undersökningsinstrument. Härtill kommer, att den nu tillämpade anordningen, att elektroencefalografiska undersökningar av lasarettets patienter utföras på karolinska sjukhuset, medför lång väntetid, obehag och risker för de ofta svårt sjuka patienter, varom här är fråga, varjämte transporterna av de sjuka samt undersökningarna på karolinska sjukhuset föranleda särskilda kostnader. Det begärda beloppet torde därför böra anvisas. Av utrustningen i övrigt anser jag, att medel icke behöva i förevarande sammanhang anvisas för apparatur m. m. till ett värde av i runt tal 20,000 kronor. Jag tillstyrker, under hänvisning till det anförda, att för utrustning nu anvisas i runt tal 220,000 kronor. Jag vill erinra om att jag i det föregående avstyrkt anvisande av anslag på 30,000 kronor till fortsatt modernisering av sängutrustningen vid serafimerlasarettet.

Då byggnadsarbetena stå inför sin fullbordan och utrustningen bör anskaffas så snart som möjligt, torde de av mig här tillstyrkta anslagsbeloppen, tillhopa 273,000 kronor, böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 under det år 1941 anvisade anslagets benämning.

VI. Förslagsanslaget till Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala m. m.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 300,000 kronor, därav förslagsvis 295,000 kronor såsom bidrag till driftkostnader och högst 5,000 kronor för sjukvård åt fattiga och mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län.

Kanslern för rikets universitet har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår på förslag av *större akademiska konsistoriet i Uppsala* hemställt om

anvisande för nästa budgetår av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår.

Sedermera har *kanslern* till Kungl. Maj:t inkommit med utredning rörande ändring i visst avseende av fördelningen mellan statsverket och Uppsala läns landsting av kostnaderna för driften av ifrågavarande sjukhus. I sistnämnda ärende har *statskontoret* den 28 januari 1942 avgivit utlåtande, med anledning varav yttranden avgivits av vederbörande universitetsmyndigheter.

Gällande bestämmelser m. m.

Uppsala läns landstings ställning till akademiska sjukhuset regleras genom ett mellan universitetet och landstinget upprättat kontrakt av år 1900, vilket ursprungligen skulle gälla under 40 år, men som numera erhållit förlängd giltighet till och med år 1965. Enligt § 1 i detta kontrakt har universitetet gentemot landstinget åtagit sig att tillhandahålla ett antal sjuksängar, att ansvara för de sjukas vård och underhåll samt att fullgöra alla de skyldigheter och förbindelser, som författningsenligt åligga länets lasarett och kurhus. Landstinget har å sin sida åtagit sig att ersätta universitetet för den för länets räkning ombesörjda sjukvården med *dels* viss avgift för varje sjukdag, *dels ock* med hälften av den brist, som kan uppstå i kostnaderna för vården av sjuka från landstingsområdet. Den andra hälften av denna brist täckes från förevarande anslag till bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala. Kontraktet innehåller vidare i § 7 bestämmelser rörande landstingets bidrag till byggnadskostnaderna.

Beträffande omförmälda avgift, som landstinget har att erlægga till universitetet såsom bidrag till driftkostnaderna, innehöll kontraktet i § 4 enligt dess ursprungliga lydelse den bestämmelsen, att landstinget skulle erlægga 1 krona 35 öre för var och en av de första 33,000 sjukdagarna och 1 krona 50 öre för varje överskjutande sjukdag. Kontraktet innehöll tillika i § 14 den bestämmelsen, att vid slutet av varje femårsperiod av kontraktets giltighetstid skulle, om endera parten det äskade, en kommitté tillsättas, bestående av sex personer, därav tre skulle väljas av det större akademiska konsistoriet och tre av landstinget, vilken kommitté det skulle åligga att för universitetet och landstinget framlägga förslag till de ändringar i kontraktet, som av förhållandena påkallades, utan att dock de i §§ 1 och 7 angivna huvudgrunderna rubbades. På förslag av nämnda kommitté höjdes sedermera genom avtal mellan universitetet och landstinget ifrågavarande vårdavgift vid upprepade tillfällen. År 1918 överenskommo parterna om sådan ändring av § 14, att den däri omnämnda kommittén från och med år 1920 har att sammanträda varje år för framläggande av de förslag till ändringar i kontraktet, som finnas påkallade. Till följd härav upptages numera för varje år storleken av landstingets ifrågavarande bidrag till prövning.

I samband med framställning till 1899 års riksdag (1899 års åttonde huvudtitel, sid. 165 ff.) om visst anslag till nybyggnader m. m. vid akademiska sjukhuset lämnades en kortfattad redogörelse för innehållet i det kontraktsförslag, som låg till grund för det sedermera upprättade kontraktet. Kontraktsförslaget hade antagits av landstinget för dess vidkommande. Riksdagen (skrivelsen nr 67, sid. 37 ff.) beviljade visst anslag till nybyggnader men anförde därvid bland annat:

De årliga omkostnaderna för sjukhusets förvaltning bestredes, enligt vad i statsrådsprotokollet upplystes, till huvudsakligaste delen genom patientavgifter.

Enligt § 4 av det av landstinget antagna kontraktsförslaget skulle ersättning av länet utgå med endast 1 krona 35 öre för varje inom antalet 33,000 fallande sjukdag samt 1 krona 50 öre för varje sjukdag, som översköte nämnda antal. Riksdagen hade dock erhållit upplysning därom, att den verkliga kostnaden ej oväsentligt överskredde även det sistnämnda beloppet. Ehuru det utan obillighet syntes kunna påfordras, att landstinget för sina sjuka betalade hela den verkliga kostnaden, hade likväl riksdagen med hänsyn därtill, att å sjukhuset meddelades klinisk undervisning, ansett sig endast böra hemställa, att, sedan för sjukvården använts dels de inkomster, över vilka sjukhuset nu disponerade, och dels de avgifter, som landstingsområdet enligt omförmälda kontrakt vore skyldigt erlägga, staten och landstinget till täckande av därutöver gående kostnader för vården av sjuka från landstingsområdet skulle bidra med hälften vardera.

Riksdagen fäste vid beviljandet av byggnadsanslaget såsom villkor, att landstinget åtog sig att på angivna sätt täcka hälften av den uppkomna bristen. Med anledning därav gjordes ett tillägg till kontraktets § 4, som numera har följande lydelse:

» § 4.

För den sjukvård, som vid Akademiska Sjukhuset för Länets räkning, vare sig å lasarett- eller kurhusavdelningen besörjes, ersätter Länet Universitetet med en avgift av ¹ kronor för varje sjukdag.

Sedan för sjukvården använts dels möjliga behållningar från föregående räkenskapsår, dels de inkomster, som tillkomma Sjukhuset för sjukvården på grund av statsanslag och särskilda kommunala anslag, av bestämmelser

¹ Avgiftens storlek, vilken som nämnts omprövas varje år, uppgick för nedannämnda budgetår till följande belopp:

Budgetår	Vårdavgift
1925/36	kronor 4.—
1936/37	» 4.60
1937/38	» 4.85
1938/39	» 5.—
1939/40	» 5.80
1940/41	» 7.—

i Universitetets stat (inkomster av Mälby frälseränta, dekanatsmedel, studentkårens sjukhusbidrag, stipendieböter och Universitetets egna legosängsmedel) och av donationer, dels ock ovan nämnda avgifter, som landstingsområdet är skyldigt erlägga, skola Landstinget och Staten till täckande av därutöver gående kostnader för vården av sjuka från landstingsområdet bidraga med hälften vardera.

För varje räkenskapsår skall sjukhusets direktion, sedan räkenskaperna avslutats, verkställa beräkning av kostnaderna för vården av sjuka från landstingsområdet samt med stöd därav uppgiva, vilket belopp Landstinget enligt stadgandet i föregående moment har att ytterligare erlägga. Direktionens utlåtande i förevarande avseende skall åtfölja räkenskaperna, då dessa till Lasarettsdirektionen överlämnas.»

Av intresse i detta sammanhang är även kontraktets § 6, vilken är av följande lydelse:

»Såväl den sjukvårdsavgift som den s. k. legosängsavgift, vilka av Landstinget för varje år bestämmas, uppbäras av Universitetet hädanefter såsom hittills i avräkning å dagkostnaden. Efter utgången av varje räkenskapsår vid Sjukhuset verkställas vidräkning emellan Landstinget och Universitetet, i vilken nämnda medel samt räntor inberäknas, varefter avjämnning sker genom slutlikvid eller återbetalning.»

Av bestämmelserna i § 6 följer sålunda, att de legosängsavgifter, som erläggas av länspatienterna och vilkas storlek är beroende av landstingets beslut, inräknas i den vårdavgift, som landstinget enligt § 4 har att erlägga till universitetet, och att de sålunda helt komma landstinget tillgodo.

De statsbidrag, som utgå till sjukhuset med stöd av ifrågavarande kontrakt, belasta det under å t t o n d e h u v u d t i t e l n uppförda anslaget till Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala.

Från och med budgetåret 1940/41 utgår till sjukhuset därjämte statsbidrag jämlikt kungörelsen 1939: 538 (ändrad 1940: 385) angående statsbidrag till driften av barnavdelningar vid eller i anslutning till lasarett m. m. (jfr proposition nr 98 till 1940 års lagtima riksdag och samma riksdags skrivelse nr 229). Detta bidrag, vilket belastar det under f e m t e h u v u d t i t e l n uppförda förslagsanslaget till Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m., utgår med två kronor för dag och barn under 15 år, som vårdas å allmän sal eller därmed likställt rum, under villkor, bland annat, att vårdavgift för sådant barn icke uttages med högre belopp än 1 krona 50 öre. Ifrågavarande bidrag har för innevarande budgetår beräknats komma att uppgå till 17,000 kronor.

Ur å t t o n d e h u v u d t i t e l n s anslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst utgår s. k. reglerat dyrtidstillägg (för närvarande maximerat till 26 procent) åt i särskild stat för sjukhuset upptagna befattningshavare. Staten fastställs för varje budgetår av det mindre akademiska konsistoriet i Uppsala. Dyrtidstilläggen ha för innevarande budgetår beräknats komma att uppgå till sammanlagt 143,000 kronor.

I detta sammanhang erinras även, att till befattningshavarna vid det från akademiska sjukhuset principiellt fristående centralsanatoriet utgår s. k. reglerat dyrtidstillägg (för närvarande 26 procent) från femte huvudtitelns anslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Dessa dyrtidstillägg ha för innevarande budgetår beräknats till inalles 17,900 kronor.

Förslag om ändring av grunderna för driftkostnadernas fördelning mellan staten och landstinget.

Riksdagens år 1934 församlade revisorer ifrågasatte (§ 39, sid. 204—209), huruvida dyrtidstillägg borde utgå till befattningshavarna vid akademiska sjukhuset från åttonde huvudtitelns vederbörande dyrtidstilläggsanslag.

I mån av stegrade driftkostnader — till vilka kostnader personalens på grund av dyrtiden ökade löner borde hänföras — måste också ökning uppstå i den brist, som återstode att täcka, sedan tillgängliga inkomstmedel tagits i anspråk. Denna brist skulle enligt kontraktet mellan staten och landstinget ersättas av landstinget och staten med hälften vardera, d. v. s. landstinget borde i samma utsträckning som staten bidra till personalens ökade löner.

Genom att sjukhuspersonalen i förevarande fall lämnats dyrtidstillägg med de högsta belopp, som enligt dyrtidstilläggskungörelserna kunde beredas befattningshavare i statens tjänst, hade de ökade driftkostnaderna, i vad desamma avsåge löner, kommit att betunga endast den ena parten, staten, medan den andra parten, landstinget, blivit helt befriad från att bidra till ifrågavarande utgifters bestridande.

Revisorerna hade funnit anmärkningsvärt, att icke nu ifrågavarande kostnader, med beaktande av statens intresse härutinnan, fördelats mellan staten och landstinget.

Direktionen för sjukhuset framhöll med anledning av detta uttalande, bland annat, att landstinget i själva verket bidragit och alltjämt bidroge till kostnaderna för sjukhuspersonalens dyrtidstillägg liksom till de ökade kostnaderna för sjukhusdriften i form av väsentligt höjd dagavgift.

Statskontoret framhöll, att det syntes böra tagas under övervägande, huruvida icke spørsmålet om kostnadsfördelningen mellan staten och landstinget bäst skulle lösas genom en förnyad överenskommelse med landstinget, varigenom landstingets bidragsskyldighet icke skulle göras beroende av den brist, som kunde uppstå i sjukhusets stat, utan skulle ställas i förhållande till det saldo, som uppkomme, därest bland sjukhusets omkostnader inräknades jämväl utgifter för sjukhusets personal, för vilkas bestridande medel anvisats i annan ordning än å nämnda stat.

Statsutskottet vid 1935 års riksdag (utlåtande nr 126, sid. 32) förklarade sig dela statskontorets mening och uttalade sin förväntan, att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på frågan och, därest så skulle befinnas

kunna ske, genom underhandlingar med landstinget sökte få till stånd sådan ändring av avtalet med landstinget, att den av riksdagens revisorer angivna fördelningen av utgående dyrtidstillägg komme till stånd.

I utlåtande den 14 oktober 1940 erinrade *statskontoret* vidare, att Kungl. Maj:t i proposition till 1939 års lagtima riksdag (nr 194, punkt 6) hemställt om pension åt ett kontorsbiträde vid akademiska sjukhuset. Beträffande sättet för bestridande av ifrågavarande pensionskostnad hade statskontoret förklarat sig anse, att landstinget i lika mån med staten borde vidkännas kostnaderna för denna pensionering, i vilket syfte dessa kostnader borde uppföras å sjukhusets stat såsom driftkostnad för sjukhuset. Föredragande departementschefen hade förordat, att kostnaderna i första hand skulle bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. Han hade emellertid förutsatt, att vad av statskontoret anförts i stället skulle på det sätt beaktas, att såvitt möjligt hänsyn till ifrågavarande kostnad skulle tagas vid fastställandet av den ersättning, som landstinget hade att erlagga till statsverket.

På given anledning har nu kanslern för rikets universitet från vederbörande vid universitetet i Uppsala inhämtat yttrande rörande frågan om fördelningen mellan statsverket och landstinget av ifrågavarande kostnader.

Av *universitetet och landstinget utsedda kommitterade* ha för universitetet och landstinget framlagt förslag om ändrad lydelse av §§ 4 och 6 i förutnämnda kontrakt. Förslaget, vilket innebär bland annat, att kostnaderna för dyrtidstilläggen och förutnämnda pension från och med den 1 januari 1942 skola lika fördelas mellan landstinget och statsverket, har antagits av 1941 års landsting. *Större akademiska konsistoriet* har hemställt, att Kungl. Maj:t, under förutsättning att Kungl. Maj:t intet hade att erinra mot förslaget, måtte vidtaga åtgärder för att från och med 1942 års början dyrtidstillägg till befattningshavare vid sjukhuset icke längre må utgå av på riksstaten uppförda anslag till dyrtidstillägg. *Kanslern för rikets universitet* har hemställt, att Kungl. Maj:t ville bemyndiga konsistoriet att å universitetets vägnar ingå avtal med landstinget om ändring av ifrågavarande kontrakt i enlighet med det av landstinget antagna förslaget.

Enligt det av nämnda *kommitterade* framlagda förslaget skola §§ 4 och 6 erhålla följande ändrade lydelse:

§ 4.

För den sjukvård, som vid Akademiska sjukhuset för länets räkning, vare sig å lasarets- eller kurhusavdelningen besörjes, ersätter länet universitetet med en, på sätt som i bilaga till detta kontrakt anges, beräknad avgift för varje sjukdag.

Sedan för sjukvården använts dels möjliga behållningar från föregående

räkenskapsår, dels de inkomster, som tillkomma sjukhuset för sjukvården på grund av särskilda anslag eller avtal, av bestämmelser i universitetets stat och av donationer, allt enligt till detta kontrakt fogad förteckning, dels sjukhusets egna inkomster såsom av legosängsmedel och poliklinikavgifter, dels slutligen ovannämnda vårdavgifter, som landstingsområdet är skyldigt erlägga, skola landstinget och staten till täckande av därutöver gående kostnader bidra med hälften vardera.

För varje räkenskapsår skall sjukhusets direktion, sedan räkenskaperna avslutats, verkställa beräkning av kostnaderna för vården av sjuka från landstingsområdet samt med stöd därav uppgiva, vilket belopp landstinget enligt stadgandet i föregående moment har att ytterligare erlägga. Direktionens utlåtande i förevarande avseende skall åtfölja räkenskaperna, då dessa till lasarettsdirektionen överlämnas.

§ 6.

Såväl den s. k. legosängsavgift, vilken av landstinget för varje år bestämmes, som sådana av statsmedel utgående driftsbidrag, vilka beviljats mot villkor att legosängsavgiften ej må överstiga visst belopp, uppbäras av universitetet i avräkning å landstingets vårdavgifter. Ävenså gottskrivs landstinget de legosängsmedel, som för bestridande av vård åt landstingets patienter utgå ur frisängsfonder, samt räntorna å Casparssons, Lenanders, Swartz' och f. d. länslasarettets fonder. Efter utgången av varje räkenskapsår vid sjukhuset verkställs vidräkning emellan landstinget och universitetet, i vilken nämnda medel samt räntor inberäknas, varefter avjämnning sker genom slutlikvid eller återbetalning.

Den till § 4 hörande bilagan skulle erhålla följande lydelse:

Bilaga till § 4 i kontraktet.

Från den sammanlagda utgiftssumman i sjukhusets stat drages summan av avlöningar och pensioner, motsvarande utgiftstitlarna 1 och 2 i akademiska sjukhusets stat för budgetåret 1941/42, inklusive beräknade dyrtidstillägg. Bland dessa poster inräknas jämväl sådana pensionsbelopp, som av Kungl. Maj:t och riksdag på särskild framställning beviljats åt befattningshavare, vilka icke åtnjuta pension jämlikt bestämmelserna i civila tjänstepensionsreglementet, arbetarepensionsreglementet eller enligt reglementet för Statens pensionsanstalt eller mot nämnda reglementen svarande familjepensionsreglementen. Resten, motsvarande utgiftstitlarna 3—14 i staten för 1941/42, divideras med det beräknade sammanlagda antalet vård dagar, och kvoten, avrundad till närmast lägre 5-tal ören, utgör landstingets vårdavgift.

Utgifts- och inkomststaten för akademiska sjukhuset i Uppsala för budgetåret 1941/42 upptager i sammandrag följande utgiftsposter:

1. a) Löner och arvoden	kronor	731,577
b) Kontant ersatta naturaförmåner	»	111,164
c) Pensioner och understöd	»	6,400
2. Vikariearvoden m. m.	»	131,200

Summa kronor 980,341

3—6. Läkemedel m. m.	kronor	308,500
7. Linne, möbler m. m.	»	89,000
8. Patienters och personalens utspisning	»	440,000
9—13. Värme, lyse, tvätt m. m.	»	269,300
14. Diverse utgifter	»	161,300
<u>Summa kronor</u>		<u>1,268,100</u>
Summa summarum kronor		2,248,441

De kommitterades förslag innebär även, att de föreslagna ändringarna skulle träda i kraft den 1 januari 1942 samt att landstingets vårdavgift skulle bestämmas till 7 kronor för tiden den 1 juli—den 31 december 1941 och till 6 kronor 35 öre för tiden den 1 januari—den 31 juli 1942.

Till stöd för sitt förslag hade de sakkunniga anfört:

Redan enligt gällande ordning hade hänsyn tagits till dyrtidstilläggen och förutnämnda pensionskostnader vid behandlingen av frågan om landstingets ersättningsbelopp. För de sammanträden, då frågan av de kommitterade behandlats, hade nämligen utarbetats och lagts till grund för de kommitterades förslag en tablå, utvisande för de sista fem åren ej blott de utgifter, som belastat sjukhusets stat utan jämväl dem, som utgått från universitetet jämte förut omförmälda pension. Härigenom hade, även om vissa anslagsposter, exempelvis dyrtidstilläggen, höjts, proportionen mellan statens och landstingets bidrag undergått endast obetydliga förskjutningar.

Under de fem budgetåren 1931/36 hade sålunda statsverkets bidrag till sjukhuset — inklusive dyrtidstillägg — enligt de fastställda sjukhusstaterna beräknats till 18.7 procent och landstingets (inklusive legosängsavgifterna) till 56.0 procent av hela utgiftssumman. Relationen mellan statsverkets och landstingets bidrag enligt sjukhusstaterna hade under dessa år i medeltal varit 33.3 procent. Enligt boksluten för samma budgetår hade statsverkets bidrag uppgått till 18.6 procent och landstingets till 55.9 procent av utgiftssumman. Relationen staten:landstinget hade även enligt boksluten varit 33.3 procent.

Under de fyra budgetåren 1936/40 hade statsverkets bidrag enligt sjukhusstaterna beräknats till 19.1 procent och landstingets till 57.7 procent av utgiftssumman. Relationen mellan statsverkets och landstingets bidrag hade varit 33.1 procent. Enligt boksluten för samma år hade statsverkets bidrag uppgått till 19.5 procent och landstingets till 56.5 procent. Relationen statsverket:landstinget hade enligt boksluten varit 34.5 procent.

De kommitterade hade ansett, att universitetet och landstinget borde tillmötesgå de uttalade önskemålen rörande sättet för beräkning av landstingets bidrag. De föreslagna ändringarna avsåge att tillmötesgå dessa önskemål. Härvid hade de kommitterade utgått ifrån, att landstinget icke skulle för sjukhusdriften belastas med proportionellt väsentligt större andel av sjukhusets utgifter än vad som nu vore fallet. Verkställda utredningar hade nämligen givit vid handen, att de kostnader per capita, som Uppsala län haft att vidkännas för sjukvården inom länet, ställt sig minst lika höga som för andra län. Dagkostnaden för länspatienter å akademiska sjukhuset under åren 1931—40 hade visserligen varit något lägre än medeldagkostnaden för landets samtliga lasarett, men å andra sidan hade

på grund av det stora antalet vårdplatser i förhållande till invånarantalet länets bidrag per invånare varit ej oväsentligt högre än medeltalet för samtliga län.

De kommitterade hade även funnit, att man om möjligt borde vid bestämmandet av landstingets vårdavgift bygga på utgiftsposter, som växla med beläggningen, medan däremot de mera fasta utgifterna borde lika fördelas mellan statsverket och landstinget, allt dock med bibehållande av nu gällande proportion mellan parternas bidragsskyldighet.

Kommitterade hade även ansett sig böra upptaga frågan om statsbidraget till driften av barnavdelningen vid sjukhuset enligt kungörelsen 1939: 538.

Ifrågavarande bidrag utginge med 2 kronor per vård dag under förutsättning, att legosängsavgifterna icke överstege 1 krona 50 öre per vård dag. I varje annat län mötte tillämpningen av dessa bestämmelser inga svårigheter; landstinget, som förbunde sig att sänka legosängsavgiften till belopp väsentligen understigande den verkliga dagkostnaden, uppbure i gengäld statsbidraget oavkortat. Ur saklig synpunkt förefölle det som om samma förfaringsätt borde tillämpas även i fråga om Uppsala län. Vid det nyligen träffade avgörandet av frågan om statsbidrag till barnavdelningen vid akademiska sjukhuset hade landstinget erhållit rätt till sådant bidrag, men detta skulle utbetalas till akademiska sjukhuset i enlighet med bestämmelserna i § 4 av sjukhuskontraktet. Följden bleve, att statsbidraget komme att minska den s. k. bristen, av vilken hälften betalades av staten. Halva bidraget återginge således till staten, ehuru det vore landstinget ensamt, som fullgjorde den föreskrivna motprestationen, nämligen nedsättningen av legosängsavgifterna. En ändring av detta förhållande, som vid jämförelse med andra landstings villkor syntes innebära en orättvisa, kunde således vinnas endast genom ändring av kontraktet mellan universitetet och landstinget angående akademiska sjukhuset.

Samma förhållande som i fråga om statsbidragen till barnavdelningen torde även vara att förvänta i fråga om statliga driftsbidrag till barnbörsvården inom länet, ehuru denna fråga av olika anledningar ännu ej blivit avgjord.

I detta sammanhang ville de kommitterade påpeka, att i samband med framställning om statsbidrag till barnavdelningen såväl sjukhusdirektionen och större akademiska konsistoriet som medicinalstyrelsen tillstyrkt, att dessa bidrag skulle utbetalas direkt till landstinget. På grund av ordalydelsen i § 4 av kontraktet hade emellertid bestämts, att bidraget skulle utbetalas till sjukhuset.

De kommitterades förslag innebure sådan ändring av kontraktets ordalydelse, att ifrågavarande statsbidrag helt skulle komma landstinget tillgodo på samma sätt som fallet vore beträffande legosängsavgifterna från länspatienter.

Större akademiska konsistoriet har anfört bland annat:

En av anledningarna till upptagandet av frågan om omreglering av grunderna för fördelningen mellan statsverket och landstinget av driftkostnaderna vid akademiska sjukhuset hade varit osäkerheten i det nuvarande förfarandet för bestämmande av den vårdavgift, som landstinget hade att

erlägga till sjukhuset för å sjukhuset vårdade patienter. Bestämmelserna härom funnes i §§ 4 och 14 i det mellan universitetet och landstinget gällande kontraktet. Sedan § 14 ändrats därhän, att det däri omnämnda förfarandet skulle äga rum varje år, toges av den enligt § 14 fungerande kommittén ärligen upp frågan om vårdavgiftens bestämmande, vilken fråga alltså behandlades som en fråga om ändring av kontraktet. Några fasta hållpunkter för detta bestämmande funnes icke, utan i regel skedde detta med utgångspunkt från den gällande vårdavgiften och under hänsyn till de efter dess bestämmande försiggångna prisförändringarna. Därmed hade visserligen så småningom ernåtts en viss grad av stabilitet i förhållandet mellan statsverkets och landstingets bidrag i deras helhet, alltså med de från statsverket utgående dyrtidstilläggen inberäknade såsom statsverkets bidrag. Men å andra sidan lämnade förfarandet alltså utrymme för starka skiljaktigheter vid övervägandet av vårdavgiftens storlek, icke minst därigenom, att nyssnämnda stabilitet icke vilade på någon normerad grund utan när som helst kunde av endera av kontrahenterna ifrågasättas, varigenom det ekonomiska mellanhavandet mellan universitetet och landstinget i dess helhet kunde bringas å bane.

Från dessa utgångspunkter hade de av konsistoriet och landstinget utsedda kommitterade behandlat det föreliggande ärendet.

Konsistoriet funne de av de kommitterade föreslagna och numera av landstinget antagna ändringarna i kontraktet väl grundade. De tillgodosåge det av riksdagens revisorer och riksdagens statsutskott framhållna önskemålet, att kostnaderna för dyrtidstilläggen för befattningshavarna vid sjukhuset skulle fördelas mellan statsverket och landstinget, samt lämnade därjämte en fastare och lätt användbar grund för det årliga bestämmandet i framtiden av landstingets vårdavgift. Ehuru under nuvarande omständigheter förhållandet mellan statsverkets och landstingets bidrag till driftkostnaderna vid sjukhuset i huvudsak icke bleve rubbat av de föreslagna förändringarna, medförde dessa för framtiden den väsentliga fördelen för statsverket, att eventuella öknings i kostnaderna för dyrtidstilläggen komme att bli lika fördelade mellan statsverket och landstinget. Detta komme att tekniskt ske så, att förändringarna i kontraktet medförde, att dyrtidstilläggen måste inarbetas i sjukhusets stat under utgiftstitlarna 1 och 2. Dessa titlars storlek inverkade icke på vårdavgiftens belopp men komme däremot att inverka på storleken av den årliga brist, som statsverket och landstinget hade att dela. I stället för att statsverket nu bure hela kostnaden för dyrtidstilläggen, komme statsverket alltså framdeles att bära endast hälften av dessa kostnader. Denna förändring hade tagit sig uttryck i skillnaden mellan den vårdavgift, som föreslagits för tiden 1 juli—31 december 1941, för vilken tid den nuvarande ordningen gällde, och den vårdavgift, som föreslagits för tiden 1 januari—30 juni 1942, då det förändrade kontraktet skulle tillämpas. Den lägre vårdavgiften för den senare tidsperioden kompenserades av det större bristbelopp för samma tid, som landstinget finge erlägga, medan för statsverkets del denna ökning uppvägs därav, att dyrtidstilläggen för denna tid icke komme att utgå ur statens dyrtidstilläggsanslag utan omedelbart påfördes sjukhusets stat.

Yttranden.

Statskontoret har förordat övergång till en annan ordning för anvisande av medel till akademiska sjukhuset.

Statskontoret erinrade till en början, att akademiska sjukhuset i Uppsala vore en statlig sjukvårdsanstalt. Ur rent principiella synpunkter måste det i betraktande härav framstå såsom mindre tillfredsställande, att arbets- och avlöningsförhållandena för den vid sjukhuset anställda personalen praktiskt taget lämnats utan reglerande föreskrifter från statsmakternas sida. Ännu mer oegentligt måste anses vara, att universitetet utan direkt medverkan av Kungl. Maj:t eller riksdagen kunde ikläda statsverket vittgående ekonomiska förpliktelser i fråga om sjukhuset. Det mellan universitetet och landstinget träffade avtalet rörande driften vid sjukhuset innebure nämligen, att den vårdkostnad för dag, som uttoges av landstinget, och vars storlek vore av avgörande betydelse för det underskott å sjukhusets verksamhet, som skulle täckas till hälften vardera av landstinget och statsverket, bestämdes utan medverkan av Kungl. Maj:t och riksdagen. Av principiella skäl måste statskontoret därför — oaktat någon erinran icke syntes kunna framställas med avseende å skötseln av sjukhusets ekonomiska angelägenheter — föreslå, att i berörda avseenden en annan ordning komme till stånd. Utredning i sådant syfte torde omedelbart böra verkställas. Härvid syntes böra övervägas, om icke särskilda anslag till avlöningar och omkostnader för sjukhuset borde upptagas å riksstaten, liksom förhållandet vore beträffande karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Uppmärksammas borde jämväl, att medel till bestridande av sjukhusets driftkostnader syntes böra anvisas allenast under åttonde huvudtiteln och således icke utgå jämväl från anslag under femte huvudtiteln.

Med hänsyn till sin inställning till nämnda spörsmål hade statskontoret i sakens nuvarande läge ansett sig kunna såsom en provisorisk anordning under löpande kalenderår utan förbindande verkan för framtiden förorda ändringen av gällande avtal med landstinget angående driftkostnadernas bestridande. Härvid förutsatte ämbetsverket, att landstingets åtagande beträffande kostnaderna för dyrtidstillägg avsetts skola omfatta jämväl kristillägg. Enligt vad som under hand meddelats statskontoret, syntes så vara förhållandet.

Vad anginge statsbidraget till barnavdelningen vid sjukhuset, ville statskontoret fästa uppmärksamheten därå, att detsamma borde avräknas å landstingets vårdavgifter allenast i vad bidraget avsåge vård dagar, för vilka landstinget erlade sådana avgifter och således icke för vård dagar för utomlänspatienter.

Då den föreslagna ändringen berörde avtalets § 4, vilken jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande i brev den 25 maj 1900 avfattats i enlighet med av riksdagen gillade grunder, syntes ett godtagande av den ändrade lydelsen förutsätta riksdagens medverkan.

Vid bifall till förslaget borde beslut jämväl fattas, att för bestridande av kostnaderna för författningsenligt utgående dyrtidstillägg och kristillägg å på sjukhusets stat redovisade löneförmåner åt befattningshavare vid sjukhuset icke vidare finge anlitas de för gäldande av sådana tillägg särskilt anvisade anslagen.

Det större akademiska konsistoriet har icke funnit tillräckliga skäl för närvarande föreligga för en utredning i det allmänna syfte, statskontoret antytt. Därest emellertid erfarenheterna från någon tids tillämpning av den nu ifrågavarande ändringen av avtalet mellan universitetet och landstinget skulle framdeles föranleda därtill, hade konsistoriet intet att erinra mot en dylik utredning.

Den nu förevarande ändringen i avtalet om sjukhusets drift hade föranletts av statskontorets utlåtande den 14 oktober 1940, vari statskontoret framhållit önskvärdheten av en ny ordning för fördelningen av dyrtidstilläggen vid sjukhuset. De i detta hänseende av statskontoret förordade grunderna hade i den förevarande ändringen av avtalet blivit i huvudsak tillämpade, och någon erinran häremot hade statskontoret nu ej heller framställt. Statskontoret hade däremot i sitt sista utlåtande upptagit till behandling själva de i avtalet mellan universitetet och landstinget av 1900 antagna grundvalarna för mellanhavandet mellan dessa kontrahenter, vilka grundvalar »ur rent principiella synpunkter» utdömdes, ehuru de i omkring fyrtio år visat sig i huvudsak tillfredsställande.

Den i nyssnämnda avtal antagna ordningen vore efter de jämkningar i avtalet, som under årens lopp ägt rum, följande. Sedan vissa inkomster ur donationsfonder och andra källor frånräknats, skulle landstinget till universitetet erlagga en viss vårdavgift för varje för landstingets räkning å sjukhuset vårdad patient. Förslag till denna vårdavgift uppgjordes under våren varje år av delegerade för universitetet och landstinget att gälla för nästkommande budgetår. Vårdavgiften fastställdes därefter av större akademiska konsistoriet och landstinget. Kunde dessa ej enas, ägde ett skiljemannaförfarande rum för vårdavgiftens bestämmande. Till grund för förslaget till vårdavgift lades ett förslag till utgifts- och inkomststat för budgetåret, upprättat av sjukhusets direktion, som bestode av sex ledamöter, av vilka tre utsåges av konsistoriet och tre av landstinget. Över detta förslag till utgifts- och inkomststat hördes landstingets förvaltningsutskott, vars erinringar givetvis beaktades. Staten skulle därefter prövas och fastställas av mindre akademiska konsistoriet. Denna prövning och fastställelse brukade äga rum i slutet av juni varje år, alltså omedelbart före statens ikraftträdande. Uppstode underskott å staten för ett budgetår, skulle detta täckas till hälften vardera av statsverket och landstinget.

För att kunna rätt bedöma denna organisation och dess verkningar vore det nödvändigt att hålla i minnet, att det akademiska sjukhuset fungerade som länslasarett för Uppsala län, för övrigt det enda i länet. Landstingets intresse i sjukhuset och dess förvaltning måste sålunda vara mycket stort och måste, om samarbetet mellan universitetet och landstinget skulle försiggå någorlunda friktionsfritt, bliva behörigen tillgodosett. Detta intresse återspeglades i förhållandet mellan statsverkets och landstingets ekonomiska bidrag till driftens uppehållande. Det vore uppenbart, att man vid utgifts- och inkomststatens prövning och fastställelse icke kunde reellt behandla sjukhuset uteslutande som en statlig sjukvårdsanstalt, även om sjukhuset formellt vore en universitetets inrättning, däri vårdplatser upplätes åt landstingets patienter. Sjukhuset måste betraktas ej blott som ett undervisnings-sjukhus utan ock som ett länslasarett, och ordningen för dess förvaltning och drift måste rättas därefter.

Konsistoriet vore väl medvetet därom, att den nuvarande ordningen för prövning och fastställelse av staten vore ur statlig förvaltningssynpunkt ovanlig, och undersökningar hade vid upprepade tillfällen av universitetet gjorts för att utröna, om en annan lämpligare ordning härför skulle kunna införas, utan att det reala saken bleve förbisett. Den tanke, som därvid låge närmast, vore den av statskontoret antydda, att utgiftsstaten skulle årligen prövas av Kungl. Maj:t och riksdagen, och att landstingets vårdavgift skulle bestämmas på samma sätt. En sådan ordning skulle förutsätta, att en lång tid måste förflyta mellan uppgörandet av förslaget till utgifts- och inkomststat för ett visst budgetår och detta budgetårs början. Under det att staten enligt nu gällande ordning kunde upprättas omedelbart före det budgetårs början, som den avsåge, skulle med den av statskontoret ifrågasatta ordningen uppgörandet av statsförslaget börja redan ett år tidigare. Även om detta under tider av osäkert prisläge för ett rent statligt sjukhus icke medförde annan olägenhet än att staten icke utan betydande ändringar kunde tillämpas och nödgade till användning i stor utsträckning av förslagsanslag, skulle en sådan ordning vid akademiska sjukhuset medföra än större olägenheter. Om utgifts- och inkomststaten skulle upptaga också inkomsten av den vårdavgift, som landstinget för det budgetår, staten avsåge, skulle betala, måste överläggningarna mellan statsverkets representanter och landstingets rörande vårdavgiftens storlek avslutas minst ett år före den tid, som vårdavgiften skulle avse. Kungl. Maj:t och riksdagen skulle icke kunna för t. ex. budgetåret 1943/44 fastställa staten för sjukhuset med mindre vårdavgiften vore bestämd dessförinnan. Förhandlingarna om denna måste alltså äga rum på försommaren 1942 för att kunna leda till ett förslag, som underställdes landstinget i september 1942. Därefter skulle för 1943 års riksdag föreläggas proposition i frågan. Det vore uppenbart, att en sådan ordning endast i ringa grad skulle för statsverket möjliggöra att av landstinget utverka en vårdavgift, som någorlunda anpassade sig efter prisläget under den tid, som vårdavgiften avsåge. Och skulle statsverket för att undgå denna risk föredraga att förlägga underhandlingarna med landstinget om vårdavgiftens storlek till en senare tidpunkt, närmare början av det budgetår vårdavgiften skulle avse, skulle följden bli att Kungl. Maj:t måste för riksdagen framlägga förslaget till utgifts- och inkomststat för sjukhuset för ett budgetår, innan storleken av vårdavgiften för samma år ännu vore bestämd. Att statsverket under sådana förhållanden komme i ett synnerligen ofördelaktigt förhandlingsläge med landstinget låge i öppen dag. Svårigheter skulle ock beredas av den omständigheten, att med denna ordning slutligt beslut från landstingets sida rörande vårdavgiften icke kunde erhållas förrän i september efter det riksdagen fattat sitt beslut i frågan, och att landstingets beslut därvid kunde avvika från riksdagens. Att under dessa förhållanden i stor utsträckning tillgripa skiljemannaförfarande för vårdavgiftens bestämmande skulle ej heller vara lämpligt och skulle stå i direkt strid med statskontorets syftemål. Vare sig den ena eller den andra av dessa två sätt för vårdavgiftens bestämmande anlätades skulle statsverket tydligen riskera att få bära en större ekonomisk börda för sjukhuset än nu. Det finge nämligen ej förbises, att den årliga inkomsten av landstingets vårdavgifter täckte omkring hälften av sjukhusets alla utgifter. I detta sammanhang ville konsistoriet särskilt framhålla, att det nu utarbetade förslaget till ändring i avtalet mellan universitetet och landstinget, på sätt i konsistoriets skrivelse i frågan betonats, just avsåge att skapa fastare normer för bestämmande av den årliga vårdavgiften, normer vilka i högre grad än nu

uteslöte diskretionära övertvåganden. Men då dessa normer måste vila på hållpunkter i prisläget för den tid, som vårdavgiften avsåge, vore det tydligt, att denna avgift kunde säkrare anpassas efter detta prisläge ju närmare denna tid bestämmandet skedde. Härigenom minskades uppenbarligen de ekonomiska riskerna för statsverket.

Den av statskontoret antydda ordningen skulle emellertid medföra också en annan betydande olägenhet. Den skulle framkalla en högst avsevärd stegring av totalkostnaderna för sjukhusets drift och därmed en väsentlig ökning av statsverkets kostnader för sjukhuset. Denna kostnadsökning skulle främst uppstå på grund av höjningen av sjukhusets personallöner. Dessa låge för närvarande vid en nivå, som obetydligt överstege landstings-sjukhusens, men som väsentligt understeg nivån vid statens kroppssjukhus. Skulle personallöner vid akademiska sjukhus fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen, torde en lägre nivå än vid övriga statliga sjukhus knappast kunna ifrågakomma, och detta skulle innebära en ökning av sjukhusets årliga utgiftsstat med mycket betydande belopp. Att Uppsala läns landsting skulle vara benäget att till någon större del påtaga sig en sådan ökning, torde ej kunna förutsättas, då landstinget naturligtvis betraktade sjukhuset som ett landstingssjukhus, utan kostnadsökningen komme att så gott som helt drabba statsverket. Först om lönenivån vid landstingssjukhus i allmänhet skulle komma i jämnhöjd med den statliga lönenivån, skulle detta skäl bortfalla.

Att vid en tidpunkt, då besparingsåtgärder överallt inom förvaltningen och icke minst inom den statliga sjukhusförvaltningen förordats och vidtagits, igångsätta en utredning rörande inordnandet bland de statliga kroppssjukhusen av ett sjukhus, som för närvarande hade väsentligt lägre driftskostnader än dessa, syntes knappast vara trängande.

Statskontoret hade ansett erforderligt, att riksdagen hördes beträffande den mellan universitetet och landstinget överenskomna avtalsändringen. Häremot ville konsistoriet framhålla, att det av riksdagen utan anmärkning lämnade avtalet av 1900 innehöller i § 14 bestämmelse om att sådana ändringar i avtalet som ej avsåge de i §§ 1 och 7 angivna och genom nu föreslagna ändringar ej berörda huvudgrunder, skulle kunna vidtagas genom ömsesidig överenskommelse mellan universitetet och landstinget. Under avtalets hittills förlupna giltighetstid hade också ett flertal dylika ändringar vidtagits, ibland efter anmaning av statsmakterna, utan att själva ändringen senare varit föremål för särskild stadfästelse från statsmakternas sida. Den under senare tid gällande regeln, att vårdavgiften skulle fastställas årligen och icke som tidigare vart femte år hade sålunda aldrig underställts annan myndighets godkännande än universitetet och landstinget. Flera av de företagna ändringarna i avtalets formulering hade för statsverkets vidkommande haft en ekonomisk räckvidd fullt jämförlig med den nu ifrågavarande.

Mot statskontorets förslag om provisoriskt godkännande av ändringsförslaget för innevarande kalenderår ville konsistoriet framhålla, att landstinget för sin del redan antagit den ifrågavarande ändringen av avtalet mellan universitetet och landstinget utan någon tidsbegränsning. Ett antagande från statsverkets sida av denna ändring allenast för detta kalenderår skulle alltså medföra, att landstinget icke vore bundet av sitt beslut, och att till dess beslut av innevarande års landsting fattats, mellanhavandet mellan universitetet och landstinget vore svävande beträffande vårdavgiften för

detta kalenderår. Att framkalla ett dylikt osäkerhetstillstånd för en lång tid kunde icke vara tillrådligt.

Konsistoriet ansåge sig också böra betona, att mellanhavandet mellan universitetet och landstinget i förevarande hänseende berodde på avtal dem emellan, och att de genomgripande ändringar i detta mellanhavande, som statskontoret ifrågasatt, fordrade landstingets bifall. För att tillgodose det önskemål, som statskontoret i sitt förra utlåtande uttalat, hade universitetets och landstingets representanter efter långa förberedelser i full enlighet med gällande avtals föreskrifter utarbetat ett förslag till ändring i avtalet och detta förslag hade av 1941 års landsting antagits. Då förslaget från landstingets sida innebure de ekonomiska eftergifter, som statskontoret begärt, och även eljest befunnits för statsverket förmånligt, hade det av konsistoriet godkänts. Under sådana omständigheter vore det högst osannolikt, att redan 1942 års landsting skulle vara benäget att upptaga ett nytt förslag till väsentliga ändringar av grunderna för avtalet mellan universitetet och landstinget utan att statsverket finge underkasta sig stora ekonomiska offer.

Kanslern för rikets universitet har för egen del åberopat vad konsistoriet anfört.

Departementschefen.

Enligt gällande grunder för fördelningen av driftkostnaderna vid akademiska sjukhuset i Uppsala mellan statsverket och Uppsala läns landsting har landsting att bidra till dessa kostnader i två olika avseenden. Landstingets *primära bidrag* utgår i form av en viss avgift per vård dag för patienter från landstingsområdet. Storleken av denna avgift har aldrig varit underställd Kungl. Maj:ts och riksdagens direkta prövning, ehuru densamma givetvis är av avgörande betydelse för storleksordningen av statsverkets kostnader för sjukhusets drift. Så länge sjukhuset i stort sett var självförsörjande, d. v. s. innan statsverkets kostnader för sjukhuset uppgingo till mera betydande belopp, saknades anledning att närmare granska grunderna för beräkandet av landstingets vårdavgift. Däremot ha statsmakterna vid ett par tillfällen haft anledning att ingripa, då det gällt landstingets *sekundära bidragsskyldighet*. Denna sekundära ansvarighet tillkom, såsom i det föregående erinrats, på initiativ av 1899 års riksdag, i det att riksdagen såsom villkor för beviljande av visst byggnadsbidrag förutsatte, att landstinget skulle ikläda sig ekonomiskt ansvar för hälften av den brist, som kunde uppkomma i sjukhusets stat. Landstinget godtog detta villkor, varvid dess bidrag dock maximerades till 7,500 kronor. Denna maximering upphävdes först år 1918 på framställning av Kungl. Maj:t.

Anledningen till att frågan om grunderna för driftkostnadernas fördelning nu aktualiserats, är i första hand spørsmålet om fördelningen av utgifterna för dyrtidstillägg åt sjukhuspersonalen. Dyrtidstilläggen ha hittills utgått helt av statsmedel och belastat anslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Av sjukhusmyndigheternas framställning framgår dock, att vid fastställandet av landstingets vårdavgift hänsyn tagits till samtliga driftkostnader, således även till dyrtidstilläggen. Statsverket

kan således icke sägas ha åsamkats några merkostnader genom den hittills tillämpade anordningen med statsutgifternas bestridande från såväl bidragsanslaget som anslaget till dyrtidstillägg. Icke förty torde det ur flera synpunkter få anses lämpligare att få till stånd en ändring på sätt som blir fallet, därest den mellan universitetet och landstinget överenskomna kontraktsändringen godtages. Denna ändring innebär nämligen, att dyrtidstilläggen hädanefter icke skola utgå från anslaget till dyrtidstillägg utan direkt belasta sjukhusets stat och sålunda även formellt liksom hittills i realiteten bekostas av landstinget och statsverket gemensamt.

Det finnes emellertid även en annan anledning än den nyssnämnda att i detta sammanhang uppmärksamma frågan om fördelningen mellan landstinget och statsverket av driftkostnaderna vid akademiska sjukhuset. Jag syftar på den avsevärt stegrade belastningen på anslaget till bidrag till detta sjukhus. Anslagsbelastningen utgjorde budgetåret 1935/36 omkring 135,600 kronor, budgetåret 1938/39 omkring 313,000 kronor och under budgetåret 1940/41 i runt tal 407,900 kronor. Utgiftsstegringen var sålunda betydande redan före den nuvarande krisens inbrott. Den av universitetsmyndigheterna förebragta utredningen visar dock, att utgiftsstegringen icke föranletts av en förskjutning till nackdel för statsverket av de båda parternas andelar i den sammanlagda utgiftssumman. Vid fastställandet av landstingets vårdavgift har tvärtom under det senaste decenniet såsom en grundläggande princip gällt, att relationen mellan statsverkets och landstingets utgifter skulle bibehållas orubbad trots den så gott som oavslåtliga stegringen av driftkostnaderna. Den av landstingets och universitetets kommitterade föreslagna ändringen av kontraktet syftar, såsom det större akademiska konsistoriet framhåller, till att fastslå denna princip såsom grundläggande för den ekonomiska ansvarsfördelningen mellan parterna. Om denna princip fasthålls, synes mig anledning saknas att från statsverkets sida påkalla någon annan ändring i den hittills tillämpade ordningen för reglerandet av statens och landstingets mellanhavanden i fråga om akademiska sjukhuset än de, som nämnda kommitterade föreslagit. I motsats till statskontoret är jag sålunda icke för närvarande beredd att förorda en övergång till ett system med avlönings- och omkostnadsanslag, även om ett sådant av rent principiella skäl vore att förorda. På sätt konsistoriet framhållit, torde en dylik förändring även vara ägnad att medföra en betydande merkostnad för statsverket. Jag är i likhet med universitetsmyndigheterna av den åsikten, att erfarenheterna böra få utvisa, huruvida en övergång framdeles till den av statskontoret ifrågasatta anordningen är att föredraga. I syfte att för statsmakterna underlätta en mera kontinuerlig granskning av driftkostnadernas fördelning mellan staten och landstinget torde universitetsmyndigheterna framdeles böra årligen i samband med anslagsäskandena för ifrågavarande ändamål lämna uppgift rörande sjukhusets ekonomiska förhållanden, såsom angående storleken av landstingets vårdavgift för löpande budgetår, grunderna för dess

fastställande o. s. v. En redogörelse för angivna förhållanden torde även böra lämnas riksdagen under vederbörande punkt i åttonde huvudtiteln.

Av det anförda torde framgå, att jag anser mig kunna tillstyrka de av förutnämnda kommitterade uppgjorda och av landstinget för dess del godtagna kontraktsändringarna, såvitt dessa avse att reglera landstingets bidrag till kostnaderna för sjukhuspersonalens dyrtidstillägg. Jag har vidare icke funnit anledning till erinran mot sådan ändring av kontraktet, att statsbidraget till barnavdelningen helt kommer landstinget till godo. Vid nu angivna förhållanden torde Kungl. Maj:t böra meddela beslut av innebörd, att för bestridande av kostnaderna för författningsenligt utgående dyrtidstillägg å på sjukhusets stat redovisade löneförmåner åt befattningshavare vid sjukhuset från och med den 1 januari 1942 icke vidare må anlitas det under åttonde huvudtiteln anvisade anslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

I detta sammanhang må framhållas, att universitetet och landstinget jämväl överenskommit om sådan ändring av det mellan dem gällande särskilda avtalet rörande driften av det från akademiska sjukhuset i ekonomiskt hänseende fristående centralsanatoriet, att dyrtidstilläggen åt befattningshavarna vid denna anstalt, vilka hittills utgått från femte huvudtitelns anslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, från och med den 1 januari 1942 skola belasta sanatoriets stat och sålunda bestridas av landstinget.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, äro de ifrågavarande kontraktsändringarna avsedda att tillämpas från och med den 1 januari 1942. Häremot torde icke finnas anledning till erinran. I fråga om anslagsbehovet under åttonde huvudtiteln för nästa budgetår medföra de ifrågasatta, av mig förordade kontraktsändringarna den förändringen, att belastningen å förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst kommer att minska med i runt tal 143,000 kronor, medan motsvarande merutgift uppstår å förslagsanslaget till bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala. Sistnämnda anslag torde med hänsyn härtill böra uppföras med i runt tal 450,000 kronor.

I årets åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t under punkten 230 på min hemställan föreslagit riksdagen att till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 900,000 kronor. Detta förslag innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår. Då anslagsbehovet emellertid enligt vad jag nyss framhållit kan beräknas för nästa budgetår sjunka med omkring 143,000 kronor, finner jag mig böra förorda, att Kungl. Maj:t måtte, med ändring av det för årets riksdag redan framlagda förslaget, föreslå riksdagen att uppföra ifrågavarande anslag med ett till (900,000 — 143,000 =) i runt tal 750,000 kronor minskat belopp.

VII. Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte — med ändring av Sitt i årets statsverksproposition (bilagan åttonde huvudtiteln, punkten 230) framställda förslag rörande anslag till Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst — föreslå riksdagen att:

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1942/43, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska sjukhuset, som föranledas av vad jag i det föregående anförte;
2. godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjukhuset, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

I. Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	67,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	»	10,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	17,000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	9,000
	Summa kronor	103,000

II. Sjukhuset i övrigt.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	1,017,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	»	214,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	»	2,440,000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	450,000
	Summa kronor	4,121,000

III. Sammanfattning.

I. Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna	kronor	103,000
II. Sjukhuset i övrigt	»	4,121,000
	<u>Summa kronor</u>	<u>4,224,000;</u>

3. till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4,224,000;

4. till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3,110,000;

5. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1942/43, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för serafimerlasarettet, som föranledas av vad jag i det föregående anfört;

6. godkänna följande avlöningsstat för serafimerlasarettet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	388,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	144,300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	1,120,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	223,700
	<u>Summa kronor</u>	<u>1,876,000;</u>

7. till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,876,000;

8. till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,535,000;

9. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1942/43, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för vissa tjänstemän

vid karolinska mediko-kirurgiska institutet och dess institutioner m. m., som föränledas av vad jag i det föregående anført;

10. besluta att avlöningsstaten för karolinska mediko-kirurgiska institutet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1942/43, erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

Avlöningsstat.

I. Professorer och lärare m. fl.

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <u>förslagsvis</u> kronor 225,500	
	Summa kronor 585,050

II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 120,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	› 17,400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	› 45,500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	› 24,150
	<u>Summa kronor 207,050</u>

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	kronor 585,050
II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.	› <u>207,050</u>
	Summa kronor 792,100;

11. till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 792,100;

12. till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet*: *Vissa om- och tillbyggnadsarbeten för anordnande av en neurokirurgisk klinik m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 273,000;

Kungl. Maj:ts proposition Nr 288.

13. till *Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 450,000;

14. till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 750,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gösta Malmberg.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
I. Besparings- och rationaliseringsåtgärder vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet	2
1. Inledning	2
2. Allmänna överväganden	4
3. Avlöningar vid karolinska sjukhuset	17
4. Omkostnader vid karolinska sjukhuset	47
5. Inkomster vid karolinska sjukhuset	49
6. Avlöningar vid serafimerlasarettet	51
7. Omkostnader vid serafimerlasarettet	54
8. Inkomster vid serafimerlasarettet	54
II. Anslagen till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet . . .	54
1. Förslagsanslaget till Karolinska sjukhuset: Avlöningar . . .	54
2. Förslagsanslaget till Karolinska sjukhuset: Omkostnader . .	62
3. Förslagsanslaget till Serafimerlasarettet: Avlöningar	64
4. Förslagsanslaget till Serafimerlasarettet: Omkostnader . . .	70
5. Sammanfattning	71
III. Förslagsanslaget till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar	73
IV. Nybyggnad för Karolinska institutets teoretiska institutioner	79
V. Reservationsanslaget till Serafimerlasarettet: Vissa om- och tillbyggnadsarbeten för anordnande av en neurokirurgisk klinik m. m.	80
VI. Förslagsanslaget till Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala, m. m.	86
VII. Hemställan	103